

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้
ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

วชิรวิทย์ เดชบุญ

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้
ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้าน
วัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลาด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น”

ของ วชิรวิทย์ เดชบุญ

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทร์แดง)

.....ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร.ปริญญา สร้อยทอง)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)

ชื่อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น
ผู้วิจัย	วชิรวิทย์ เดชบุญ
ประธานที่ปรึกษา	ดร.ปริญญา สร้อยทอง
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2567
คำสำคัญ	การเรียนรู้เชิงประสบการณ์, พลเมืองตื่นรู้, อาหารถิ่นลับแล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 42 คน ประกอบไปด้วย ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้มีประสบการณ์ทางด้านการทำอาหารถิ่นลับแล จำนวน 3 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแลของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารถิ่นลับแล 3) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และการนำเนื้อหาของท้องถิ่นลับแลมาสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาจะสอดแทรกได้น้อย และการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ 2) องค์ความรู้ที่ได้รับจาก ผู้มีประสบการณ์ทางด้านการทำอาหารถิ่นลับแล พบว่าอาหารถิ่นลับแลเป็นอาหารที่นำวัตถุดิบมาจากท้องถิ่นโดยเฉพาะนำมาจากริมรั้ว หรือหาได้ตามฤดูกาลมาประกอบอาหาร ส่วนใหญ่จะทำงาน รับประทานได้ตลอดวัน 3) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล เป็นการนำแนวความคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และแนวความคิดศึกษาบนฐานชุมชนนำมาบูรณาการในการจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรม โดยมีองค์ประกอบได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรม แนวทางการการวัดและประเมินผล และเนื้อหาประกอบด้วย ได้แก่ ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลับแล ข้าวแคบ หมี่พัน หมี่คลุก ลอดช่องเค็ม และ เมี่ยงหวาน 4) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ ด้าน

วัฒนธรรมอาหารถิ่นลั้บแล แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ความรู้พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาหารถิ่นลั้บแล สามารถอธิบายลักษณะองค์ประกอบ ขั้นตอน วิธีการทำอาหารถิ่นลั้บแลได้ ด้านการลงมือปฏิบัติ พบว่า นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับปฏิบัติลงมือทำจริง โดยนักเรียนเตรียมองค์ประกอบ และปฏิบัติตามขั้นตอนการทำอาหารถิ่นลั้บแลได้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์พบว่า นักเรียนนำองค์ความรู้ที่ได้รับ ประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติจริง นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและช่วยอนุรักษ์และเผยแพร่เกี่ยวกับอาหารถิ่นลั้บแลได้ ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ สามารถนำไปบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีความหลากหลาย และนักเรียนในฐานะผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงประสบการณ์, พลเมืองตื่นรู้, อาหารถิ่นลั้บแล

Title COMMUNITY BASED EXPERENTIAL LEARNING ACTIVITIIES TO
DEVELOP SHALLOW CITIZENS TO KNOW ABOUT LOCAL
CULTURE OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

Author Wachirawit Dechboon

Advisor Academic position Name Surname, Ph.D.

Academic Paper M.Ed. Thesis in Social Studies - (Type A 2), Naresuan University,
2024

Keywords Experiential learning , Active citizens, Laplae local food

ABSTRACT

This research is qualitative research with two objectives: 1) to study the current status and problems in the organization of learning about Laplae local food culture of social studies teachers, and 2) to develop experiential learning activities on a community basis to develop citizens who are aware of Laplae local food culture of primary school students. The target group consisted of 42 people, consisting of 3 social studies teachers, 3 people who are experienced in making Laplae local food, and 36 students in grade 3 of Uttaradit Kindergarten School. The research instruments used in the study were 1) an interview form on the current status and problems in the organization of learning about Laplae local food culture of social studies teachers, 2) an interview form on information about Laplae local food, and 3) guidelines for organizing experiential learning activities on a community basis to develop citizens who are aware of Laplae local food culture. The researcher analyzed the qualitative data using content analysis and synthesized descriptive writing. The research results found that 1) the current problems in the organization of learning about Laplae local food culture Currently, most of them follow the 2008 Basic Education Core Curriculum and the integration of local content into the subjects is limited. Most of the learning management is mostly lectures. 2) Knowledge gained from those who have experience in cooking Lablae food found that Lablae local food uses local ingredients, especially from the fence or available in season. It is easy to make and can be eaten all day long. 3) Experiential learning

activities on the community base to develop citizens who are aware of Lablae local food culture. This is the integration of experiential learning concepts and community-based education concepts in the preparation of activity guidelines. The components include principles and reasons, activity objectives, content, activity guidelines, measurement and evaluation guidelines, and contents including basic knowledge of Lablae local food, Khao Kaep, Mee Pan, Mee Khuk, Lod Chong Kem, and Miang Wan.

4) Results of the activities The experiential learning activities on the community base to develop citizens who are aware of Lablae local food culture are divided into 3 aspects: In terms of knowledge, it was found that students have knowledge of Lablae local food and can explain the characteristics, components, steps, and methods of making Lablae local food. In terms of practical application, it was found that students were able to apply the knowledge they gained to actual practice. Students prepared the ingredients and followed the steps for making Laplae local food. In terms of desirable characteristics, it was found that students were able to apply the knowledge they gained and the experiences they gained in actual practice to their daily lives and help conserve and disseminate Laplae local food. Therefore, community-based experiential learning activities to develop aware citizens can be integrated in line with the local context to create a variety of learning activities, which will affect the organization of learning activities by teachers to be diverse, and students as learners will gain knowledge, experiences, and desirable characteristics.

Keywords: Experiential learning, Active citizens , Laplae local food

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลาด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกล่วงได้ ด้วยดี จากความอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทระแดง ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเติมเต็มและให้แนวทางให้งานวิจัยสมบูรณ์ ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.ปริญญา สร้อยทอง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ที่ได้กรุณาถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้คำปรึกษา กำลังใจ และหลักแนวคิดในการดำเนินการ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตา เอาใจใส่ และความเสียสละเวลาอันมีค่าให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และ ให้ข้อเสนอต่าง ๆ เป็นอย่างดีในการสร้างเครื่องมือวิจัยที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ขอขอบพระคุณ ผู้ให้ ข้อมูลทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาในการเก็บข้อมูลจนทำให้การศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่าน และนักเรียน ทุกคน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูล และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการ ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัวผู้วิจัยที่ห่วงใย เป็นกำลังใจ และสนับสนุน การศึกษาแก่ผู้วิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์คุณค่าและคุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอบแต่ บิดา มารดา คณาจารย์และสถาบันการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชา มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการศึกษาอบรม และให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา จนจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

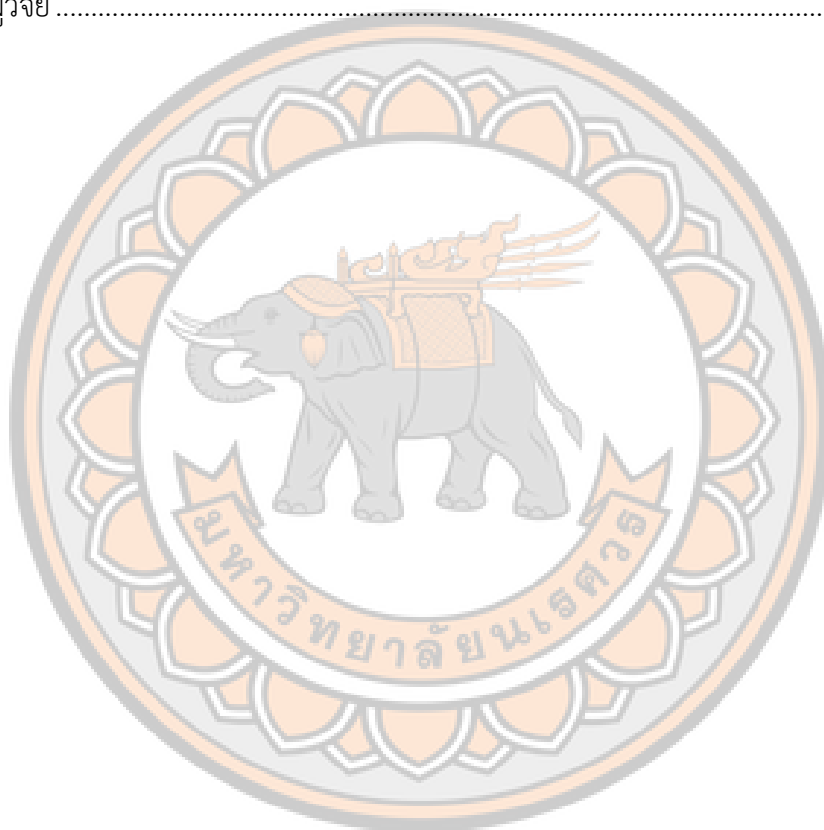
วชิรวิทย์ เดชบุญ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุณูปการ	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ของงานวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน.....	8
สาระวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต.....	16
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี.....	17
ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1.....	41
วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2.....	43
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล.....	46
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	47
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา	47
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองดีด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา	

ตอนต้น.....	74
บทที่ 5 บทสรุป.....	93
สรุปผลการวิจัย.....	94
อภิปรายผล.....	96
ข้อเสนอแนะ.....	98
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	104
ประวัติผู้วิจัย	125

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.....	15
ตาราง 2 ตัวชี้วัดสาระที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....	17
ตาราง 3 สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ วัฒนธรรมท้องถิ่น	48
ตาราง 4 สรุปข้อมูลทั่วไปผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารลับแล.....	65

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.....	16
ภาพ 2 ข้าวแควหลากหลายสีส่นและหลายรสชาติ.....	25
ภาพ 3 ข้าวแควรสซอสพริก	27
ภาพ 4 ข้าวแควรสใบเตย.....	27
ภาพ 5 ข้าวแควรสกุ้ง	27
ภาพ 6 ข้าวแควรสซอสพริก	28
ภาพ 7 ข้าวพันผัก	29
ภาพ 8 หมี่พัน	29
ภาพ 9 หน้าร้านของเจ้ดังของอำเภอลับแล.....	30
ภาพ 10 ของทอดลับแล.....	31
ภาพ 11 ก้วยเตี่ยว	32
ภาพ 12 ลอดช่องเค็ม.....	34
ภาพ 13 เมืองหวานลับแล.....	35
ภาพ 14 การห่อเมืองหวาน.....	35
ภาพ 15 กรอบแนวคิดการวิจัย	39
ภาพ 16 สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลับแล คนที่ 1 การทำข้าวแคว	67
ภาพ 17 การไล่แป้งทำข้าวแควแบบปั้ง.....	68
ภาพ 18 นำข้าวแควออกจากเตาเตรียมนำมาตาก	68
ภาพ 19 นำข้าวแควลงไปฟุ้งแล้วนำไปตากแดดให้แห้ง	68
ภาพ 20 สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลับแล คนที่ 2 การทำเกรียบว่าว	69
ภาพ 21 สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลับแล คนที่ 3 แม่ค้าตลาดเช้า.....	69
ภาพ 22 ขนมน้ำยากะทิ งานพระแท่นศิลาอาสน์.....	71
ภาพ 23 ข้าวพันเย็นตาโฟ	72
ภาพ 24 ไข่ม้วน.....	72
ภาพ 25 หมี่คลุก.....	73
ภาพ 26 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	75
ภาพ 27 นักเรียนตั้งใจฟังครูผู้สอนอธิบายขั้นตอน	84

ภาพ 28	นักเรียนตั้งใจดูส่วนประกอบของอาหารถิ่นลับแลที่ปฏิบัติในชั่วโมง	85
ภาพ 29	นักเรียนช่วยกันทำช่วยกันชิม (1).....	85
ภาพ 30	นักเรียนช่วยกันทำช่วยกันชิม (2).....	86
ภาพ 31	นักเรียนช่วยกันทำอย่างมีความสุข	88
ภาพ 32	ลอดช่องเค็มที่นักเรียนช่วยกันทำ.....	88
ภาพ 33	รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ELKDA MOODEL	89

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ ค่านิยม จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีการบูรณาการเนื้อหาแบบสหวิทยาการอยู่แล้วโดยธรรมชาติ เนื่องจากมีเนื้อหาที่ครอบคลุมศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อาทิ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ เป็นต้น โดยผ่านการใช้แหล่งข้อมูลในการจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาสามารถบูรณาการได้ทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาจากศาสตร์ต่าง ๆ ประสบการณ์จากชีวิตจริง ทั้งที่ต่างเวลา ต่างพื้นที่ ต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม ที่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มของอนาคต ทั้งยังสามารถบูรณาการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนได้อย่างไร้ขีดจำกัดวิชาสังคมศึกษายังสามารถบูรณาการข้ามหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ศิลปศึกษา และอื่น ๆ ที่จะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้แก่ผู้เรียนพัฒนาเจตคติและมีพฤติกรรมที่ดีต่อตนเองและสังคม ซึ่งหากครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ กระตือรือร้นสนใจและพัฒนาตนเองในด้านการสอน อยู่เสมอก็จะยิ่งช่วยเพิ่มพูนบทบาทความสำคัญของครูสอนสังคมและช่วยตอกย้ำถึงลักษณะเด่นของวิชาสังคมศึกษาในด้านของความเป็นศาสตร์แห่งการบูรณาการอย่างแท้จริง (โชติศรีมณี จันทนสุคนธ์, 2551 : 16)

บริบททั่วไปของการเรียนรู้ของวิชาสังคมศึกษาปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ มีแนวคิดจากนิยามคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ต้นรู้โลกของ Harlap (2011; Oxfam, 2006) ที่ระบุว่าพลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะ มีความรู้ มีทักษะ ความสามารถ มีเจตคติ ค่านิยม จริยธรรมและมีส่วนร่วมต่อสังคม (Harlap, 2011; Oxfam, 2006) ส่วนคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวว่าพลเมืองต้นรู้ หมายถึง พลเมืองของประเทศที่มีความตระหนักรู้ กระตือรือร้น ที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการกิจของประเทศร่วมกัน เป็นพลังที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นกระแส

ขับเคลื่อนสังคมมาตลอดทั้งในอดีตและชัดเจนมากในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติ, 2565)

การนำเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษาได้กำหนดเรื่องราวเกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมของชาติเพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณีพิธีกรรม และภูมิปัญญาของคนในชุมชน อันบ่งบอกถึงความเป็น อัตลักษณ์อันสะท้อนถึงวิถีชีวิตอันเรียบง่ายเป็นสังคมที่พัฒนาชุมชนให้ก้าวไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ โดยสร้างคุณธรรม และจริยธรรม อีกทั้งยังดำรงความเป็นชาติพันธุ์ (งามนิจ กุลกัน, 2556) และวัฒนธรรมยังเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาและพัฒนาและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจะแยกจากกันไม่ได้ จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมคือคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมความหลากหลายของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีวัฒนธรรมที่สำคัญนั้น คือ วัฒนธรรมของอำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ คนทั่วไปมักเรียกว่า เมืองลับแล หรือชื่ออย่างเป็นทางการคือ อำเภอลับแลเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุดรดิตถ์ คำว่า “ลับแล” แปลว่าที่ซึ่งมองไม่เห็นเป็นชื่อเมืองที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศเมื่อมองจากภายนอกจะเห็นแต่ป่าไม้ไม่ค่อยเห็นบ้านเรือนลักษณะภูมิประเทศเป็นเมืองในหุบเขาพื้นที่เป็นเนินสลับกับพื้นที่ต่ำ บริเวณทางตอนใต้เป็นที่ราบค่อนข้างสูงชันไปทางตอนกลาง ทางตอนเหนือ และทางตะวันตกเป็นภูเขา คนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีการผสมผสานของ 3 เชื้อชาติ และวัฒนธรรม คือ คนยวนหรือ ไทยยวน หรือไทยเหนือเป็นชาวเมือง เมืองลับแลในปัจจุบันยังคงเห็นร่องรอยของวัฒนธรรมในรูปแบบของลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนสถาน ที่อยู่อาศัยร่องรอยคูน้ำคันดิน โบราณ พุทธศิลป์ หัตถศิลป์ ประเพณี ภาษาพื้นเมืองลับแล และวัฒนธรรมการกินที่กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกตัวตนของชุมชนที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอลับแล, 2556)

ลักษณะการดำรงชีวิตของชาวอำเภอลับแล 5 ด้านได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านภาษา ด้านการแต่งกาย ด้านอาชีพ ด้านอาหาร โดยผู้วิจัยได้นำด้านอาหารของอำเภอลับแล มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนสำคัญด้านหนึ่งที่หล่อเลี้ยงผู้คนให้มีแรงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตของ ชาวอำเภอลับแลที่ขึ้นชื่อและเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปคือเรื่องการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนข้าวแคบ “ข้าวแคบ” ถือได้ว่าเป็นอาหารพื้นบ้านยอดนิยมของชาวลับแลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลศรีพนมมาศ และตำบลฝายหลวง มีการทำข้าวแคบทุกหลังคาเรือนตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย และถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน จนมีเรื่องตลกซึ่งมักจะคุยกันในวงเหล้าว่า เมืองลับแลนั้นเต็มไปด้วยผู้ล่า และต้องหา ซึ่งผู้ล่าในที่นี้เป็นภาษาชาวบ้าน หมายถึงผู้ไล่ข้าวแคบ (ผู้ไล่ข้าวแคบหมายถึง คนที่ละเลงน้ำแป้งลงบนผ้าที่วางบนปากหม้อที่มีไอน้ำเดือด) ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้หญิง ส่วนผู้ต้องหา หมายถึงสามี ที่มีหน้าที่ไปหาพื้นมาทำข้าวแคบ ชาวบ้านในอำเภอลับแลเล่าให้ฟังว่า การทำข้าวแคบนั้นมีมานานแล้ว แต่ไม่รู้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ สันนิษฐานว่า น่าจะ

มากกว่า 100 ปีขึ้นไปและอาจมาพร้อมๆกับการมาสร้างเมืองลับแลของเจ้าฟ้าอำมมารเมื่อประมาณ พุทธศักราช 1,500 (กรทักษ์ เม่นวังแดง และคณะ, 2547)

ด้วยการนำองค์ความรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นลับแลมาปรับประยุกต์ใช้เป็นเรื่องราวที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ นั่นถือว่าสำคัญซึ่งความหลากหลายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัยของผู้เรียนโดยผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง ประกอบกับเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นลับแล เป็นวัฒนธรรมที่เอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีความหลากหลายทาง พหุวัฒนธรรม และความเป็นพลเมืองต้นรู้ในปัจจุบัน ต้องเป็นผู้มีความตระหนักรู้ กล้าคิดและกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงความคิดเห็น โดยการสอดคล้องกับ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นผลมาจากที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้มีการบูรณาการความรู้ในเรื่องของการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ในการจัดการเรียนรู้ต้องมีรูปแบบวิธีการสอน และเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย อีกทั้งให้ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ ถ้าหากผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ผู้เรียนจะไม่สามารถแสวงหาความรู้ หรือฝึกฝน ทักษะต่าง ๆ และอาจจะทำผิดพลาดซ้ำ ๆ ในที่สุดก็จะไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ การเรียนรู้จากประสบการณ์จึงมีความสำคัญมากที่สุดในการบรรเทาทักษะ การดำรงชีวิตเนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดจากการกระทำล้วนเป็นผลที่ได้จากประสบการณ์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (Honey & Mumford, 1992)

ผู้วิจัยจึงได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล โดยการนำแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การศึกษาบนฐานชุมชนและคุณลักษณะของพลเมืองต้นรู้ นำมาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล เป็นการกระตุ้นเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตามกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ การได้ลงมือปฏิบัติจริง และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเกิดความรักท้องถิ่น และช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมมิให้สูญหายไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอาหารลับแลเป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอาหารลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย 4 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านเนื้อหา

1.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1.1.1 ด้านหลักสูตร
- 1.1.2 ด้านเนื้อหา
- 1.1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้
- 1.1.4 ด้านวัดและประเมินผล
- 1.1.5 ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

1.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารถิ่นลับแล

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ประกอบไปด้วยระยะดำเนินงาน 3 ระยะ ดังนี้

- 1.3.1 ระยะที่ 1 การดำเนินการจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น
- 1.3.2 ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น
- 1.3.3 ระยะที่ 3 สรุปผลการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

2. ด้านผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

2.1.1 กลุ่มครูผู้ที่มีประสบการณ์ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 2 คน และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 จำนวน 1 คน

2.1.2 กลุ่มผู้มีความรู้ด้านอาหารลับแล โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการอาหารลับแล ได้แก่ เป็นผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับอาหารลับแล จำนวน 3 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2

2.1 นักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

3. ด้านระยะเวลา เดือนมกราคม 2567 – เดือนพฤษภาคม 2568

4. ด้านพื้นที่

4.1 พื้นที่วิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1

4.1.1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1 และ 2

4.1.2 พื้นที่อำเภอลับแล ได้แก่ ตำบลทุ่งยั้ง ตำบลฝายหลวง และ ตำบลศรี

พนมมาศ

4.2 พื้นที่วิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2

4.2.1 โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ลงมือปฏิบัติโดยให้เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงทำให้เกิดความรู้ที่คงทนแก่ผู้เรียน โดยการสะท้อนประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ การสรุปเป็นหลักการ ความคิดรวบยอด และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นอำเภอลับแล เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรกับหลักสูตรฐานแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยกำหนดเนื้อหา

เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในการลงมือทำอาหารลับแล โดยกำหนดเป็นเมนูอาหารอย่างง่ายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

2. คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล หมายถึง ผู้เรียนเพื่อเรียนรู้แล้วเกิดลักษณะดังต่อไปนี้

- 2.1 พลเมืองที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล
- 2.2 พลเมืองที่มีทักษะลงมือปฏิบัติอาหารท้องถิ่นลับแล
- 2.3 พลเมืองที่มีการส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแพร่ การนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ไปใช้ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. อาหารท้องถิ่นลับแล คือ อาหารที่ประชาชนอำเภอลับแล บริโภคในชีวิตประจำวัน โดยอาศัยวัตถุดิบและเครื่องปรุงจากธรรมชาติ และเป็นอาหารที่หาทานได้ง่ายตามตลาด

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น คือ นักเรียนที่ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ประโยชน์ของงานวิจัย

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ของประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ จะทำให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. นักเรียน ได้นำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเรื่องวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล นำไปเผยแพร่และใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. นักเรียน มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ผ่านกระบวนการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน
3. ครูผู้สอน ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เรื่องวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ไปปรับประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ในสถานศึกษา
4. สถานศึกษา ได้แนวทางของกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน ในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน

1.1 แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

1.2 แนวคิดการศึกษาบนฐานชุมชน

2. สาระวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

2.1 สาระวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

2.2 มาตรฐานการเรียนรู้

2.3 ตัวชี้วัด

3. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้

3.1 ความหมายของพลเมืองต้นรู้

3.2 คุณลักษณะพลเมืองต้นรู้

3.3 การวัดและประเมินคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้

4. ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

4.1 วัฒนธรรมอาหารชาวลับแล

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน

1.1 แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

1.1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ (Experiential Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมหรือ การปฏิบัติโดยผ่านการสะท้อนประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ การสรุปเป็นหลักการ ความคิด รวบรวม และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัด การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ดังนี้

Kolb (1984) ให้ความหมายของการจัด การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ว่าเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์ ที่กำหนดและประยุกต์ใช้ไปสู่สถานการณ์ในชีวิตจริง

Dewey (1973) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์หมายถึงกระบวนการ ค้นหาความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้กระทำและผล ของการกระทำเพื่อความชัดเจนว่าสองสิ่งนี้มีความเกี่ยวเนื่องกัน

พรปภัสสร ปริญญาญกุล (2546) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ ที่จะต้องมีลักษณะเป็นขั้นตอน กระบวนการ หรือกิจกรรม ความรู้ที่จะได้รับจะเป็นความรู้ที่เป็นผลสะท้อนมาจากประสบการณ์หรือกิจกรรมที่ได้ประสบพบเจอ

ทิตินา แฉมมณี (2558) ให้ความหมายว่าการจัด การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้หรือทักษะ ตามเป้าหมาย จึงให้ผู้เรียนย้อนไปสังเกต วิเคราะห์ ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น องค์ความรู้หรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิดเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ในสถานการณ์จริงต่าง ๆ ต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการลงมือปฏิบัติแล้วได้รับการกระตุ้นสะท้อนให้เกิดเป็นความคิดรวบยอด โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมหรือรับรู้ประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ในเรื่องที่เรียนรู้ ก่อนแล้วจึงให้ผู้เรียนย้อนไปสังเกต วิเคราะห์ ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาพิจารณา ร่วมกัน สู่การพัฒนา ทักษะใหม่หรือต่อยอดทักษะเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้เกิดการประยุกต์ใช้ได้อย่าง สมเหตุสมผล

1.1.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

เป็นการเรียนรู้ที่ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์จากกิจกรรม หรือการปฏิบัติของ ผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

ผู้เรียน ด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยการอาศัยกิจกรรมการสื่อสารทุกรูปแบบ เช่น การพูด การเขียน การวาดรูป การแสดงบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ การนำเสนอด้วยสื่อต่าง ๆ ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิด การแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และสังเคราะห์การเรียนรู้ มีนักการศึกษาและสถาบันทางการศึกษา ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ดังนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning experience) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เป็นส่วนประกอบของชีวิต ประสบการณ์จะนำไปสู่การระดมความสามารถในการจัดการที่ยิ่งใหญ่ เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่มีค่า ซึ่งประสบการณ์อาจจะ มีผลต่อการเรียนรู้ได้ทั้งการยอมรับและการปฏิเสธ

2. การสังเกตและการไตร่ตรอง (Observe and reflect) การเรียนรู้ที่ดีที่สุดโดยการทำ ให้ ผู้เรียนได้มีการสะท้อนกลับ มีการพิจารณาไตร่ตรองประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อนำมาใช้ในครั้งคราวว่า สิ่งใดเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์

3. การพิจารณาลงความเห็น และการสร้างแนวคิด (Generalize and conceptualize) เป็นการรวบรวมความรู้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดอื่น ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ ในอดีตและความรู้ที่ได้จากการกระทำนั้น หรือได้รับความรู้จากข้อมูล จากครูผู้สอน การสนทนา พูดคุย การวางแผนร่วมกันแล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของตนเอง

4. การตรวจสอบและการบูรณาการ (Experiment and Integrate) เป็นสิ่งที่ท้าทาย ที่ดี ที่สุดคือการฝึกการปฏิบัติจริง เป็นการทดลอง ฝึกปฏิบัติและตรวจสอบ เพื่อการลองผิดลองถูก เป็นการตรวจสอบแนวคิดหาความจริงในสถานที่แตกต่างกันและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

ทศนา แคมมณี (2558) ได้เสนอตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไว้ดังนี้

1. ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning experience) ในเรื่องที่เรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ลงไปประสบพบเจอด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนมีการสะท้อนความคิด (Reflect) และอภิปรายร่วมกันกับสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ มา หรือเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ได้เรียนรู้

3. ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด หลักการ สมมติฐานจากประสบการณ์ที่ได้รับ

4. ผู้เรียนมีการนำเสนอความคิดรวบยอด หลักการและสมมติฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น ไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

5. ผู้สอนมีการติดตามผลและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลองและ ประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อขยายขอบเขตการเรียนรู้ หรือปรับเปลี่ยนความคิด หลักการ และสมมติฐาน ตามความเหมาะสม

6. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยการใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย

จากทัศนะของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ต้องเป็นระบบหรือกระบวนการที่เหมาะสม ประกอบไปด้วย ประสบการณ์ การเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนจะต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองและมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสังเกตและการสะท้อนคิดเป็นการพิจารณาประสบการณ์ที่ได้ประสบมา หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากเหตุการณ์สถานการณ์นั้น การพิจารณาลงความเห็นการสร้างข้อสรุปเป็นการสรุปองค์ความรู้ หรือความคิดรวบยอด และการประยุกต์ใช้หรือทดลองในสถานการณ์ใหม่ ๆ

1.1.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อมูลขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

Pfeiffer & Jones (1983) ได้เสนอว่าการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่าเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนเป็นลักษณะของ วงจรแห่งการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดูเรียกว่าวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การค้นหาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้เรียนจะได้มีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยการค้นหา แลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มเพื่อนและครูผู้สอน เป็น ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การนำเสนอประสบการณ์ (Publishing) ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ในการนำเสนอประสบการณ์ในอดีตของตนเอง ร่วมการสังเกตการ และร่วมปฏิสัมพันธ์ ต่อกัน ในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 3 การเข้าร่วมอภิปราย (Processing) ผู้เรียนมีโอกาสดูตรวจสอบและ เข้าร่วมการอภิปรายรูปแบบ และการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การสร้างความรู้ใหม่ (Generalizing) ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ที่ได้รับมา ผสมผสานและกำหนดให้เกิดเป็นความรู้ใหม่

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ (Applying) การนำเสนอความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใน สถานการณ์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสร้างเป็นประสบการณ์ใหม่สำหรับตนเอง

Kolb (1984) ได้เสนอวัฏจักรการจัดการ เรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle) ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience หรือ CE) ผู้เรียนมีการร่วม ปฏิบัติกิจกรรมหรือมีการทดลองตามแนวคิดที่ได้วางไว้

ขั้นที่ 2 การสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Observation หรือ RO) ผู้เรียนได้มีการ พิจารณาหรือได้ตรงถึงประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 การสรุปองค์ความรู้ (Abstract Conceptualization หรือ AC) ผู้เรียนมีความ พยายามร่วมกันที่จะสรุปหลักการและความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ

ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation หรือ AE) ผู้เรียนมีการ ประยุกต์ ใช้ความรู้หรือหลักการที่ได้รับเพื่อนำไปสู่การทดลองใหม่

เสาวภา วิชาติ (2554) ได้กล่าวถึง การจำแนกประเภทผู้เรียนตามแนวคิดของคอลป์ ดังนี้

1. ผู้เรียนที่มีความคิดหลากหลายมุมมอง (Divergent knowledge) ผู้เรียนมีความสามารถ ในการรับรู้และสร้างจินตนาการต่าง ๆ ขึ้นเอง สามารถได้ตรงและพิจารณาจน สามารถมองเห็นภาพ โดยรวมได้ ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะทำได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องการ ความคิดหลากหลาย

2. ผู้เรียนที่มีความคิดแบบซึมซับ (Assimilative knowledge) ผู้เรียนมีความสามารถ ในการสรุปหลักการหรือกฎเกณฑ์ สนใจในหลักการที่เป็นนามธรรมมากกว่า

3. ผู้เรียนที่มีความคิดแบบสรุป (Convergent knowledge) ผู้เรียนมีความสามารถ ในการนำแนวคิดที่เป็นนามธรรมไปใช้หรือประยุกต์ในการปฏิบัติ ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ สามารถสรุปวิธีที่ถูกต้องที่สุดเพียงวิธีเดียวที่จะสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ ไม่ชอบใช้อารมณ์ ในการแก้ปัญหา มาสารถใช้เหตุผลมักมีความเฉพาะเจาะจงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4. ผู้เรียนที่มีความคิดแบบปรับตัว (Accommodative knowledge) ผู้เรียนรูปแบบนี้ จะชอบลงมือปฏิบัติ ชอบทดลองและจะมีความสามารถในการทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องใช้ การปรับตัว มีแนวโน้มจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ตนนึกขึ้นได้เอง ในลักษณะที่ชอบลอง ถูก ลองผิดและชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้เสนอ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดประสบการณ์เป็นขั้นลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริง เช่น การ เก็บ รวบรวมข้อมูลราคาสินค้าในตลาดแหล่งเรียนรู้ การสัมภาษณ์ หรือการปฏิบัติต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 ชี้นำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นขั้นของการพูด การเขียน เช่น การนำข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์มานำเสนอ ซึ่งทำให้ได้ทั้งการพูดและการเรียนอาจเขียนลงใน แผนภูมิหรือตารางพร้อมนำเสนอด้วยปากเปล่า

ขั้นที่ 3 ชี้นอภิปรายผลเป็นขั้นของการอภิปรายซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัดและ เพื่อให้ได้แนวคิดต่อการประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันในการตั้งคำถามเพื่อการ อภิปราย ร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปพาดพิงเป็นขั้นของการสรุปผลการเรียนรู้จากกระบวนการทั้ง 3 ขั้นข้างต้น โดยสรุปพาดพิงไปสู่หลักการสู่มุมมองหรือแบบแผนที่กว้างขึ้นร่วมกันสรุปหรือการลงมือกระทำ

ขั้นที่ 5 ขั้นการประยุกต์ใช้เป็นขั้นการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจะทำเป็นลักษณะโครงการ การทดลอง การแก้ปัญหาหรือการค้นคว้าวิจัยต่อไป ซึ่งถือเป็นการลงมือกระทำปฏิบัติเป็นวงจรต่อไป

ทิตนา แชมมณี (2558) ได้กล่าวถึง ผู้เรียนและผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่า

1. ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมในกระบวนการของเรื่อง ที่เรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงไปประสบด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนมีการสะท้อนความคิดและอภิปรายร่วมกัน หรือระดมความคิด เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมาหรือสิ่งที่เกิดจากสถานการณ์การเรียนรู้
3. ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานจากประสบการณ์ที่ได้รับอย่างเหมาะสม
4. ผู้เรียนนำความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ
5. ผู้สอนมีการติดตามผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลอง/ประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อขยายขอบเขตของการเรียนรู้ หรือปรับเปลี่ยนความคิด/หลักการ/สมมติฐานต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
6. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าผู้เรียนจะต้องมีการค้นพบและสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม พร้อมทั้งมีการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อที่จะสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่ค้นพบ หรือความรู้ที่ค้นพบไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์เป็นขั้นลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริงที่เป็นรูปธรรม
2. การนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นขั้นของการสะท้อนความคิด ที่เกิดจากการเรียนรู้จากสถานการณ์นั้น ๆ
3. การอภิปรายผล เป็นการอภิปรายซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัด และเพื่อให้ได้แนวคิดที่เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้
4. การติดตามผลและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลอง/ประยุกต์ใช้ความรู้ หรือปรับเปลี่ยนแนวความคิด

5. การประยุกต์ใช้เป็นการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะโครงการ การทดลอง การแก้ปัญหาหรือการค้นคว้าวิจัยต่อไป ซึ่งถือเป็น การลงมือกระทำปฏิบัติเป็นวงจรต่อไป

1.2 แนวคิดการศึกษาบนฐานชุมชน

1.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์และกระบวนการ จาก การหา ความรู้และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ ตื่นตัว มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหา หรือลักษณะ ของชุมชนนั้น ๆ เพื่อการสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ที่บูรณาการกลยุทธ์การสอนอย่าง หลากหลายวิธี

1.2.2 ฐานรากทฤษฎีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีฐานรากมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติ-วิสต์ (Constructivist Theory) เป็นกระบวนการที่เน้นทักษะการลงมือกระทำ (Active Process) ที่เกิดขึ้น ในแต่ละบุคคล ทำให้เกิดองค์ความรู้ต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยใช้ข้อมูล ที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้าง ความหมาย ในการเรียนรู้ของตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียนจะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ การพิจารณา และจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ รูปแบบวิธีการใหม่ หรือการ เรียนรู้นั่นเอง กระบวนการเรียนรู้จึงมักเป็นลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นจากการร่วมมือกัน แก้ปัญหาและ ระดมความคิด โดยมีหลักการพื้นฐานสำคัญ 5 ประการ

1.2.3 กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีหลายรูปแบบเป็นการผสมผสานทั้ง ทฤษฎีและ การปฏิบัติซึ่ง Melaville, Berg, & Blank (2015) ได้สรุปกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน ไว้ 6 กลยุทธ์ดังนี้

1. การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ (Academically Based Community Service: ABCS) จะเชื่อมต่อภารกิจด้านการศึกษาศึกษาของสถานศึกษากับชุมชนที่ล้อมรอบ หลักการ สำคัญของการให้บริการ ชุมชนเชิงวิชาการ คือ การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง

2. การศึกษาความเป็นพลเมือง (Civic Education) มีจุดมุ่งหมายเพื่อ เตรียมความเป็น พลเมืองที่มีพลังและรับผิดชอบ โดยให้ประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ ทางวิชาการของ ผู้เรียนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Education) เป็นการ ใช้ ประโยชน์จาก ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนในประเด็นที่เกี่ยวกับโลกธรรมชาติและความสัมพันธ์

ทางสังคม โดยใช้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนเป็นกรอบให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ของตนเอง กลยุทธ์นี้ไม่ได้มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเป็นหลักแต่จะใช้สิ่งแวดล้อมสร้างความสนใจของผู้เรียน

4. การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) หรือ “การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์” ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นบริบทในการเรียนรู้การทำงานของผู้เรียน ตามความต้องการ และความสนใจของสมาชิก ชุมชน โดยชุมชนทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลและให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน

5. การเรียนรู้โดยการบริการ (Service Learning) เป็นการบูรณาการ ระหว่างการให้บริการ ชุมชนกับการศึกษาเนื้อหาสาระตามหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อ ประชาสังคมและ ชุมชน กิจกรรมการให้บริการที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นต้องตอบสนองความต้องการของ ชุมชน

6. การเรียนรู้โดยการใช้การทำงานเป็นฐาน (Work-Based Learning) เป็น กลยุทธ์ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนใช้เวลากับผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อขอคำปรึกษา หรือการให้ข้อมูลเพื่อเรียนรู้ เกี่ยวกับ อาชีพ และซึมซับแบบอย่างที่ดีจากผู้มีประสบการณ์

1.2.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีงานวิจัยหลายเรื่องที่น่าเสนอ กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไว้อย่างใกล้เคียงกันดังตาราง 1

ตาราง 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ดิษยุทธิ์ บัวจุม, อังศินันท์ อินทรกำแหง, พรณิปัญญประกอบ และ คณะ (2557, น. 65)	ศรวิวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557, น. 78)	ประยูร บุญใช้, และ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2558, น. 44)	Bedri, Frein, & Dowling (2017, p. 82)
1) ศึกษาศักยภาพของ ชุมชน	1) ขั้นเตรียม ความ พร้อม	1) ศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร	1) ขั้นเตรียมการ และวางแผน
2) กระตุ้นบุคคลใน ชุมชน และ บุคลากรใน โรงเรียนตระหนัก และ มีพลังอำนาจในการจัด การศึกษา ร่วมกัน	2) ขั้นกลยุทธ์ การ เรียนรู้ 3) ขั้นสู่ผล สะท้อน คิด 4) ขั้นประเมิน ประสิทธิผล	2) วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่น 3) กำหนดรูปแบบ วิธี การบูรณาการ 4) ออกแบบหน่วย การ เรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ใน ท้องถิ่นเป็นฐาน 5) ออกแบบแผน การ จัดการเรียนรู้ 6) ดำเนินการจัด การ เรียนรู้ 7) ประเมินผลการเรียนรู้	2) ขั้นตอนดำเนินการ 3) ขั้นประเมินผล 4) ขั้นสรุปผล
3) ศึกษาความต้องการ พัฒนา ด้านอาชีพใน ท้องถิ่นของนักเรียน 4) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้น การปฏิบัติจริง 6) จัดโครงการเสริมการ เรียนรู้ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง			

จากตาราง 1 สามารถสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน/เตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผล ดังภาพ 1

ภาพ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. สารวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

2.1 สารวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดีความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

2.2 มาตรฐานการเรียนรู้

2.2.1 มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่พึงปรารถนา และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

2.2.2 มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตาราง 2 ตัวชี้วัดสาระที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.3	1. สรุปประโยชน์และปฏิบัติตาม ประเพณี และ วัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น	• ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว เช่น การแสดงความเคารพ และการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การกระทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว • ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ประโยชน์ของการปฏิบัติตามประเพณี และวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น

3. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้

3.1 ความหมายของพลเมืองตื่นรู้

การเป็นพลเมืองตื่นรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างให้บุคคลเป็นพลเมืองที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของสังคมได้มีนัยการศึกษาได้ให้ความหมายพลเมืองตื่นรู้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (2564) ให้ความหมาย พลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) คือ พลเมืองของประเทศที่มีความตระหนักรู้ กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ในภารกิจของประเทศร่วมกัน เป็นพลังที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเกิดเป็นกระแสขับเคลื่อน สังคมมาตลอด ทั้งในอดีตและชัดเจนมากในปัจจุบัน เรียกได้ว่าคนที่เป็นพลเมืองตื่นรู้ Active Citizen คือ คนที่มี ความรับผิดชอบต่อสังคม มีบทบาทในชุมชนมีจิตอาสา สามารถกระทำการต่าง ๆ โดยไม่หวังผล ตอบแทนแก่ตนเอง และมีจิตสาธารณะ คือ มีจิตที่เห็นแก่ประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก ศรัทธา ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มองปัญหาส่วนรวมเป็นปัญหาส่วนหนึ่งของตน รักสันติภาพ เข้าไปมี บทบาทในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อปัญหาส่วนรวม หากพิจารณาองค์ประกอบ ของความเป็นพลเมืองและการเป็นคนตื่นรู้ เมื่อนำมารวมกันจึงก่อเกิดเป็นพลเมืองที่มีความตื่นตัว รู้เท่าทัน และ ใช้พลังของตนเองให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

กลุ่ม Thai Civic Education (2556) กล่าวถึง พลเมืองที่แข็งแกร่ง (Active citizen) ว่าเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้จักการพึ่งตนเอง การอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นอย่างพึ่งพา กัน (inter-dependence) และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อ (accountable citizens) มีบทบาทรับผิดชอบต่อผู้อื่น (hold others accountable) และเคารพกฎหมาย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2558) กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้ (Active citizen) ต้องมีความ รับผิดชอบต่อสังคม มีบทบาทในชุมชน มีจิตอาสา (ทำอย่างไม่หวังผลตอบแทน) จิตสาธารณะ (มีจิต ที่เห็นแก่ ประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก) ศรัทธาในการริใช้เคล็ดลับการ เพื่อถนอมสิ่งแวดล้อม รัก สันติภาพ ร่วมบริจาคทรัพยากรเพราะตระหนักดีว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตน

มูลนิธิเพื่อคนไทย (2557) กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้ (Active citizen) คือ พลเมืองที่มี บทบาทอย่างแข็งแกร่งในบริบทของชุมชน การศึกษาชุมชน หรือในกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ และ เป็น พลเมืองที่มีส่วนร่วมลงมือทำในการช่วยพัฒนาประเทศ

ญาสินี เกิดผลเสรีรัฐ (2558) กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้คือบุคคลที่มีความเข้าใจในหน้าที่ และ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามหลักประชาธิปไตย ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมรวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3.2 คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้

ในปัจจุบันแนวคิดพลเมืองตื่นรู้หรือ Active Citizen มีการให้คำนิยามคุณลักษณะที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคมนั้น ๆ ในที่นี้มีนักการศึกษากล่าวถึงคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ดังนี้

Cogan (1997 อ้างถึงใน กัมปนาท ไชยรัตน์, 2562) ระบุคุณลักษณะของพลเมืองในสังคม ประชาธิปไตย ไว้ 8 ประการ ได้แก่

1. มีความรู้และมีการศึกษา สามารถมองเห็นและเข้าใจสังคมของตนและสังคมโลก เหนือกว่าตนเป็นสมาชิกของสังคมโลก
2. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
3. มีความสามารถในการเข้าใจ ยอมรับและอดทนต่อความแตกต่าง
4. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเหตุผลและเป็นระบบ
5. มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
6. มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนการใช้ชีวิตและอุปนิสัยการบริโภคเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม
7. มีความสามารถที่จะเข้าใจและปกป้องสิทธิมนุษยชน
8. มีความเต็มใจและความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

วรารักษ์ สามโกเศศ (2015) กล่าวถึงคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ไว้ว่า สิ่งที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม “กำลังของเมือง” ก็คือ

1. การเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหน้าตา ความเชื่อ เชื้อชาติ
2. เคารพสิทธิและความเสมอภาค
3. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
4. เคารพกฎหมายและกฎกติกาของสังคม
5. ใฝ่สันติภาพ

พีรนิติ สิริธีรธราดล และคณะ (2565) กล่าวว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิหน้าที่ ตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สังคมกำหนดไว้ รวมทั้งเห็นคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย ศีลธรรมและจริยธรรม คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากล และ ในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม ทั้งในระดับ ท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อผลกระทบเพื่อการพัฒนาขึ้น โดยสรุปคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้และความเข้าใจ
2. ด้านทักษะ

3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ

จากโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้สังคมภาคตะวันตกของมูลนิธิสยามกัมมาจล (2561) ได้การกำหนดเป้าหมายเปลี่ยนแปลงของเยาวชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะ พลเมืองต้นรู้ ดังนี้

1. มีความเป็นพลเมือง สำนึกในความเป็นพลเมือง
2. มีจิตอาสา เกิดอาสาคิด ทำ เพื่อส่วนรวม
3. รู้จักชุมชนท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่
4. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
5. เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม
6. วิเคราะห์/ แยกแยะ ปัญหาได้

7. ร่วมมือแก้ปัญหา เด็กและเยาวชนใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อร่วมแก้ปัญหาองค์กรสหประชาชาติ (2550) ซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองที่ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. พลเมืองที่มีความกระตือรือร้นที่เรียนรู้ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น โรงเรียน และสังคมที่กว้างออกไปอีก
2. พลเมืองมีความพร้อมที่จะสังเกตมิติต่าง ๆ ของปัญหาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง
3. พลเมืองมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และเข้าร่วมในการลงมือกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอนาคตที่ยั่งยืน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) กำหนดสมรรถนะการเป็นพลเมืองต้นรู้ที่มีสำนึกสากลซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ ดังนี้

1. พลเมืองรู้เคารพสิทธิ คือ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิเสรีภาพของตนเองช่วยเหลือ ให้เกียรติและเข้าใจผู้อื่น (Empathy) บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน โดยปราศจากอคติไม่เลือกปฏิบัติ(Non-Discrimination) เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
2. พลเมืองรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายตาม บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขด้วยความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของสังคมไทยและประชาคมโลก
3. พลเมืองที่มีวิจารณญาณ รู้จักใช้วิจารณญาณในการติดตามสถานการณ์บ้านเมือง นโยบายภาครัฐการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพลเมืองและกลุ่มผลประโยชน์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ รวมทั้งประเด็นปัญหาระดับท้องถิ่นภูมิภาคและประชาคมโลก

4. พลเมืองมีส่วนร่วม ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่หลากหลายด้วยจิตสาธารณะ (Public Mind) และสำนึกสากล (Global Mindedness) โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ทั้งในระดับชุมชน สังคมและประชาคมโลก

5. พลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง กระตือรือร้นในการร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของท้องถิ่นภูมิภาค และประชาคมโลก ด้วยความเชื่อมั่นในสังคม ที่เท่าเทียมเป็นธรรมค่านิยมประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของพลเมืองต้นรู้ จะต้องเป็นพลเมือง ของประเทศที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแล และหาทางออกสำหรับ ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และรับผิดชอบในปัญหาส่วนรวม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้วิจัย สังเคราะห์แนวคิดตามตาราง ดังนี้

1. พลเมืองที่มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงสิทธิของตน สามารถอธิบายถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับตนเองได้
2. พลเมืองที่รู้จักบทบาทของตนในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้จักเลือกสรรสิ่ง ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของตนได้โดยไม่ขัดแย้งหรือสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่น
3. พลเมืองที่มีความกระตือรือร้นกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น มีการพูดคุย ถึงปัญหา ถกเถียง ตั้งคำถามกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาสังคมได้
4. พลเมืองที่เข้าถึงการรักษาผลประโยชน์ของตนและมีส่วนร่วมกับการแก้ไขปัญหา ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.3 การวัดและประเมินคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้

การวัดและประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึง การวัดและประเมินความเป็นพลเมืองต้นรู้ ดังนี้

Bruce Brousseau (1998) กรมสามัญศึกษามีชีแกนในการประเมินสังคมศึกษาของสหรัฐอเมริกา กล่าวถึง การประเมินผลสังคมศึกษาตามความเป็นจริง มี 3 ส่วน ประกอบด้วย การดำเนินการสืบสวน การอภิปรายกลุ่ม และมีความรับผิดชอบในภาระงานของตน โดยมี แบบสถานการณ์จำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนอภิปรายในชั้นเรียน เริ่มต้นจากการสืบค้นหาข้อมูล ระดมความคิดเพื่อตอบคำถาม สำหรับเกณฑ์มาตรฐานการสอบถามในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายงานผลการสอบสวนรวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติ และข้อสรุปทางเลือกที่เป็นไปได้ เกณฑ์มาตรฐาน การสนทนากลุ่ม คือ มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่ม มีความพยายามเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหา ระดับชาติหรือนานาชาติ

U.S. Department of Education (2018) ในกรอบการประเมินพลเมืองสำหรับการประเมินการศึกษาระดับชาติ กระทรวงการศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกา กล่าวถึง การประเมินพลเมืองประกอบด้วย ด้านความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วม การวัดผลใช้แบบฝึกหัดในการประเมิน มีข้อคำถามปลายปิดและปลายเปิดที่วัดได้ทั้งความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการมีส่วนร่วม

Bryony et al., (2006) กล่าวถึง ตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active citizenship) ของสถาบันคุ้มครองและความมั่นคงพลเมืองในทวีปยุโรป ประกอบด้วย 4 มิติ ประกอบด้วย มิติชีวิตทางการเมือง มิติประชาสังคม มิติชีวิตชุมชน และมิตินิยม ซึ่งในแต่ละด้านจะมีพฤติกรรมตัวบ่งชี้ย่อย ดังรายละเอียด ดังนี้

1. มิติชีวิตทางการเมือง มีพฤติกรรมตัวบ่งชี้ย่อย อาทิ การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ทำงานอาสาสมัครทางการเมือง (ทำงานในพรรคการเมือง/กลุ่มปฏิบัติการในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา) ลงคะแนนเสียง มีส่วนร่วมในรัฐสภาแห่งชาติ

2. มิติประชาสังคม มีพฤติกรรมตัวบ่งชี้ย่อย อาทิ เป็นสมาชิก/ทำงานในองค์กรหรือสมาคม มีส่วนร่วมในการเดินขบวนที่ถูกต้องตามกฎหมาย การบริโภคอย่างมีจริยธรรม การคว่ำบาตรทางผลิตภัณฑ์ มีส่วนร่วม บริจาค หรือทำงานอาสาสมัครในองค์กรสิทธิมนุษยชน ติดต่อกับนักการเมือง

3. มิติชีวิตชุมชน มีพฤติกรรมตัวบ่งชี้ย่อย อาทิ ช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน เป็นสมาชิก มีส่วนร่วม บริจาคเงิน เป็นอาสาสมัครในองค์กรศาสนา องค์กรธุรกิจ องค์กรกีฬาหรือวัฒนธรรม

4. มิตินิยม มีพฤติกรรมตัวบ่งชี้ย่อย อาทิ ความคิดเห็น ด้านสิทธิมนุษยชนมุมมองผู้อพยพมีสิทธิเช่นเดียวกันกับพลเมือง รับทราบกฎหมายต่อต้านความเกลียดชังทางเชื้อชาติ ด้านประชาธิปไตย การปฏิบัติตามกฎหมายมีความสำคัญอย่างไรต่อความเป็นพลเมือง

ในการวัดและประเมินความเป็นพลเมืองมีแบบสอบถามพฤติกรรมโดยระบุพฤติกรรม ตัวบ่งชี้ย่อยในแต่ละมิติ ใช้ค่าสถิติ และอธิบายผลความเป็นพลเมืองทวีปยุโรป

Sibel Akin, & Basak Calik (2017) วัดผลใช้วิธีการสังเกต และสัมภาษณ์ การประเมิน มี 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านค่านิยมผ่านโครงการกิจกรรมมีแนวคำถาม สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ แสดงความคิดเห็นในเชิงบวกและเชิงลบเกี่ยวกับกิจกรรม รวมถึงให้ผู้เรียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการ

Prerna, Simon, & Ellie (2015) กล่าวถึง การประเมินความเป็นพลเมืองขั้นต้น ต้องประเมิน นักเรียน โดยเทียบกับกำหนดวัตถุประสงค์ 3 ประการ ซึ่งจะสามารถทดสอบความรู้ความจำ

การใช้ ทักษะ ตลอดจนวิเคราะห์และประเมินประเด็นต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ
 ช้อง นักเรียน มีการประเมินทั้งภายในและภายนอก เช่น การประเมินภายใน ได้แก่ การเขียนรายงาน
 การจำลองกระบวนการประชาธิปไตย การอภิปราย การกล่าวสุนทรพจน์ โปสเตอร์ ส่วนการประเมิน
 ภายนอก เช่น สถานการณ์สมมติ การณศึกษา การตอบคำถามสั้น ๆ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือ การ
 ประเมินพลเมืองตื่นรู้มีองค์ประกอบหลัก 2 ประการ ได้แก่ การกระทำและความรู้ ที่เป็นทักษะ สำคัญ
 สำหรับการเป็นพลเมืองตื่นรู้

พริ้นธิ สิริธีรราตล (2564) กล่าวถึง การวัดคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้มี 3 ด้านใหญ่
 ประกอบด้วย

1. ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) มีการวัดผลจาก
 - 1.1 ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิและความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 1.2 รับรู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม
 - 1.3 ตระหนักในความยุติธรรมและความเสมอภาคใน
2. ด้านทักษะ (Skills) มีการวัดผลจาก
 - 2.1 แสดงออกถึงความยึดมั่นผูกพันในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
 - 2.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม
 - 2.3 ปฏิบัติตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม
 - 2.4 มีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ
 - 2.5 สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
 - 2.6 สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและสังคมอย่างสร้างสรรค์
3. ด้านทัศนคติและการเห็นคุณค่า (Attitudes and Values) มีการวัดผลจาก
 - 3.1 มีความปรารถนาดีต่อสังคมและประเทศชาติ
 - 3.2 คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
 - 3.3 ยึดมั่นในหลักจริยธรรมและหลักธรรมทางศาสนา
 - 3.4 มีจิตสาธารณะ
 - 3.5 มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน และมีทัศนคติเชิงบวก จาก

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยสรุปการวัดและประเมินผล มี 3 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) ด้านความรู้ ใช้วิธีการตอบคำถาม
- 2) ด้านทักษะ ใช้วิธีการอภิปรายผล การทำงานชิ้นงาน
- 3) ด้านเจตคติ ใช้วิธีการ สัมภาษณ์

4. ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอลลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

4.1 วัฒนธรรมอาหารชาวลับแล

อาหารเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา (2535) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่า หมายถึง แบบอย่างการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนที่ถือปฏิบัติร่วมกัน สัมผัสและสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ย่อ คงอยู่ และปรับเปลี่ยนอย่างสัมพันธ์กันกับสังคมของชุมชนมีความสำคัญโดยเป็นเครื่องแสดงลักษณะเฉพาะของกลุ่มชน ทำให้เกิดความรักและความผูกพันต่อท้องถิ่น เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มชนและยังเป็นปัจจัยในการส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น เกิดเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในวิทยาการแขนงต่าง ๆ สามารถจัดหมวดหมู่ของวัฒนธรรมชนบทรณนิยมประเพณีท้องถิ่นได้หลากหลาย เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรม ด้านภาษา และวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร คนลลับแลรับประทานอาหารข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก กับข้าว ที่รับประทานกับข้าวเหนียวเป็นอาหารท้องถิ่นลลับแล เช่น น้ำพริกน้ำปู ผักต้ม แกงแค แกงป่า หมูทอด ลาบปลา แกงอ่อม และแกงโชะ เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้ปรุงจากพืชและสัตว์ที่หาได้จาก บริเวณใกล้บ้าน เช่น ในสวน ป่าโปร่ง ห้วย หนอง คลอง บึง

ทองคำ แยมเจริญ (2545) ได้ให้ข้อมูลว่าตำรับอาหารท้องถิ่นลลับแลที่นิยมรับประทาน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทอาหารคาว

แกง ได้แก่ แกงเคนกพริก แกงสะแล หลามใบบอน (แกงใบบอน) แกงหน่อไม้ซาง กับปลาย่าง แกงคูน (ตุน) แกงผักอ้วนหมู แกงมะต้อนก้อมปลาช่อน (แกงมะรุม) แกงยอดแล้ว (ฮ่วมยอดแล้ว) และคั่วเห็ดลม

น้ำพริก ได้แก่ น้ำพริกน้ำปู (น้ำชู) น้ำพริกสะเรียม น้ำพริกมะเขือ (นอนองมะเขือแจ้) แจ่วเตย และแจ่วหม้อ

ยำ ส้า ได้แก่ ยำมะหนูน ส้มมะเขือผ่อย ส้มมะแตง ยำผักเหือด ยำกล้วยแค (กล้วยป่า ลูกเล็ก) และป่นมะเขือ

2. ประเภทอาหารหวาน (ขนมหวาน) ได้แก่ ขนมเหน็บ อีซัวะ ขนมฟัก จะแนบข้าวโพด และลอดช่องหวาน (ลอดช่องน้ำกะทิ)

3. ประเภทอาหารว่าง ได้แก่ ลอดช่องเค็ม หมี่คลุก และไส้เมี่ยง

อาหารของชาวลับแลเป็นอาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวันปกติ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด ทั้งที่ปรุงจากพืชผักและเนื้อสัตว์ มีวิธีการปรุงหลายรูปแบบ ที่นิยมปรุงรับประทานกันเป็นประจำ ได้แก่ อาหารประเภทน้ำพริก และแกงผักต่าง ๆ ชนิดของอาหารจะสัมพันธ์กับฤดูกาลและการเกษตร ซึ่งแหล่งของอาหารและการได้อาหารมาปรุงรับประทานมีดังนี้

1. แหล่งธรรมชาติ เช่นทุ่งนา หนองน้ำ ดอย ป่าโปร่ง โดยการเก็บหา รวมทั้งการล่าสัตว์และแมลง ได้แก่ นก กบ ปลา กุ้ง หอย ปู จิ้งจก เขียด แล่น หรือตัวนิ่ม อาหารประเภทผักเช่นผักอ้วนหมู ผักเห็ดต ใบบอน ต้นกุน หน่อไม้ ผักก้นทรง ผักไผ่ ยอดแล้ว ผักกูดแดง ผักกูด เขียว ผักแว่น ผักต้นขน จิงเดือน เห็ดคลม ใบเปลี้ยพาน จิงแมงดา ผักสาบ ยอดยาง ผักหนาม ปูย่า ผักบะวอก ใบห้วพาน ใบหูหนา ผักไข่ หรือยอดมะเต้า

2. การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ผักที่นิยมปลูกในสวนครัว เช่น ผักชี ยี่ห่วย ผักตำลึง (ผักแดบ) หอมยั่ว (หอมแดง) หอมเตียม (กระเทียม) ผักชี (หอมหน้อย) แตงกวา ผักชีฮ่อ (ใบฮ่อ) ต้นหอม มะเขือ บวบ กระถิน (ก้นถิน) ถั่วพู ถั่วฝักยาว ตะไคร้ สะระแหน่ หรือผักคาวตอง เป็นต้น ส่วนสัตว์เลี้ยงมีหมู ปลา วัว ควาย และไก่

3. ตลาด ได้แก่ อาหารอำพุก เนื้อสัตว์ และอาหารสำเร็จรูป บรรจุกระป๋อง อาหารทะเล หรืออาหารปรุงสำเร็จ

เทศบาลศรีพนมมาศ (2563) จากครัวพญาพรหมโวหาร กวีเอกล้านนาที่มาอยู่ในลัับแลในสมัยรัชกาลที่ ๓-๔ พบว่ามีวัฒนธรรมการกินแบบคนสยามเพราะเนื่องจากลัับแลเคยเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสุโขทัย อโยธยา ดังนั้นอาหารการกินส่วนมากจะนิยมกินแบบไทย รวมถึงมีการผสมผสานของชาวลาวพวน และชาวจีนจึงมีการวัฒนธรรมการกินที่หลากหลาย

ข้าวแคบ

ข้าวแคบเป็นอาหารที่ทำจากแป้งข้าวเจ้าเป็นวัฒนธรรมผู้ภาษาตระกูลไทในอดีตเป็นวิธีการถนอมอาหารอย่างหนึ่งจะเป็นแผ่นสีขาวธรรมดาแล้วมาเพิ่มคุณค่าทางอาหารโดยการใส่สีดำเข้าไปภายหลังมีการพัฒนาการรสชาติใส่พริกใส่น้ำตาล บรรจุใส่หีบความอร่อยเพิ่มขึ้นใส่สีสันทาจากธรรมชาติให้ดูน่าทาน

ภาพ 2 ข้าวแคบหลากหลายสีสันทาและหลายรสชาติ

ข้าวแคบนิยมนิยมทำกันเกือบทุกตำบลในอำเภอลับแลโดยเฉพาะในเขตเทศบาลศรีพนมมาศ และตำบลฝ่ายหลวง เรียกได้ว่าแทบทุกหลังคาเรือน จนเกิดเป็น "ถนนข้าวแคบ" เส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญอีกจุดหนึ่งของเมืองลับแล ถือได้ว่าข้าวแคบเป็นอาหารพื้นบ้านยอดนิยมของชาวลับแลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นภูมิปัญญาด้านอาหารที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่า ผู้ล่าและผู้ต้องหา ซึ่งผู้ล่าในที่นี้เป็นภาษาชาวบ้าน หมายถึงผู้ไล่ข้าวแคบ ผู้ไล่ข้าวแคบ หมายถึง คนที่ละเลงน้ำแป้งลงบนผ้าที่วางบนปากหม้อดินที่มีไอน้ำเดือด) ส่วนใหญ่มักจะเป็นภรรยา ส่วนผู้ต้องหาหมายถึง สามเณร ที่มีหน้าที่ไปหาพินมาทำข้าวแคบ ชาวบ้านในอำเภอลับแลเล่าให้ฟังว่า การทำข้าวแคบนั้นมีมานานแล้ว แต่ไม่รู้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อใด ที่เรียกว่าข้าวแคบนั้นเรียกตามลักษณะของปากหม้อที่ทำข้าวแคบตอนไล่แป้งซึ่งมีลักษณะแคบแต่เดิมนั้นข้าวแคบมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือข้าวแคบธรรมดา และ ข้าวแคบงา มีขนาดใหญ่และหนากว่าในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ชาวลับแลจะเรียกกันว่า "ข้าวแคบหนา" รสชาติออกเค็มมีส่วนผสมแคบแห้ง เกลือ และงาดำเท่านั้น เวลาจะรับประทานข้าวแคบในสมัยก่อนจะนำไปปิ้งไฟแล้วบดให้แตกเป็น ชิ้นเล็กๆ (ภาษาบ้าน เรียกว่า "การเนียงข้าวแคบ") ใส่ถ้วยรับประทานกับข้าวเหนียว เป็นอาหารที่รับประทานในหนึ่งมื้อได้เลย เหมือนกับกับข้าวอย่างอื่น นอกจากนี้ยังสามารถนำข้าวแคบที่เนียงแล้วมาใส่ในยำใบมะม่วง (ชาวลับแล เรียกว่า "ซำมะม่วง") และแกงเลียง (ชาวลับแล เรียกว่า "ฮ่อมผัก") ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของชาวลับแลได้อีกด้วย ในสมัยก่อนชาวลับแลจะรับประทานข้าวแคบเป็นอาหารหลัก ต่างจากปัจจุบันที่บริโภคข้าวแคบเป็นอาหารว่างเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะข้าวแคบแห้ง และการรับประทานอีกรูปแบบหนึ่งของคนลับแลสมัยก่อนคือการนำข้าวเหนียวมาคลุกกับข้าวแคบที่เนียงแล้วปั้นให้เป็นแท่งเหมือนข้าวปั้นบางคนเอาข้าวแคบแห้งมาห่อกับข้าวเหนียวร้อน ๆ ม้วนให้เป็นแท่ง (ภาษาพื้นบ้านเรียกว่า "ข้าวโอโหล") ในสมัยก่อนมีการทำข้าวแคบแทบทุกหลังคาเรือนโดยเฉพาะในหน้าหนาวซึ่งเป็นหน้าเกี่ยวข้าว มีการทำข้าวแคบจนเป็นประเพณี แต่ทำได้ไม่เยอะจะทำไว้เฉพาะกินในครัวเรือนเท่านั้น และนิยมทำในลักษณะข้าวแคบแห้ง เพราะเก็บไว้ได้นานหน้าฝนก็เก็บไว้ได้ทำแล้วจะเก็บใส่ในกะช่า ("กะช่า" เป็นภาษาพื้นบ้านมีความหมายเหมือนกับ"ตะกร้า" แขนงไว้ในที่สูงๆ เพราะกลัวลูกๆ แอบเอาไปกิน เวลาไปทำไร่ทำนา ก็เอาข้าวแคบที่เก็บไว้มาห่อกับข้าวเหนียวประมาณ 2-3 พัน กินไประหว่างทางเพื่อให้มีท้อง ไม่ต้องเสียเวลามานั่งกิน เพราะสมัยก่อนต้องตื่นเช้าเดินไปทำไร่ ทำนา ไม่มีรถมอเตอร์ไซด์เหมือนในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว จึงสามารถพูดได้ว่าการทำข้าวแคบนั้นเป็นวิถีชีวิตของชาวลับแลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ชาวลับแลนิยมนับประทานอาหารพืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติอาจจะเป็นผักป่า หรือผักข้างรั้ว กินข้าวเหนียวเป็นอาหารเช้า กินกล้วยเตี๋ยเส้นหมี่ เป็นอาหารกลางวัน และกินข้าวเจ้าเป็นอาหารเย็น และนิยมปรุงอาหารโดยไม่ใส่น้ำตาล มีรสเค็มนำและเผ็ดเล็กน้อย ใช้กะทิปรุงน้อยกว่าภาคกลาง

ภาพ 5 ข้าวแคบรสกุ้ง

ภาพ 6 ข้าวแคบรสขอสพริก

นอกจากนี้ชาวลับแลมักจะนำข้าวแคบแห้งมาห่อพันกับข้าวเหนียวโรยกากหมู หมูหยอง หรือกับข้าวอื่นๆ ลงไป พันให้เป็นแท่งรับประทานได้อย่างเอร็ดอร่อย นอกจากรับประทานในรูปของข้าวแคบแห้งแล้ว แผ่นแป้งที่ใสก็สามารถรับประทานสด ได้แก่

"ข้าวพัน" ซึ่งได้จากการใช้แผ่นไม้แบนๆหรือชาวลับแลเรียกว่า ไม้หลาบ ม้วนแป้งสุกแล้วรูดออก แต่ถ้าใส่ผักที่หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ เช่น ถั่วงอก คื่นช่าย กวางตุ้ง กะหล่ำปลี ผักบุ้งยอดขาว หรือผักอื่นๆ ลงบนแผ่นแป้งสุก ปิดฝาไว้สักครู่ เมื่อผักสุก ใช้ไม้หลาบพันแผ่นแป้งเป็นม้วนห่อผักไว้ เหมือนกับการทำไชโยดี่ไส้ จะเรียกว่า "ข้าวพันผัก" ถ้าใส่ไข่ลงไปตีบนแผ่นแป้งที่เริ่มสุกก่อนใส่ผัก จะเรียกว่า "ข้าวพันผักใส่ไข่" ในการรับประทานต้องปรุงรสด้วยขอสพริกหรือขอสมะเขือเทศ ซีอิ๊ว และน้ำจิ้มที่รับประทานกับข้าวพันผักซึ่งประกอบด้วย พริกแห้งปั่นปรุงรสด้วยน้ำปลา น้ำตาล และผักชีพม่าหั่น

ฝอย หรือจะโรยหน้าด้วยกระเทียมเจียว กากหมูหรือแคบหมูด้วยก็จะเพิ่มความ อร่อยได้อีกทางหนึ่ง นอกจากที่กล่าวมาทั้งหมดแล้ว ชาวลัับแลยังคิดค้น "ก้วยเตี๋ยวอบ" ที่ดัดแปลงมาจากก้วยเตี๋ยวน้ำท่วมๆ ไป รูปร่างหน้าตา เหมือนข้าวพันผักและข้าวพันผักใส่ไข่ เพียงแต่ใช้ข้าวแคบแห้งมาทำให้อ่อนตัวบน ปากหม้อดิน แทนการไล่แป้ง แล้วใส่เส้นก้วยเตี๋ยวที่ปรุงกับเครื่องปรุงรส ใส่ลูกชิ้นหมูแดงลงไป ข้าว แคบแห้งที่อ่อนตัว ห่อเหมือนข้าวพันผัก ตักใส่จาน แล้วตักน้ำก้วยเตี๋ยวใส่ เหมือนทำก้วยเตี๋ยวน้ำท่วมๆ ไปและยังมี "ข้าวพันจ๊ับ" ซึ่งเป็นอาหารอีกชนิดหนึ่งที่ชาวลัับแลดัดแปลงมาภายหลังมีลักษณะเหมือน ก้วยจ๊ับ เพียงแต่ใช้ข้าวพันตัดเป็นท่อนแทนเส้นก้วยจ๊ับ หรือนำไปทำสุกี้ หรือเย็นตาโฟก็ได้

ภาพ 7 ข้าวพันผัก

หมีพัน เป็นการนำเอาแผ่นข้าวแคบชนิดบาง ใช้เส้นหมีลวกคลุกเคล้าเครื่องปรุงรส ถั่วงอก แคบหมู น้ำปลา น้ำตาล มะนาว พริกป่นผักชีพม่าหั่นฝอยหรือใบหอมผักชี และเครื่องปรุงอื่นๆ ปรุงรสตามใจชอบและตักใส่ลงบนข้าวแคบบางแล้วม้วนปิดตัวเปิดท้าย

นอกจากนี้ ยังมีอาหารลัับแลบางประเภทที่ได้รับวัฒนธรรมที่เลื่อนไหลจากภาคกลาง ได้แก่ ห่อหมกปลาช่อน แกงเผ็ดหมู แกงหยวก แกงฉู่ฉี่ และขนมไทยโบราณที่ใช้ในงานพิธีต่างๆ ได้แก่ ขนม แหนบ ขนมเทียน ข้าวต้มมัด กระจยาสารท เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว อาหารแต่ละชนิดจะใส่กะทิ เนื่องจากเมืองลัับแลในอดีตมีต้นมะพร้าว มากมาย และครั้งเมื่อพระศรีพนมมาศดำรงตำแหน่งผู้ว่า ราชการเมืองลัับแลและเกษตรมณฑลพิษณุโลก ได้นำต้นมะพร้าว ต้นหมาก ละหุ่ง มาปลูกที่บริเวณ ม่อนจุงจา (ปัจจุบันคือโรงเรียนพนมมาศพิทยากร) เพราะที่ดินเป็นหินลูกรัง ท่านได้ให้ชุดหลุมขนาด ใหญ่เอาหินกรวดลูกรังเดิมออกให้หมดแล้วเอาโอ่งดินที่ชาวบ้านปันขายมารองกันหลุม นำเอาดินที่มี ปุยคอกมาใส่จนเต็มหลุม เพื่อปลูกมะพร้าว ในฤดูแล้งโอ่งจะทำหน้าที่เก็บตุนน้ำให้ความชื้น และอีก อย่างหนึ่งที่ทำให้มีต้นมะพร้าวเพิ่มมากขึ้นคือ พระศรีพนมมาศมีกุลโอบายให้คู่บ่าวสาวปลูกมะพร้าว

๒ ต้น ในพิธีงานแต่งงาน พร้อมทั้งให้อิฐฐานเอาตามความปรารถนา ต่อมาก็เป็นที่นิยมปลูกมะพร้าว กันมากขึ้น และได้คิดค้นวิธีถนอมอาหารและการปรุงอาหารด้วยมะพร้าว

ภาพ 8 ห่อหมก

ห่อหมกปลาช่อน ในขบวนขันหมากในงานแต่ง เป็นการเริ่มต้นคู่ชีวิตทั้งคู่จะปรองดองกันดัง คำว่า เออ ออ ห่อหมก ข้าวล้นและจะทำห่อ หมกอยู่ ๒ อย่าง คือ ห่อหมกปลา และห่อหมกปูนา ห่อหนึ่ง ปูจะใส่แบ่งข้าวเหนียว (ข้าวล้นและเรียกห่อหมกว่าห่อหนึ่งปลา ห่อหนึ่งปู)

น้ำพริกน้ำปู น้ำปูจะทำในหน้าฝน ชาวบ้านจะเก็บปูที่อยู่ตามคันน่านำมาตำโดยมีส่วนผสมใบ ตะไคร้ใบฝรั่ง ตำให้ละเอียดเพื่อดับกลิ่นคาวพอเสร็จแล้วนำมาหมักทิ้งไว้ ๑ คืนนำมาเคี่ยวจนเป็นสีน้ำตาล แล้วนำมาเก็บไว้กินตลอดปี ที่เหลือก็นำมาขายนิยมนำมาตำเป็นน้ำพริกเรียกว่าน้ำพริกน้ำปู เครื่องเคียงทานกับหน่อไม้ ผักสด ผักลวกต่าง ๆ

แกงแค เป็นแกงที่ประกอบด้วยผักหลายชนิดและมีเนื้อสัตว์เป็นส่วนผสมด้วยหนึ่งอย่าง เรียกชื่อแกงแคตามชนิดของเนื้อสัตว์ที่นำมาเป็นส่วนผสมนั้นเช่น แกงแคหมู แกงแคไก่ แกงแค กบ แกงแคปลา ผักที่ใช้เป็นส่วนผสมหลักส่วนใหญ่ประกอบด้วย ผักตำลึง ผักชะอม ผักชีฝรั่ง มะเขือพวง เห็ดลมอ่อน และดอกแค ดอกงิ้ว ผักคราด ดอกข่า ถั่วฝักยาว มะเขือ บวบ

กระบองทอด ร้านเจ๊นีย์ของทอดล้นแลเป็นร้านขายของทอดที่เปิดมานานกว่า ๓๐ ปี ทำแบบ วันต่อวัน และมีจุดเด่นอยู่ที่ เมนูกระบองทอดแต่วัตถุดิบคือ หน่อไม้สดมาต้มแล้วผ่าออกเป็นสี่ส่วนยัดไส้ด้วยหมูสับ แล้วนำไปชุบแป้งทอด ทานกับน้ำจิ้ม นับเป็นเมนูที่แปลกใหม่ไม่เหมือนใคร และมีของทอดอีกหลายอย่าง เช่น เต้าหู้ทอด ผีอกทอด เกี๊ยวทอด ผักทอด ฯลฯ

ภาพ 9 หน้าร้านของทอดเจ้ดังของอำเภอลับแล

ภาพ 10 ของทอดลือลือแล

แกงขี้เหล็ก เป็นแกงพื้นบ้านที่นิยมบริโภคมาเป็นเวลานาน เนื่องจากสมัยก่อนมีต้นขี้เหล็กจำนวนมากในชุมชนนอกจากนี้ยังเชื่อว่ามีสรรพคุณทางยา โดยนิยมนำขี้เหล็กมาปรุงอาหารรับประทานในครัวเรือนหรือทำตามงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ แกงขี้เหล็กเป็นแกงโบราณ ได้มาจากการนำยอดใบอ่อนและดอกของต้นขี้เหล็กมาประกอบอาหาร ส่วนประกอบของต้นขี้เหล็กดังกล่าวมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ คือมีรสขม โดยวิธีการลดความขมของขี้เหล็กซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกัน

ก๋วยเตี๋ยวผัดไทย ปัจจุบันก๋วยเตี๋ยวผัดไทยได้กลายเป็นอาหารประจำชาติในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ท่านได้ทรงขอให้คนไทยหันมานิยมรับประทานก๋วยเตี๋ยวเพื่อลดการบริโภคข้าวภายในประเทศเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำข้าวแพง แต่ชาวลับแลได้รู้จักก๋วยเตี๋ยว

ผัดไทยที่อร่อยที่สุดของร้านป่าใบผัดไทยขายอยู่หน้าโรงหนังศรีพนมมาศเก่า ปัจจุบันคือศูนย์ฝึกอาชีพเทศบาล วิธีการทำน้ำเส้นก๋วยเตี๋ยวไปแช่ในน้ำ ตั้งกระทะใส่น้ำมัน กระเทียม หอมแดง ผัดให้หอมใส่เต้าหู้หั่นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใส่เส้นก๋วยเตี๋ยวลงไปผัดให้เข้ากัน ประปรังด้วยน้ำตาลปีบ น้ำมะขามเปียก น้ำปลา ผัดให้เข้ากันจนเส้นนุ่มและตอกไข่ลงไป ตีไข่แดงไข่ขาวให้แตก พอสุกก็นำมาผัดรวมกับเส้นก๋วยเตี๋ยว ใส่ถั่วงอก กล้วยไข่ หรือต้นหอมลงไปผัดแล้วดับไฟทันที โรยหน้าด้วยถั่วงอกและมะนาวรับประทาน

ขนมเส้นหรือขนมจีน เป็นอาหารมอญ ชาวลัวะได้รับอิทธิพลมาจากภาคกลางในสมัยโบราณจะทำกันในช่วงตรุษสงกรานต์ วิธีการทำต้องเลือกใช้ข้าวแข็งจะทำให้ได้เส้นขนมจีนที่เหนียวเป็นพิเศษและต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ไม่ควรใช้น้ำประปา เพราะเส้นขนมจีนจะละลาย ทำให้จับเส้นไม่ได้ชาวลัวะนิยมรับประทานขนมจีนกับน้ำยากะทิเน้นกระชายใส่ปลาช่อนเป็นส่วนผสมหลักรับประทานกับเครื่องเคียงทั้งผักสดผักลวก

ขนมจีนตากแห้ง ชุมชนยางกะไดใต้ ประมาณ ๕ ครัวเรือน ได้นำขนมจีนสดหรือหมักมาผึ่งแดด โดยตากกับหญ้าคา เก็บไว้รับประทานเป็นเวลานานได้ ขนมจีนตากแห้งมาประกอบอาหาร เช่น ใส่ยำ (ซำ) ใบมะม่วง ซำผักกาด ใส่แกงผักต่างๆ และยังทำราดหน้าได้อีกด้วย ปัจจุบันได้นำขนมจีนตากแห้งมาทอดเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมอีกด้วย

ก๋วยเตี๋ยวต้มยำวิถีการกินของคนลัวะในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น มีวิธีการกินเฉพาะที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาวลัวะ คือ ตอนเช้าชาวลัวะมักจะกินข้าวเหนียว (หรือภาษาพื้นบ้านเรียกว่า "ข้าวโอ้โหล") ตอนกลางวันชาวลัวะมักจะนิยมกินก๋วยเตี๋ยวต้มยำเป็นหลักเพราะรับประทานง่าย ส่วนเมื่อตกเย็นชาวลัวะมักจะเลือกกินข้าวหุงสุก(ข้าวจ้าว)เนื่องจากเมื่อตกเย็นแล้วคนลัวะจะคิดว่าควรกินอาหารที่ง่าย ไม่ทำให้อึดท้องนอนหลับสบาย

ภาพ 11 ก๋วยเตี๋ยว

กล้วยเตี่ยวโบราณดั้งเดิมจะใช้เส้นกล้วยเตี่ยวตากแห้งแล้วนำมาแช่น้ำเมื่อเส้นนุ่มก็จะนำมาใส่ตะกร้าใช้ผ้าขาวบางชุบน้ำปิดไว้ เวลาจะใช้ก็จะนำเส้นใส่ในตะกร้าไม้ไผ่(กะซ้อ)ลวกในหม้อต้มน้ำ ถั่วอกจะอยู่ในปีบเพาะเวลาจะใช้ก็ขยำมาล้างน้ำแล้วนำมาลวกถั่วอก ถ้าใช้ไม่หมดก็จะใช้ต่อในวันต่อไปได้ บางที่จนขึ้นใบเขียวก็นำมาใช้ได้ ถ้านำมาล้างที่เดียวใช้ไม่หมดถั่วจะเน่าเสียส่วนเครื่องปรุงจะมีน้ำปลา น้ำมันหมูเจียวกระเทียม พริกป่น ถั่วป่น มะนาว ใบผักชีพม่าหั่นฝอย น้ำอ้อยเคี้ยวจนเหนียว ไข่เจียวเป็นแผ่นหั่นฝอยสำหรับโรยหน้ากล้วยเตี่ยวเครื่องเดิม น้ำปลาใส่ถ้วยใช้มีดกระทิงตัดเอาเนื้อในออก ใช้ไม้เสียบทำเป็นกระบวยตักน้ำปลา (ลูกกระทิง คนลับแลเรียกมะนาวก้าน) ใช้กระบวยแบบนี้ทุกร้านพริกป่นใส่ถ้วย มะนาวตัดเป็นชิ้นใส่ถ้วย ประมาณ พ.ศ.2480 กล้วยเตี่ยวราดไข่เจียวหมดความนิยม เริ่มเป็นกล้วยเตี่ยวหมูสับ และเริ่มใช้น้ำตาลทรายแทนน้ำอ้อย แต่เครื่องปรุงเครื่องเดิมยังเหมือนเดิม ถ้วยน้ำปลา เริ่มใช้ช้อนแทนกระบวยน้อย

ข้าวต้มมัด เป็นขนมที่ชาวบ้านจะนำไปทำบุญในวันพระ และในเทศกาลตานก๋วยสลาก อยู่ในช่วงเดือน 9 ขึ้น 15 ค่ำ ไปจนถึงเดือน 10 แรม 8 ค่ำ ขนมทั้ง 3 อย่างนี้จะบรรจุในชะลอมถวายพระของแต่ละวัดซึ่งจะจัดไม่ค่อยตรงกันโดยจะเริ่มจากวัดทุ่งเอี้ยง จะตานก๋วยสลากเป็นวัดแรก วัดนาทะเลจะเป็นวัดสุดท้ายเป็นต้น

ขนมแห่นบ ชาวลับแลจะทำขนมนี้ในวันสำคัญของพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปทำบุญและแจกจ่ายแบ่งปันให้กับญาติพี่น้อง เรียกว่า "ขนมที่ขนมน้อง" นิยมทำกันในประเพณีสลากชะลอมเป็นประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษและเจ้ากรรมนายเวร โดยแต่ละบ้านจะจัดทำชะลอมขนาดเล็กเท่ากับจำนวนคนในบ้าน จะทำไปถวายพระในตอนเช้า โดยมีวิธีการทำคือ

ขนมแห่นบ ทำมาจากแป้งข้าวเหนียว ใส่ไส้มะพร้าวอ่อนห่อขนมด้วยใบตองกลัดด้วยไม้กลัด แล้วนำไปนึ่งประมาณ 30 นาที นำมารับประทาน

ขนมเทียน หรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า "ขนมเทียนเจ๊ก" ทำมาจากแป้งข้าวเหนียว เคี้ยวน้ำตาลหรือน้ำอ้อยและกะทิ นำไปนวดกับแป้งข้าวเหนียวจนเข้ากัน ใส่ไส้เค็มทำจากถั่วเขียวผัดกับหมูสามชั้น พริกไทย เกลือ ห่อขนมด้วยใบตอง ทำเป็นรูปสามเหลี่ยม นำไปนึ่ง ประมาณ 30 นาที

ข้าวต้มมัด เป็นขนมไทยพื้นบ้าน นิยมทำเป็นขนมในเครื่อง ไทยธรรมถวายพระภิกษุ ในเทศกาลตักบาตรเทโว เทศกาลออกพรรษา และยังนิยมทำแจกกันในหมู่ญาติมิตรในเทศกาลออกพรรษาเช่นเดียวกัน ทำจากข้าวเหนียวผัดกับกะทิ ใส่ไส้กล้วย ใส่หน่อไม้ ใส่เผือก ใส่มัน ห่อด้วยใบตอง นำไปนึ่งให้สุก

ข้าวต้มมี 3 ชนิด

ชนิดที่ 1 ข้าวต้มหัวหงอก ใช้ข้าวเหนียวแช่น้ำจนนุ่ม นำไปห่อด้วยใบตองมัดรวมกันหลายๆ อัน แล้วนำไปต้มจนสุก เวลารับประทานแก้ออกจากห่อตัดเป็นชิ้น ชูตมะพร้าวโรย โรยด้วยน้ำตาลทราย เรียกว่า"ข้าวต้มหัวหงอก" จะใส่ไส้กล้วยด้วยก็ได้

ชนิดที่ 2 ข้าวต้มนมสาว เรียกว่าข้าวต้มผัด หรือข้าวต้มนมสาว ใช้ข้าวเหนียวแช่น้ำจนนิ่ม แล้วนำไปผัดกับกะทิ และนำมาห่อด้วยใบตองใส่ไส้กล้วยเผือก มัน หน่อไม้ มัดด้วยตอก จะทำให้มัดข้าวต้มงอนออกมาสองข้างเป็นที่มาของชื่อ "ข้าวต้มนมสาว"

ชนิดที่ 3 ข้าวต้มตาล วิธีทำเหมือนข้าวต้มผัดแต่ไม่มีไส้ โดยใช้เนื้อจากลูกตาลที่เอาไปทำขนมตาลมาผสมกับข้าวต้มผัดแล้วห่อมัดด้วยตอก นึ่ง รสชาติจะหวานปะแล่ม มันและหอมตาล เรียกว่า "ข้าวต้มมะต่าน" (ข้าวต้มตาล)

กระยาสารท หรือข้าวล้นและจะเรียกว่า "ข้าวเฒ่า" ได้รับวัฒนธรรมเลื่อนไหลมาจากคนไทยที่พูดสำเนียงสุโขทัยและทำสืบทอดมาจนปัจจุบัน เดือน 10 แรม 15 ค่ำ เป็นวันสารทไทย ชาวบ้านจะไปวัดทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระชาวล้นและจะมีการก่อเจดีย์ข้าวสารพร้อมทั้งพืชไร่ พืชสวน เพื่ออุทิศให้ปู่ย่าตายาย ที่ได้ทำเรือกสวนร่นาให้ลูกหลาน ได้มีข้าว มีพืชไร่ พืชสวน ไร่กิน มีกระยาสารทเป็นส่วนประกอบด้วย กระยาสารททำจากข้าวตอก ข้าวเฒ่า มะพร้าว ถั่วลิสง งา น้ำอ้อย แบะแซเป็นส่วนผสม มีวิธีทำ คือ ใส่หัวกะทิเคี้ยวพอเดือดใส่น้ำอ้อย นำข้าวเฒ่า งา ถั่วลิสง ที่คั่วไว้ผสมคลุกเคล้ากับน้ำตาลที่เคี้ยวไว้ ใส่ข้าวตอกเทลงในพิมพ์เกลี่ยให้เสมอกัน นำกระยาสารทตัดเป็นแผ่นและท้นเป็นชั้นตามขนาด

ขนมข้าวแต่นและนางเล็ดเป็นขนมในเทศกาลวันออกพรรษา วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จะมีเทศน์มหาชาติทั้ง 13 กัณฑ์ ชาวบ้านจะช่วยกันรับกัณฑ์เทศน์ตั้งแต่เช้ามีตโปลงจนถึงวันรุ่งขึ้นวันใหม่ของอีกวันหนึ่งเครื่องบูชาธรรมมีธงสามเหลี่ยมเล็กๆเท่าคาถาประปตามด้วยก้อนข้าวเท่าคาถา นอกจากนี้มีปัจจัย ขนม นมเนย ขนมหนึ่งในนั้นคือ ข้าวแต่นและนางเล็ด

ข้าวแต่น ทำจากข้าวเหนียวหนึ่งคลุกกับน้ำออยนำมากดกับในแบบให้เป็นแวนกลม ๆ หรือ รูปสามเหลี่ยมนำไปตากแดด ๑ วัน แล้วนำมาทอด (ภาษาลับแลทอดเรียกว่าจิ้น)

นางเล็ด ทำจากข้าวเหนียวหนึ่งนำมากดในแบบให้เป็นแวนกลม ๆ หรือรูปสามเหลี่ยมนำไปตากแดด 1 วันแล้วนำมาทอด หยอดด้วยน้ำอ้อยที่เคี้ยวจนเหนียว

ขนมลอดช่อง ในสมัยก่อนนิยมทำขนมลอดช่องในงานบุญ งานบวช งานแต่งงาน เป็นทั้งอาหารคาวและหวานมีคนทำไม่มาก เพราะเป็นอาหารที่ทำยากพอสมควร คือ วิธีการกวนถ้าไม่มีความรู้ความชำนาญก็อาจทำให้เสียได้ (ไม่เป็นตัว) มีทั้งลอดช่องเค็มและลอดช่องหวาน ทำจากแป้งที่ผสม น้ำปูนใส ใส่หม้อตั้งไฟ กวนให้ได้ที่แล้วนำไปเทลงถึงที่มีรู เตรียมไว้สำหรับให้ขนมลอดช่อง (รู) ตกกลงไปในน้ำเย็น เมื่อกดขนมลงจนหมดแล้วให้เปลี่ยนน้ำที่แช่จนเย็น แล้วเทขนมใส่ช่งเพื่อให้ น้ำสะเด็ด

ลอดช่องหวาน นำลอดช่อง ใส่น้ำหวานมีส่วนผสมของกะทิน้ำตาลปีบ ตัดเกลือเล็กน้อย

ลอดช่องเค็ม นำลอดช่องใส่ปลาป่น กุ้งแห้งป่น ถ่วงออกตอง เวลากินปรุงรสเหยาะน้ำปลาป่น มะนาว (ถ้าเป็นหน้ามะปรางก็จะนิยมใส่มะปรางแทนมะนาว) โรยผักชี พริกป่น

ภาพ 12 ลอดช่องเค็ม

กล้วยกวน กล้วยกวนล้นแลเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยน้ำว้า โดยได้รับการถ่ายทอดกระบวนการผลิตมาจากแม่เพี้ยน สุ่มสมบูรณ์ ซึ่งทำกล้วยกวนมานานกว่า 30 ปี โดยมีวิธีทำคือนำกล้วยน้ำว้ามาบดให้ละเอียด ตั้หั่วกระทิเคียวไฟอ่อนเคียวให้เป็นน้ำมัน ผสมหางกะทิกับน้ำตาลและนมสด ใส่กล้วยตั้งไฟอ่อนกวนด้วยไม้พายจนมีลักษณะข้นเหนียว คลึงเป็นแท่งยาว ตัดเป็นท่อนๆ ห่อด้วยกระดาษแก้ว

ไส้เมี่ยง วัฒนธรรมการกินเมี่ยงของชาวลับแลยังปรากฏอยู่ในงานบุญต่างๆ วิธีกินเมี่ยงคือแกะห่อเมี่ยงออก นำใบเมี่ยงมาแผ่ใส่เกลือเม็ดและขิง ม้วนเป็นคำแล้วใช้้อม ที่เรียกกันว่า "อมเมี่ยง" ไส้เมี่ยงเป็นอาหารว่างที่มีกรรมวิธีการถนอม อาหารเก็บไว้กินนานๆ วิธีการทำไส้เมี่ยง คือ นำมะพร้าวแก่จัด ๆ มาหั่นเป็นฝอยๆ แล้วนำไปผึ่งแดด 1 วัน คั่วให้มะพร้าวเหลือง นำน้ำอ้อยมาเคียวไฟอ่อนๆ พอเป็นยางมะตูม นำมะพร้าวผสมกับเกลือมะนาวใส่ขิงและถั่วลิสงคั่วคลุกให้ทั่ว ปั้นเป็นก้อนๆ แล้วนำไปรับประทานเปล่าๆ ก็ได้ หรือจะใส่ใบเมี่ยงห่อก็ได้

ภาพ 13 เมี่ยงหวานลั๊บลั๊

ภาพ 14 การห่อเมี่ยงหวาน

ข้าวหลาม เป็นอาหารว่างชนิดหนึ่ง ที่ชาวลั๊บลั๊นิยมทำรับประทานกันในฤดูหนาวหรือเมื่อได้ข้าวใหม่ ใช้ใผ่ข้าวหลาม เป็นกระบอกใส่ข้าวหลาม ข้าวหลามแบบชาวบ้านใช้ข้าวสารเหนียวกับน้ำเปล่าและเกลือเท่านั้น ในปัจจุบันข้าวหลามที่ทำขายกันโดยทั่วไป จะใส่น้ำกะทิและเติมถั่วดำ การทำข้าวหลามตามประเพณีนิยมของชาวลั๊บลั๊และทำกันเป็นพิเศษเพื่อถวายพระในวันเพ็ญเดือนยี่ หรือประมาณเดือนมกราคม ชาวลั๊บลั๊เรียกประเพณีนี้ว่าใส่ผิงหนาวหรือใส่บาตรข้าวหลาม วิธีการทำ นำข้าวเหนียวแช่น้ำทิ้งไว้ให้น้ำมาคลุกกับถั่วดำที่ต้มสุกแล้วใส่กะทิสดน้ำตาลและเกลือกรอกใส่กระบอกไม้ไผ่ แล้วนำไปปิ้งกับราวประมาณครึ่งชั่วโมง ลั๊บลั๊มีข้าวหลามที่จำหน่ายที่ตำบลทุ่งยั้ง มี 2 ชนิดคือ ข้าวหลามถั่วดำและข้าวหลามสังขยา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

กวรรณ เกียรติไกรวัลศิริ (2557) กล่าวในการสร้างความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ตามระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การสร้างเสริมทักษะในการเป็นพลเมือง (Psychomotor domain) คือมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญ สำหรับพลเมือง (Civic skill) โดยการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของโรงเรียนจะต้องสร้างพื้นที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น รู้จักรับฟังความ คิดเห็นที่แตกต่าง รู้จักการประนีประนอม และการใช้ เหตุผล อีกทั้งผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจากสถานการณ์จริงหรือเสมือนจริง โดยได้มี การวางแผน การปฏิบัติ และแก้ปัญหาในชั้นเรียน นอกจากนี้ วัฒนธรรมโรงเรียนจะต้องสร้างพื้นที่ สาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของ นักเรียน โรงเรียนจะต้องฝึกฝนให้นักเรียนปฏิบัติตน ตามกฎระเบียบของโรงเรียน ฝึกฝนที่จะ รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งนักเรียน จะต้องรู้จักเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สาธารณะสมบัติในโรงเรียน และการจัดกิจกรรมของ นักเรียนจะต้องให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น การอยู่รวมกันอย่างสันติสุข และการเรียนรู้ ที่จะรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสาธารณะ ประโยชน์ด้วย

วินิจ ผาเจริญ (2563) ศึกษาแนวคิดพลเมืองที่ตื่นตัวและหลักการการพัฒนาพลเมืองสู่โมเดลพลเมืองที่ตื่นตัวในสังคมประชาธิปไตยของไทย ที่มีความสามารถการคิดเชิง เหตุผล มีความรับผิดชอบต่อ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และรู้รอบทุกด้านและเท่าทันเหตุการณ์ บทความนี้ ได้ทั้งประเด็นท้าทายความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวในสังคมไทยต้องสลัดจารีตประเพณีแบบดั้งเดิมออกจากระบบอุปถัมภ์ ระบบศักดินา อภิสิทธิ์นิยม และอำนาจนิยม เพราะระบบเหล่านี้ครอบงำประชาชนส่วนใหญ่จนนำไปสู่พลเมืองที่เฉื่อยชา ดังนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนะหากเกิดจากการบ่มเพาะการปลูกฝังความคิดอุดมการณ์ และจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมจากสถาบัน ครอบครัว ชุมชน ศาสนา สื่อมวลชน การปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ย่อมทำให้พลเมืองที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

กันทรกร จรัสมาธูสร (2560) ศึกษารูปแบบและกลยุทธ์การสร้างพลเมืองตื่นรู้ กรณีศึกษาโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคมภาคตะวันตกวิธีการวิจัยตาม แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักค้นหา ประเด็นที่สำคัญในการกำหนดรูปแบบ กลยุทธ์การดำเนินโครงการการวิเคราะห์ข้อมูลจัดหมวดหมู่ ของข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบจากสิ่งที่ต้องการศึกษาและเชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ จนเกิดเป็น การสร้างทฤษฎีฐานรากเป็นทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบ และกลยุทธ์

การสร้างพลเมืองตื่นรู้กรณีศึกษา โครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคม ภาคตะวันตก เกิดจากการสร้างกลไกการดำเนินงาน ที่แบ่งย่อยเป็น 4 กลไกคือกลไกทีม คณะทำงาน กลไก คณะทำงานระดับจังหวัด กลไกพี่เลี้ยง และกลไกทีมที่ปรึกษาโครงการ ความสำเร็จของ การดำเนิน โครงการต้องสร้าง 4 กลไกย่อยให้สำเร็จจากนั้น จึงสร้างกลไกการสร้าง เยาวชน โดยให้ เยาวชนและ พี่เลี้ยงเข้าร่วมกิจกรรมเวทีตามแผนงานในโครงการการสร้างเยาวชน ให้เป็นพลเมืองตื่นรู้ ต้องอยู่ ภายใต้กลยุทธ์การขับเคลื่อนโครงการที่ต้องเรียนรู้จากชุมชน ร่วมมือกับคนในชุมชน สรุบบทเรียนจาก การทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีกลไกทีมคณะดำเนินงาน และกลไกทีมพี่เลี้ยง ออกแบบการเรียนรู้ ที่เหมาะสมของแต่ละช่วงวัย และติดตามหนุนเสริมโครงการของเยาวชน สรุบบทเรียนจากการทำ โครงการของเยาวชน และเชื่อมโยงให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นพลเมือง

พริ้นธิ สิริธีรธราตล และคณะ (2565) ศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็น พลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการ สัมภาษณ์ เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำนวน 2 คน 77 2) ผู้บริหารและคณาจารย์ ฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 4 คน 3) นักศึกษาระดับปริญญา ตรี ที่เป็น สมาชิกของชมรมด้านการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 4 คน เก็บ รวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การ ตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของ งานวิจัย ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านข้อมูล ด้านวิธีการเก็บ ข้อมูลและ ด้านทฤษฎีผลการศึกษา พบว่า การให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก ที่ควรกำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ที่นักศึกษาพึงมีและได้ให้ความหมายคุณลักษณะความ เป็น พลเมือง ตื่นรู้โลก ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านการเห็น คุณค่าและมีทัศนคติ และเสนอว่าแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ควร ดำเนินการ ด้วยวิธี 1) จัดสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความเป็นอาเซียน หรือ นานาชาติ 2) จัดการเรียนการสอนในรายวิชาเน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ และ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ 3) การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีด้านการเป็นพลเมือง ตื่นรู้และ พลเมืองโลก 4) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียน 5) การบูรณาการ เข้าไปในหลักสูตร และ โปรแกรมฝึกอบรม 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำกิจกรรม เพื่อสังคมไทยและ สังคมโลก

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

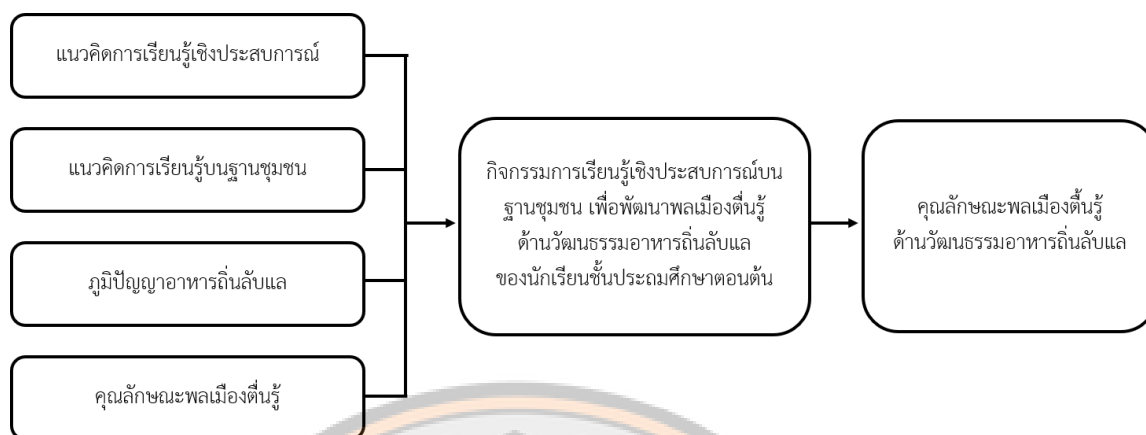
Marco Zappatore, Antonella Longo, & Mario A. Bochicchio (2017) ศึกษาการเพิ่ม ขีดความสามารถเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ใช้สื่อกลาง โดยการนำมือถือ เข้ามาใช้เป็นอุปกรณ์ตรวจวัด (Mobile Crowd Sensing, MCS) และการนำมาใช้ ในกิจกรรมการ

เรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน (Bring Your Own Device, BYOD) เป็นวิธีที่มีความเป็นประสงค์ที่สองและได้แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของ มันในปีหลังนี้ โดยเฉพาะในการสอนและเรียนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับ STEM (Science, Technology, Engineering และ Math) มีการนำเสนอประสบการณ์การสอนโดยใช้ MCS และ BYOD ซึ่งเน้นไปที่ การตรวจวัดเสียงสำหรับสิ่งแวดล้อมในเมือง เพื่อเพิ่มคุณภาพในการสอนเรื่องดังกล่าวและเสริม พฤติกรรมของพลเมืองที่มีส่วนร่วมในเยาวชน วิธีการเช่นนี้มีความสามารถในการเปิดเผยวิธีการใหม่ และมีประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของนักเรียน รวมทั้งมีส่วนสร้างสรรค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั่วไปของเมืองให้ดีขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ

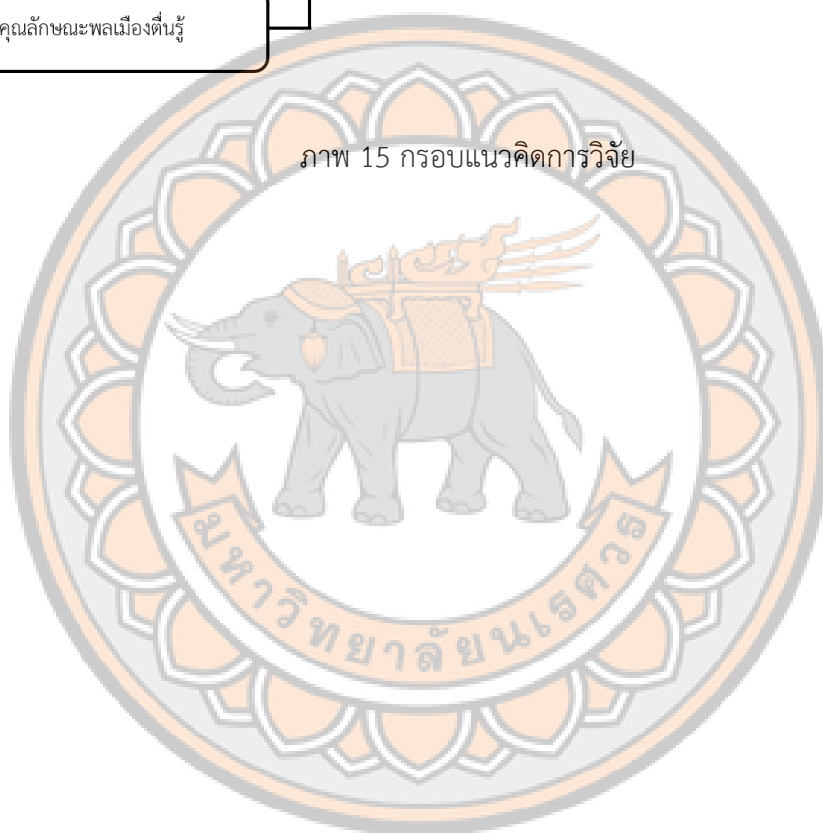
Ahrari et al. (2014) ศึกษาการเป็นพลเมืองตื่นรู้โดยการเรียนรู้แบบที่เน้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า พลเมืองที่ตื่นรู้เป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนา ความรับผิดชอบของพลเมืองรุ่นเยาวชนให้มากขึ้น เป็นการผสมผสานระหว่างภาระผูกพันและ ความรับผิดชอบผ่านการมีส่วนร่วมในประเด็นพลเมือง การเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นจำเป็นต้องมี วิธีใหม่ในการให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้แบบเดิม วิธีการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มากกว่าเป็นเพียงผู้รับ การใช้วิธีการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ในการศึกษาความเป็นพลเมืองมีอุปสรรคอยู่บ้างแต่มีข้อดีมากกว่า

Sibel Akin, Basak Calik, & Cennet Engin-Demir (2017) ศึกษา นักเรียนตัวแทน การเปลี่ยนแปลงในชุมชน: การพัฒนาความเป็นพลเมืองกระตือรือร้นในโรงเรียน พบว่า พลเมืองที่มี ส่วนร่วม (Active Citizenship) เป็นแนวคิดที่ซับซ้อนและหลากหลายมิติที่ครอบคลุมสรรพสังคม ที่เกี่ยวข้อง เช่น การมีส่วนร่วมทางพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสามารถทางพลเมือง อัตลักษณ์ของพลเมือง ค่านิยมเชิงประชาธิปไตย รวมถึงเรื่องอื่น ๆ อีกหลายอย่าง อย่างไรก็ตาม การศึกษาต่าง ๆ มีการนำเสนอแบบจำลองของพลเมืองกระตือรือร้นที่แตกต่างกันโดยเน้นไปที่ด้านเฉพาะของมัน ในบทความนี้เน้นที่เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาระดับนานาชาติเกี่ยวกับพลเมืองกระตือรือร้น เนื่องจากเครื่องมือเหล่านี้สะท้อนถึงวิธีการที่แต่ละผู้เขียนเข้าใจและตีความกับแนวคิดต่าง ๆ ในบทความนี้จะทบทวนกรอบทฤษฎีและการสำรวจระดับพลเมืองกระตือรือร้น เพื่อพัฒนากลอบความคิดอย่างรวมถึงมิติต่าง ๆ และกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเข้าใจ ไม่เพียงเพื่อพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินพลเมืองกระตือรือร้นในอนาคตเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการเข้าใจและตีความการศึกษาปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 15 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับล้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอาหารลับล้าน และเพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับล้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

- 1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 1.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2. วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

- 2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 2.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล

1. วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอาหาร
ลั๊บลั๊

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1.1 ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน
ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, โรงเรียนบ้านน้ำอ่าง และ โรงเรียนนิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน

เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่

1. เป็นครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. เป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรมมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี

1.1.2 ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลั๊บลั๊ จำนวน 3 ท่าน

เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่

1. เป็นผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลั๊บลั๊
2. มีประสบการณ์การทำอาหารถิ่นลั๊บลั๊ 10 ปีขึ้นไป
3. มีที่อยู่ตามทะเบียนบ้านตั้งอยู่ในตำบล พงษ์ยั้ง ศรีพนมมาศ และ
ฝายหลวง อำเภอลั๊บลั๊ จังหวัดอุตรดิตถ์

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา

1.2.1.1 ติดต่อครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนในเขตพื้นที่ สำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 และ เขต 2 เพื่อทำการสัมภาษณ์
เชิงลึกโดยแจ้งวัตถุประสงค์ถึงเรื่องที่ศึกษากระบวนการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1.2.1.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก
แบบรายบุคคล โดยเตรียมคำถามถึงโครงสร้างที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร
2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านผู้สอน 4) ด้านวัดและประเมินผล 5) ด้านบริบททางการเรียนรู้

1.2.1.3 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มที่
สัมภาษณ์เพื่อนำไปศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลั๊บลั๊
และสรุปวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนาต่อไป

1.2.2 ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลัปล

1.2.2.1 ติดต่อผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลัปล ในตำบลทุ่งยั้ง ศรีพนมมาศ และ ฝ่ายหลวง อำเภอลัปล จังหวัดอุดรดิตรดิตร เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยแจ้งวัตถุประสงค์ถึงเรื่องที่ศึกษากระบวนการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1.2.2.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล โดยเตรียมคำถามถึงโครงสร้างที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารถิ่นลัปล

1.2.2.3 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มที่สัมภาษณ์เพื่อนำไปศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปล และสรุปวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนาต่อไป

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1.3.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอาหารลัปล โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ทำการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการที่ได้ศึกษา ก่อนนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม

1.3.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นลัปล โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ทำการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการที่ได้ศึกษา ก่อนนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม

1.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นมาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการนำไปศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอาหารลัปล และอาหารท้องถิ่นลัปล เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลัปลในรายวิชาสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตรดิตร ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ไปจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลัปล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ

1.4.2 สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ตามขอบเขตเนื้อหาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4.3 นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อ
ขอคำแนะนำก่อนนำมาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ แล้วนำไปใช้จริง

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา
ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล และ อาหารท้องถิ่นลับแล มาวิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยกระบวนการวิเคราะห์แก่นสาร โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มา แล้วอ่านรอบแรกเพื่อ
ทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสรุปข้อมูลมาเชิงบรรยาย

2. วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่น
รู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับผู้ให้ข้อมูลดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 36 คน โดยเป็นนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่

1. เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ อำเภอ
เมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ เป็นพื้นที่
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านการเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้วิจัยใช้โรงเรียนที่สะดวกในการให้ข้อมูล
ตลอดระยะเวลาในการวิจัย

**ระยะที่ 1 การดำเนินการจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน
เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น**

1.1 นำข้อมูลที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
อาหารท้องถิ่นลับแลในวัตถุประสงค์ที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูล และติดต่อผู้มีประสบการณ์ทางด้าน
อาหารลับแล โดยทำการชี้แจงถึงเรื่องที่จะศึกษา วัตถุประสงค์การวิจัย กระบวนการดำเนินการวิจัย
และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.2 ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารลั้บแลเกี่ยวกับอาหารลั้บแล ผ่านการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบรายบุคคล โดยเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้างที่ครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษา และขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การสังเกตร่วมด้วย

1.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เพื่อจับประเด็นสำคัญ เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลั้บแล ต่อไป

1.4 สร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลั้บแล โดยมีองค์ประกอบของแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลั้บแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1.4.1 หลักการและเหตุผล

1.4.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1.4.3 เนื้อหา ประกอบด้วย ได้แก่

1.4.3.1 ความรู้พื้นฐานอาหารท้องถิ่นลั้บแล

1.4.3.2 ข้าวแคบ

1.4.3.3 หมี่พัน

1.4.3.4 หมี่คลุก

1.4.3.5 ลอดช่องเค็ม

1.4.3.6 เมี่ยงหวาน

1.4.4 แนวทางการจัดกิจกรรม

1.4.5 แนวทางการวัดและประเมินผล

1.5 นำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลั้บแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ไปดำเนินการจัดกิจกรรมใน

ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดการจัดการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

1.1 นำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้าน วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแลมาใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ ที่ได้ คัดเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรม

1.2 ดำเนินการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนา พลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล กับกลุ่มตัวอย่าง ขณะทำกิจกรรมผู้วิจัยได้ดำเนินการ สังเกตระหว่างจัดกิจกรรม และสรุปผลการจัดกิจกรรมในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 สรุปผลการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐาน ชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตอนต้น

1.1 นำผลการจัดกิจกรรมในระยะที่ 3 มาสรุปผลการจัดกิจกรรม โดยใช้สรุปตามคุณลักษณะ พลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแลที่ได้กำหนดไว้ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

- 1.1.1 พลเมืองที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล
- 1.1.2 พลเมืองที่มีทักษะลงมือปฏิบัติอาหารท้องถิ่นลับแล
- 1.1.3 พลเมืองที่มีการส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแพร่ การนำองค์ความรู้และประสบการณ์ ที่ได้รับ เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ไปใช้ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

1.2 นำผลการจัดกิจกรรมจากข้อ 1.1 นำมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัย และตอบคำถามนำ การวิจัยในแต่ละข้อ

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แก่

2.3.1 แนวทางกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนา พลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล

2.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.4.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นลับแลจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้มี ประสบการณ์ทางด้านอาหารลับแล และสืบค้นจากตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาหารท้องถิ่นลับแล ที่ได้รับไว้ข้างต้น ผ่านรูปการศึกษาการใช้แนวคิดเชิงประสบการณ์และการศึกษาบนฐานชุมชน

ได้แก่ 1) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การพูดคุย การศึกษาชุมชน การศึกษาจากของจริง 2) การสะท้อนการเรียนรู้ 3) การสรุปองค์ความรู้ 4) การประยุกต์ใช้องค์ความรู้

2.4.2 สร้างและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.4.2.1 ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลับแล

2.4.2.2 ข้าวแคบ

2.4.2.3 หมี่พัน

2.4.2.4 หมี่คลุก

2.4.2.5 ลอดช่องเค็ม

2.4.2.6 เมี่ยงหวาน

2.4.3 นำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการตรวจสอบเนื้อหา กิจกรรม เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและเหมาะสม

2.4.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลด้วยการตอบแบบประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล โดยการปรับปรุงยุค และรายงานผลการวิจัยและนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้หลังจากที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ดังนี้

1. การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกันหรือเหมือนกัน ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีผลต่อข้อมูลหรือไม่

2. การตรวจสอบสถานที่ หมายถึง การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่ หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน ผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกันประกอบด้วย

3. การตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิม หรือแตกต่างกันอย่างไร

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษา เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอาหารลับแล 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลจากการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับผลการวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา

กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา

สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกมาดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยกระบวนการวิเคราะห์แบบอุปนัย และนำเสนอผลวิจัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ครูผู้มีประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 3 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครูสังคมศึกษาคนที่ 1 เพศชาย เป็นครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา-ขยายโอกาส ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน 12 ปี

ครูสังคมศึกษาคนที่ 2 เพศหญิง เป็นครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งในระดับประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน 24 ปี

ครูสังคมศึกษาคนที่ 3 เพศหญิง เป็นครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา-ขยายโอกาส ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน 35 ปี

ตาราง 3 สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้
วัฒนธรรมท้องถิ่น

ลำดับ ที่	นามสมมุติ	เพศ	ประสบการณ์ การสอน(ปี)	สถานภาพ
1	ครูสอนสังคมศึกษาฯ คนที่ 1	ชาย	12	ครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2	ครูสอนสังคมศึกษาฯ คนที่ 2	หญิง	28	ครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3	ครูสอนสังคมศึกษาฯ คนที่ 3	หญิง	35	ครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จากตาราง แสดงให้เห็นถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย ครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 3 คน และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 จำนวน 1 คน เป็นเพศชายจำนวน 1 คน และเพศหญิงจำนวน 3 คน

สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

1.1 ด้านหลักสูตร

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างการจัดหลักสูตรในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การกำหนดเวลาเรียน การบูรณาการในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยทั่วไป การบูรณาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาใช้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 โครงสร้างการจัดหลักสูตรในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โครงสร้างการจัดหลักสูตรในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะนำโครงสร้างรายวิชาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด จำนวนชั่วโมงต่อปี เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นที่เนื้อหาและสาระตามหลักสูตรที่หลักสูตรกำหนดเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งในปัจจุบันยังมีการบูรณาการสาระท้องถิ่นตามความเหมาะสมให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนนั้น ๆ ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ อิงตามหลักสูตรแกนกลาง 51 มีการปรับหลักสูตรให้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางฉบับปรับปรุงในสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระมาอยู่ในรายวิชาสังคม มีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น คือ วิชาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มาเป็นรายวิชาเพิ่มเติม มีการบูรณาการหลักสูตรด้านทุจริต เป็นรายวิชาเพิ่มเติม มีการมุ่งเน้นถึงคุณธรรมจริยธรรมโดยบูรณาการเข้ากับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ ก้จัดโครงสร้างตามหลักสูตรแกนกลาง มีความเหมาะสมกับระดับชั้นและเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น แบ่งเป็น 5 สาระการเรียนรู้”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“ทำให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง
ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามของท้องถิ่นให้กับนักเรียน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ท้องถิ่นให้คงอยู่ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จัก”
(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.1.2 การกำหนดเวลาเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การกำหนดเวลาเรียนยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551
ซึ่งได้กำหนดเวลาเรียนไว้ ได้แก่ เวลาเรียนของชั้นประถมศึกษาจะกำหนดเป็นรายปี เวลาเรียนของชั้น
มัธยมศึกษาจะกำหนดเป็นรายภาคเรียนตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ป.1= 40 ชม./ปี หรือ 1 ชม./สัปดาห์ ป.2= 40 ชม./ปี หรือ
1 ชม./สัปดาห์ ป.3= 40 ชม./ปี หรือ 1 ชม./สัปดาห์ ป.4= 80 ชม./ปี หรือ 2 ชม./
สัปดาห์ ป.5= 80 ชม./ปี หรือ 2 ชม./สัปดาห์ ป.6= 80 ชม./ปี หรือ 2 ชม./สัปดาห์
ม.1-ม.3 = 1.5 หน่วยกิต หรือ 60 ชม./ภาคเรียน หรือ 3 ชม./สัปดาห์”
(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“เหมาะสมดี ซึ่งจะทำให้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในการ
พัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตในสังคมและการอยู่
ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”
(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“ในหนึ่งสัปดาห์ เรียนสังคม 2 ชั่วโมง มีประวัติศาสตร์ 1 ชั่วโมง
และหน้าที่พลเมือง 1 ชั่วโมง”
(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.1.3 การบูรณาการในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยทั่วไป

การบูรณาการในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยทั่วไป จะแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การบูรณาการเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และ การบูรณาการเนื้อหาที่บูรณาการกับบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ ตามสภาพที่ตั้งของสถานศึกษาตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“มีการบูรณาการสาระอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ในสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เป็นต้น มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น คือวิชาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการบูรณาการหลักสูตรการด้านทุจริต”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ การสอนสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีการบูรณาการเนื้อหา รายวิชาเข้ากับสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากมีเนื้อหาที่ครอบคลุมในหลายวิชา เช่น เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น การสอนใช้บูรณาการเพื่อสอนจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีวิธีการที่หลากหลายให้นักเรียนได้เรียนรู้ การใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าคำตอบด้วยวิธีการสืบสอบหรือวิธีการแก้ปัญหา เน้นการทำงานร่วมกันมีงานกลุ่ม หรืองานเดี่ยวผสมกันไป”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“สอดแทรกบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระ”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.1.4 การบูรณาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาใช้ในรายวิชาสังคมศึกษา

การบูรณาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาใช้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น หรือที่ตั้งของโรงเรียนตามบริบทที่เหมาะสมมาใช้ในการบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ลักษณะเป็นการสอดแทรกเนื้อหา เช่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ด้านอาหาร ด้านเครื่องแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นที่สะท้อนชีวิตของวัฒนธรรมท้องถิ่นๆ นั้น ส่งผลให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้มีการเรียนรู้และปฏิบัติอีกด้วย ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“มีการนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นได้แก่ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจสังคม การดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น ความเชื่อและภูมิปัญญา ประวัติความเป็นมาของตำบลน้ำอ่าง คำขวัญและสัญลักษณ์ ของอำเภอตรอน สถานที่สำคัญในอดีต ปัจจุบัน โบราณสถาน โบราณวัตถุ บุคคลสำคัญที่เกิดขึ้น ในอดีตสภาพปัญหาทางกายภาพและสังคมในท้องถิ่น แนวทางการแก้ไขปัญหาพัฒนาที่ยั่งยืน สินค้า ผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าทอน้ำอ่าง อาหารท้องถิ่น มาบูรณาการในหลักสูตรสังคม ทุกๆ สาระการเรียนรู้”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“นำโรงเรียนนอกสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการเข้าสู่โรงเรียน วิธีผสมผสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตได้อย่างครบถ้วน”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“บูรณาการกับศิลปะ การงานอาชีพ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา เรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.2 ด้านเนื้อหา

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ เนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทั่วไป การนำมาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ปัญหาและอุปสรรคในการนำเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับเนื้อหาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

“การพานักเรียนเข้าวัดเพื่อเข้าร่วมเกี่ยวกับวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณีตลอดจนหลักศาสนา มีอิทธิพลต่อการทำความดี และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่งดงาม ในสังคมไทยยกตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นประเพณีที่นักเรียนจะต้องเข้าร่วม มีดังนี้ ตานสลากดอไม้ บุญข้าวกองใหญ่ บุญข้าวเปลือก ตักบาตรเทโวโรหณะ หรือแห่เปรต บายศรีสู่ขวัญ ลอยกระทง รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ มีการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกของตำบลน่าอ่างที่ควรอนุรักษ์ และเผยแพร่แก่ชนรุ่นหลัง เช่น การทอผ้าแบบโบราณโดยใช้กี่ ”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ มีความเหมาะสมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ให้นักเรียนได้สืบค้นประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น และในรายวิชาสังคมศึกษา ก็จะทำให้ นักเรียนศึกษาวัฒนธรรมแต่ละหมู่บ้านของตนเองที่อาศัยอยู่”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“บุคคลสำคัญ ศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม อาหาร ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.2.1 เนื้อหารายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยทั่วไป

เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยทั่วไปนั้นจะถูกกำหนดไว้กับ มาตรฐาน ตัวชี้วัดและเนื้อหา ซึ่งเนื้อหาที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ ให้เป็นมาตรฐาน ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ประเพณีต่าง ๆ เช่น ตานสลากภัตตรहार สลากดอกไม้ (วัดหลวงป่ายาง) การถวายเทียนพรรษา ทำบุญช้าง การตักบาตรเทโวโรหณะ บายศรีสู่ขวัญ ลอยกระทง การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้าโดยใช้กี่โบราณ การทำไม้กวาดจากหญ้าตองกง การออกแบบลายผ้าทอ ด้านความเชื่อ ทั้งในด้านพระพุทธศาสนา และความเชื่อท้องถิ่น วัฒนธรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น อาหารท้องถิ่น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ได้เรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ก็ให้พานักเรียนไปสืบค้นวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองและนำมานำเสนอเป็นรายงานหน้าชั้นเรียน และทำเป็นแผ่นภาพ”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“นำบุคคลสำคัญ ศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม อาหาร ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว สอดแทรกในวิชาสังคมศึกษา”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.2.2 การนำมาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับ วัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล

การนำมาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับ วัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล จะมีการสอดแทรกในมาตรฐานและตัวชี้วัดของ ส 2.1 ซึ่งเนื้อหาที่จะ นำมานั้นเป็นลักษณะเกี่ยวกับอาหารถิ่นของลัปลแล ซึ่งอาจจะเป็นอาหารที่พบได้ทั่วไปและรู้จักกันดี และอาหารบางประเภทที่เป็นอาหารที่หาได้ตามหน้าช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วัน สงกรานต์ วันสารทไทย เป็นต้น ซึ่งอาหารนั้นก็เกี่ยวเนื่องกับการใช้ชีวิตประจำวันของคนเราตั้งแต่ เกิดจนถึงตายนั่นเอง ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“มีการให้ทดลองทำอาหารลัปลแล ในรายวิชาปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงโดยมีฐานแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยการให้นักเรียนได้ฝึกทำข้าวพัน ข้าวแคบเป็นต้น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ได้จัดกิจกรรมโดยนำเอาอาหารพื้นบ้าน เช่น ข้าวพันผัก มาให้ นักเรียนได้ทำและได้รับประทานเอง”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“การงานอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม ภาษาไทย ประกอบอาหาร วาดรูป ค้นหาข้อมูล เขียนอ่าน”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการนำเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรคในการนำเนื้อหาของวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะอยู่ในช่วงเวลาในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษาว่าจะนำมาบูรณาการมากน้อยเพียงใด เนื้อหาที่นำมานั้นเหมาะสมหรือไม่ สอดคล้องกับบริบทที่ตั้งของท้องถิ่นและโรงเรียน และการจัดกิจกรรมส่วนมากจะเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว ซึ่งกระบวนการบางกระบวนการ คือ การลงมือปฏิบัติจริงเป็นไปได้น้อยมาก เนื่องจากทรัพยากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ไม่เอื้ออำนวยสำหรับการจัดกิจกรรมนั่นเอง ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ด้านเวลา เนื่องจากเวลาไม่มากพอที่จะพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ในท้องถิ่น ด้านพาหนะ ไม่มีพาหนะที่เหมาะสมในการพานักเรียนไปศึกษาในท้องถิ่น ด้านงบประมาณ ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการ ด้านบุคลากร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่พอที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“เนื่องจากโรงเรียนของเรามีจำนวนนักเรียนมาก การเดินทางจึงไม่ค่อยสะดวก”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“ชั่วโมงสอนไม่เพียงพอ เนื้อหาในรายวิชามีมาก ครูสังคมบางท่านไม่ใช่ครูถิ่น ทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหา บริบท วัฒนธรรม ประเพณี การจัดกิจกรรม ต้องใช้งบประมาณสูง ไม่สามารถไปแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้านมีน้อย ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.2.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับเนื้อหาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับเนื้อหาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบัน ให้เน้นการนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน และสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เช่น ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ด้านอาหารการกินของผู้คนในท้องถิ่น ด้านการอยู่อาศัยและเครื่องแต่งกาย ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ของท้องถิ่นนั้นๆ นำมาใช้หรือนำมาจำลองในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้สถานการณ์จำลอง การลงมือปฏิบัติจริง เป็นต้น นั่นเอง ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ควรมีการบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสม โดยใช้วิธีการจัดการทัศนศึกษาในท้องถิ่น ควรมีการขอความร่วมมือผู้ปกครองในเรื่องยานพาหนะ ในการรับส่งนักเรียน ควรมีการขอความร่วมมือ ความอนุเคราะห์ และขอสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น อบต หรือ ห้างร้านต่างๆ ในด้านของงบประมาณ ขอความร่วมมือปราชญ์ชาวบ้าน ให้เข้ามาสอนนักเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ทำเป็นทำเนียบภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักเรียนได้ศึกษา”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“ให้ประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน หรือบุคคลที่มีความรู้เฉพาะเรื่องมาให้ความรู้ที่โรงเรียน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปแหล่งเรียนรู้”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยทั่วไป วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม บทบาทของครูผู้สอนในการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีการนำเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการ ปัญหาที่พบจากการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีการนำเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 วิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยทั่วไป

วิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยทั่วไป มีความหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ เช่น การบรรยาย ถือว่าเป็นวิธีการสอนขั้นพื้นฐานที่ครูผู้สอนเน้นการใช้ เพราะเป็นที่ย่อย และใช้สื่อไม่เยอะ เป็นต้น และยังมีวิธีการสอนที่หลากหลายที่สามารถนำมาใช้ในยุคปัจจุบันในลักษณะ Active learning เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาและเรียนเข้าใจได้ง่าย ประกอบกับส่วนที่สำคัญอีกส่วนคือ ความรู้ที่ได้รับนำมาใช้ในสังคมในชีวิตประจำวันได้ ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“มีการดำเนินการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้สอน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ หรือ แผนการสอน ออกแบบสื่อ และเทคโนโลยี สอนอย่างบูรณาการ มีการวัดประเมินผล ผู้เรียน นำผลการวัดประเมินผลของผู้เรียนมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่อไป”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ มีการบอกจุดมุ่งหมาย หรือสาระการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับฟัง ทบทวนเรื่องที่เรียนมาในคาบที่แล้ว จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้ความรู้ และทบทวนสรุป ให้นักเรียนทำงานและออกมานำเสนอ ร่วมกันสรุปและทำแบบฝึกหัด”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“สอนการศึกษาค้นคว้า การอภิปราย สร้างองค์ความรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ศึกษาแหล่งเรียนรู้”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.3.2 วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสอดแทรกในรายวิชา

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้ที่มีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะเป็นลักษณะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็น Active learning ซึ่งมีลักษณะที่หลากหลายซึ่งสามารถประยุกต์ได้ตามบริบทและเนื้อหาที่นำมาสอดแทรกในรายวิชา ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“การนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมหรือประเพณีต่างๆ ในวัดเช่นวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การนำสินค้าที่โรงเรียนผลิตขึ้น เช่น กล้วยตาก กล้วยทอด น้ำสมุนไพร ขนมครก ไปจำหน่ายในชุมชน ในโอกาสต่างๆ การส่งเสริมนักเรียนในการมีส่วนร่วมและช่วยเหลือหรือบริการชุมชนไปบริการเสิร์ฟน้ำในงานฌาปนกิจศพ การทำความสะอาดวัด การสร้างแนวป้องกันไฟฟ้า เป็นต้น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ก็นำเสนอว่าในแต่ละอำเภอมีวัฒนธรรมท้องถิ่นอะไรก็นำมาให้นักเรียนได้ศึกษา”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“สอดแทรกในเนื้อหาหลัก ซึ่งมีความใกล้เคียงกับเนื้อหาในท้องถิ่น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.3.3 บทบาทของครูผู้สอนในการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีการนำเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการ

ครูผู้สอนถือว่าเป็นบุคคลที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยกำหนดเนื้อหา จุดประสงค์ของการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับเนื้อหาและบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งต้องสอดคล้องอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และสิ่งที่นักเรียนได้รับหลังจากเรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันได้ ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“เป็นผู้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม หรือประเพณีต่างๆ ในชุมชน เป็นผู้ให้ความรู้ด้านประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น คอยดูแลพฤติกรรม กิริยามารยาท ในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีต่างๆ ในชุมชนเพื่อให้ดูเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ มอบหมายงาน ภาระชิ้นงาน ภาระกิจในการดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรมและคอยติดตามรวมไปถึงการวัดผลและประเมินผล”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ครูเสนอว่าในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นอะไรบ้าง ให้นักเรียนไปสอบถามผู้รู้ และมานำเสนอหน้าชั้นเรียน”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“นำไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ศิลปะ การงานอาชีพ ภาษาอังกฤษ”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.3.4 ปัญหาที่พบจากการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีการนำเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการ

ปัญหาซึ่งที่พบจากการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการนั้น ขึ้นอยู่กับการจัดการเวลาเรียน การกำหนดเนื้อหาที่ยากง่าย การเลือกนำสื่อการเรียนรู้มาใช้ และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมนั่นเอง ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“เรื่อง เวลา เนื่องจากงานสอนของครูผู้สอนมีเยอะจึงไม่ค่อยมีเวลา ในการเตรียมการในการดำเนินกิจกรรม ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการดำเนินการ เนื่องจากมีครูในสาระสังคมศึกษาเพียง 1 คน”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“นักเรียนบางชั้นเล็กเกินไปไม่สามารถพาออกไปศึกษาภายนอก ได้ให้นักเรียนเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“เนื้อหาหลักมีมาก ทำให้ การสอดแทรกเนื้อหาท้องถิ่นมีเวลาไม่เพียงพอ ประชาชนชาวบ้านมีน้อย ที่มีความรู้เฉพาะ ไม่มีคำตอบแทน การศึกษาแหล่งเรียนรู้ใช้งบประมาณสูง”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.4 ด้านวัดและประเมินผล

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ การประเมินความเป็นพลเมืองตึ้นรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (ด้านอาหารถิ่นลัับแล) การส่งเสริมการเป็นพลเมืองตึ้นรู้ ในรายวิชา สังคมศึกษาที่มีการบูรณาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.4.1 การประเมินความเป็นพลเมืองตึ้นรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่น (ด้านอาหารท้องถิ่นลัับแล)

การประเมินความเป็นพลเมืองตึ้นรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่น (ด้านอาหารท้องถิ่นลัับแล) สามารถประเมินในลักษณะความเป็นจริง คือ การเรียนรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเภท วัตถุประสงค์ วิธีการทำ และที่สำคัญอีก คือ การได้ลงมือปฏิบัติจริง เมื่อได้เรียนรู้ทำแล้วนักเรียนจะรู้แล้ว นำไปปฏิบัติ และเกิดความรู้สึกหวงแหน รักษาไว้เกี่ยวกับวัฒนธรรม อาหารถิ่นลัับแล ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“การประเมินความเป็นพลเมืองตึ้นรู้ของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่น (อาหารท้องถิ่นลัับแล) คือประเมินจาก นักเรียนที่มีความความ ตระหนักู้ หรือนักเรียนที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ในการดำเนินกิจกรรมหรือประเพณีที่อยู่ในท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือ คือการสังเกต พฤติกรรม ประเมินจากผลงานและภาระงานที่ได้มอบหมายให้เพื่อที่จะนำผลการ ประเมินนำมาพัฒนาต่อยอดให้หลักสูตร วิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“นักเรียนยังไม่ค่อยรับรู้ถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านอาหารเพราะยังไม่ค่อยได้รับทราบ”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“สังเกตผู้เรียน ขณะเรียน ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ทำ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ทำแบบประเมินความพึงพอใจของปราชญ์ ชาวบ้านและครู”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.4.2 การส่งเสริมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ ในรายวิชาสังคมศึกษาที่มี การบูรณาการด้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น

การส่งเสริมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีการบูรณาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการนำความรู้ที่มีอยู่มาสอดแทรก ในรายวิชาและการจัดการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติลงมือทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์และนำประสบการณ์ ไปถ่ายทอดให้กับคนอื่นๆ ที่รับรู้ ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“การให้ความรู้ และความสำคัญของการเป็นพลเมืองตื่นรู้และ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างปัจจัยเพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ให้กับนักเรียน เช่นการสร้างบรรยากาศที่ดีเป็นประชาธิปไตยในห้องเรียน มี กิจกรรมที่ส่งเสริมวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ใช้กระบวนการกลุ่ม ในการดำเนิน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกควรใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เคารพ- กติกาของสังคมไม่เอาแต่ใจ มีความสมัคสมานสามัคคี”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ต้องให้นักเรียนศึกษา และสืบค้นทางด้านอาหารและวัฒนธรรม ท้องถิ่นให้มาก”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้า หาข้อมูล ศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรม ที่มีความน่าสนใจ เช่นการทำอาหารท้องถิ่น การวาดภาพ การเล่าเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียน การพานักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ทำให้เห็นภาพชัดเจน เข้าใจ จำได้”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

1.5 ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญ 1 ด้าน ได้แก่ ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการด้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.5.1 ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีบูรณาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถนำไปเผยแพร่องค์ความรู้ และยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไว้สืบไป ตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“มีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนคือนำคตินิยม ความเชื่อ หรือหลักการพื้นฐานที่เกิดจากการสั่งสมสืบทอดมา หรือรวมไปถึง จริยธรรม ประเพณีศิลปะอันดีงาม ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในวิชาสังคมศึกษา มาให้นักเรียนรู้ตามขั้นตอนตามกิจกรรมการเรียนการสอนและสามารถนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและกล้านำเสนอได้”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 16 พฤษภาคม 2567)

“ช่วยให้รักและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น”

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 18 พฤษภาคม 2567)

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยแบบสอบถามของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามรายงานข้างต้นพบสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ด้านหลักสูตรได้นำเอาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มาเป็นมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเอา มาตรฐาน ตัวชี้วัด เนื้อหา เวลาเรียน ที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรมาใช้ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แบ่งออกเป็น 5 สาระ ได้แก่ 1.ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม 2.หน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิต 3. เศรษฐศาสตร์ 4.ประวัติศาสตร์ 5.ภูมิศาสตร์ และได้ให้มีบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ พร้อมทั้งยังให้สถานศึกษานำเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองมาบูรณาการในรายวิชาซึ่งเป็นไปตามความเหมาะสมของบริบทของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การดำรงชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งสถานศึกษาแต่ละที่มีบริบทไม่เหมือนกัน

2. ด้านเนื้อหา จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่พบว่าเนื้อหาถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่สำหรับเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ต้องมีการสอดแทรกเนื้อหาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยศึกษาได้จากสื่อต่าง ๆ และการนำนักเรียนเข้าร่วมประเพณีและวัฒนธรรมที่ถูกจัดขึ้นในบริเวณชุมชน การได้ฝึกปฏิบัติจริงโดยมีบุคคลที่มีความรู้มาเป็นวิทยากร เช่น การทำอาหารลับแล ทั้งอาหารคาวและหวาน เป็นต้น ทั้งนี้ยังพบปัญหาด้านเวลา งบประมาณ และทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ เช่น การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ควรขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ขอความร่วมมือจากผู้มีความรู้มาให้ความรู้ที่โรงเรียน เป็นต้น

3. ด้านการจัดการเรียนรู้ จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ถูกต้องกำหนดเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยได้กำหนดหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัดและเนื้อหา และต้องนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสาระท้องถิ่นมาบูรณาการกับตัวชี้วัด โดยครูผู้สอนต้องออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยต้องกำหนดวิธีการสอนที่ใช้ จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมาย สิ่งที่ได้รับ สื่อและเทคโนโลยี รวมทั้งการวัดประเมินผลซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเข้าร่วมประเพณีและวัฒนธรรม การปฏิบัติลงมือทำจริง เป็นต้น

4. ด้านการวัดและประเมินผล จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ในปัจจุบันจะประเมินการตระหนักรู้ หรือ ความกระตือรือร้นนักเรียนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในรับผิดชอบของกิจกรรม โดย การสังเกตผู้เรียนขณะทำกิจกรรม การประเมินผลจากภาระงานที่ได้รับมอบหมาย มีการทำแบบประเมินต่าง ๆ เช่น การประเมินความพึงพอใจในการทำกิจกรรมของนักเรียน เป็นต้น

5. ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ จากสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ปัจจุบัน มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้สู่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและกล้านำเสนอ อีกทั้งยังนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ได้ เช่น เรียนการทำหมี่พัน เมื่อนักเรียนหิวนักเรียนก็สามารถทำรับประทานได้ที่บ้าน ยังทำให้คนในครอบครัวได้รับประทานอีกด้วย

กลุ่มที่ 2 ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารลับแล จำนวน 3 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 เพศ หญิง ประกอบอาชีพ ทำข้าวแคบ อาศัยอยู่ในตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประสบการณ์ในการทำข้าวแคบ 20 กว่าปี

ลำดับที่ 2 เพศหญิง ประกอบอาชีพ ทำข้าวเกรียบว่าว และเป็นประธานกลุ่มแม่บ้าน ตำบลทุ่งยั้งเหนือ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี

ลำดับที่ 3 เพศหญิง ประกอบอาชีพขายอาหาร อาศัยอยู่ในตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี

ตาราง 4 สรุปข้อมูลทั่วไปผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารลับแล

ลำดับ ที่	นามสมมุติ	เพศ	ประสบการณ์ การ ทำอาหาร(ปี)	ลักษณะด้านอาหารลับแล
1	ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหาร ลับแล คนที่ 1	หญิง	20 กว่าปี	ข้าวแคบ
2	ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหาร ลับแล คนที่ 2	หญิง	20 กว่าปี	ข้าวเกรียบว่าว
3	ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหาร ลับแล คนที่ 3	หญิง	20 กว่าปี	อาหารทั่วไปของลับแล

จากตาราง แสดงให้เห็นถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล จำนวน 3 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด เป็นผู้มีความรู้ด้านการทำอาหารลับแล โดยอาศัยอยู่ในอำเภอลับแล ประกอบไปด้วย ตำบล ฝายหลวง ทุ่งยั้ง และศรีพนมมาศ

ความรู้ด้านอาหารของชาวลับแล

การศึกษาข้อมูลด้านอาหารท้องถิ่นของชาวลับแลเพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล โดยมีข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. อาหารท้องถิ่นของชาวลับแล

อาหารท้องถิ่นของชาวลับแลส่วนมากมาจากอาหารที่มาจากธรรมชาติ เป็นอาหารตามฤดูกาล มีการนำวัตถุดิบมาแปรรูปเป็นเมนูต่าง ๆ ซึ่งอยู่กับฤดูกาล มีทั้งอาหารคาว อาหารหวาน และอาหารว่าง อาหารส่วนใหญ่มาจากธรรมชาติ เช่น ผักต่างๆ ที่ขึ้นอยู่ตามไร่ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีอาหารที่ได้รับการยอมรับที่รับประทานกันทั่วไป เป็นทั้งอาหารมือหลัง และอาหารว่าง ก็คือ ข้าวแคบ ข้าวพันผัก หมี่พัน หมี่คลุก ซึ่งพบได้ทั่วไปในอำเภอลับแล นอกจากนั้นจะเป็นอาหารประเภทแกง ยำ และตำ ซึ่งพบได้ตามตลาดทั่วไป เช่น แกงบอน ตำขนุน เป็นต้น

“แกงแกวลับแล ใส่ส้มมะขาม ส้มมะกรูด เช่น แกงขนุน แกงมะละกอ ต้องใส่ปลาร้า แกงผักรวมใส่น้ำมะขามและน้ำมะกรูด รสชาติส่วนใหญ่กินเปรี้ยวซ่า เน้นปลาร้า ไม่นั่นกะปิไม่ค่อยมีใครกินกัน และยังมียำ เช่น ยำปลา ยำหัวหมู ใส่ใบมะกรูด ยำจะใส่น้ำมะกรูด และน้ำมะขามตามฤดูกาล ต้มยำ ใส่มะนาว

ข้าวแคบที่ทำนี้เป็นข้าวแคบเป็นความแคบแบบปิ้งจะเป็นแผ่นบาง ทำมาจากแป้งข้าวเจ้าเอามาหมัก แต่ปัจจุบันซื้อแป้งขนมจีนมาทำ จะใส่เกลือเพื่อให้มีรสเค็ม อันนี้แบบปิ้งนะ แต่แบบกินกับหมี่พัน จะเป็นแบบหนา กินดิบแทนอาหารได้ไม่ต้องผ่านความร้อน มีหลายรส เช่น รสจืด รสเค็ม รสใบเตย รสเย็นตาโฟ เป็นต้น ”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

ภาพ 16 สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารท้องถิ่นลับแล คนที่ 1 การทำข้าวแคบ

ภาพ 17 การไล่แป้งทำข้าวแคบแบบปิ้ง

ภาพ 18 นำข้าวแคบออกจากเตาเตรียมนำมาตาก

ภาพ 19 นำข้าวแคบลงไปปิ้งแล้วนำไปตากแดดให้แห้ง

“อาหารลับแลแถวทุ่งยังจะเป็นอาหารรสจัด ถ้าสมมุติ แกงส้มก็เปรี้ยว ถ้า
ลาบต้องมีครบเปรี้ยว หวาน เค็ม เผ็ด แกงส้มต้องใส่ปลาร้า

ข้าวเกรียบว่าวเนี่ยคนทั่วไปแถวเรียกว่า ข้าวควบ แต่ ที่นี่เรียกข้าวเกรียบ
ว่าวนะ เป็นอาหารของทุ่งยั้งนะ ทำจากข้าวเหนียว ตำแล้วปรุงรสด้วยน้ำตาล แล้วเอาไปผึ่งแดดแล้ว
เอามาอย่าง แต่ที่นี่เราจะตัดให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วเอาไปอบ”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 2 เมษายน 2567)

ภาพ 20 สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลับแล คนที่ 2 การทำข้าวเกรียบว่าว

“เน้นของที่มีอยู่ตามท้องถิ่น หาได้ง่าย มีการเก็บถนอมอาหารไว้นาน ไม่มี
กิน เช่นหน่อไม้อัดปิ้ง น้ำปู ก๋วยกวน และมีการทำน้ำพริกลาบ น้ำพริกอ่อม ขนมหินเส้น
แห้ง อาหารแต่ละชนิดจะไม่ใส่น้ำตาล รสชาติออกมามาก่อนข้างเค็ม”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 4 เมษายน 2567)

ภาพ 21 สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ทางด้านอาหารถิ่นลับแล คนที่ 3 แม่ค้าตลาดเช้า

2. ความหลากหลายของอาหารท้องถิ่นของชาวลับแล

ลับแลเป็นท้องถิ่นที่มีอาหารหลากหลายซึ่งอาหารส่วนใหญ่มาจากธรรมชาติ อาหารบางอย่างมีเฉพาะฤดูกาล อาหารบางอย่างมีทั้งปี ได้แก่ ข้าวพัน ข้าวแคบ หมี่พัน หมี่คลุก ลอดช่องเค็ม

“ความหลากหลายมีเยอะ อาหารกินเล่น เกี้ยวทอด ร้าขายนี้ ก๋วยจั๊ว ก๋วยแฉก อาหารหลัก แกงแตกต่างคือกรรมรสสัมมะขาม/สัมมะกรูด

ข้าวพันผัก ดัดแปลงจากผักริมรั้วต้นตำรับ เช่น ผักคันทรง ตำลึง ผักบุ้ง ในสมัยเด็กเขาเอามาซอยเป็นชิ้นเล็ก แล้วใส่ในแป้ง ราดกระเทียมเจียว แคบหมู ขนม่วง หากินยาก ไข่หงส์หากินยาก ส่วนมากเหมือนขนมทั่วไป”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ความหลากหลายมีเยอะนะ โชนเหนือ มีข้าวพันผัก ข้าวแคบ หมี่พัน โชนใต้ มีลาบ ขนมหิน ไครมาทุ่งยังได้กินครบ ยังมีตลาดทุ่งยังก็มีหลากหลายนะ”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 2 เมษายน 2567)

“ความหลากหลายมี เช่น ในสวนมีผักขึ้นตามธรรมชาติสามารถนำมาปรุงอาหารได้ เช่น หย้านางนำมาแกงเลียง ผักขี้หวง นำมาแกงส้มใส่ขมิ้นแห้ง ปูนา ทำน้ำปูคล้ายกะปิ ผักตองนำมาดองใส่โอ่ง แล้วก็รแกงที่ขึ้นชื่อของลับแล คือ แกงแคไก่ ไก่ต้มใส่ใบชะพลู หน่อข้าว ใบพริก ส้มแกงแค พวกนี้เป็นสมุนไพรนะ”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 4 เมษายน 2567)

3. อาหารท้องถิ่นลับแลที่ยอดนิยม และ หาได้กินยาก

อาหารยอดนิยมที่พบได้ทั่วไปในตลาดและแหล่งชุมชนในบริเวณอำเภอลับแลและใกล้เคียง ได้แก่ ข้าวพัน ข้าวแคบ หมี่พัน หมี่คลุก และอาหารที่หายาก จะหากินได้ตามฤดูกาล หรือ ตามประเพณีต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ สารทไทย เป็นต้น

“ข้าวแคบ ข้าวพัน ลอดช่องเค็มเขากินกันเกือบทุกวัน ไข่แล้วข้าวพันกับข้าว ยำขนุน (ยำมะหนูน) ขายทั้งปีทุกวันทุกตลาดต้องกินเป็นอาหารเช้า และยังมีแกงแค แกงใบบอน แกงหยวก ส่วนที่หาากินยาก เวลาที่มีงานที่เขาจะทำ คือ แกงก้านบอนแบบโบราณ จะทำในงานวัด เช่น งานบวช และ ขนมหกวนคือฟักกวน นาน ๆ จะทำ”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ลาบสูตรทุ่งยั้ง แกงซี่เหล็ก เป็นแกงกะทิ ใส่ถั่วเขียวต้มแล้วเอาไปคั่วแล้ว
เอามาตำใส่ลงไปแกง แกงหยวกใส่กะทิ ใส่กระชาย ใส่ปลาลาย หรือหมูย่าง ส่วนพริกแกง
เผ็ดใส่ปลาร้าทั้งตัว และใส่กระชายอีกด้วย และอาหารที่คิดว่าหาากินยากจะเป็น แกงบอน”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับล้าน คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 2 เมษายน 2567)

“หมี่พัน ข้าวแคบ ข้าวเกรียบวาว ลอดช่องเค็ม กระบองทอด ก้วยจับ
ก้วยเตี้ยต้มยำโบราณ ขนมครก ข้าวพัว ข้าวแคบจี ก้วยกวน เมี่ยง ไล่เมี่ยง ฮวมผักปลัง
ใส่ขนมจีนแห้งและปลาลาย แกงหัวปลาแห้งใส่ตำลึง แกงผักฮูดใส่หมูย่าง”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับล้าน คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 4 เมษายน 2567)

ภาพ 22 ขนมจีนน้ำยากะทิ งานพระแท่นศิลาอาสน์

ภาพ 23 ข้าวพันเย็นตาโฟ

ภาพ 24 ไข่ม้วน

ภาพ 25 หมี่คลุก

4. วิธีการนำประสบการณ์ของท่านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้ที่นำประสบการณ์มาใช้ คือการเน้นการปฏิบัติ หรือได้ลงมือทำเมนูนั้นจริง

“ปฏิบัติก็ได้ มันเป็นอาหารโบราณ มีส่วนผสมอย่างนี้ วิธีทำ เช่น ลอดช่อง เค็ม ก็มีแค่ ลอดช่องตัวสีขาว น้ำปลา น้ำมะนาว ปลาอย่างป่น ถั่วงอกดอง แล้วเอามาใส่รวมกันแล้วก็คลุก แล้วก็กินได้เลย”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 1 เมษายน 2567)

“ก็ไปสอนแบบเยอะมาก มีนักเรียนมาเรียนเยอะมาก ในโรงเรียนก็มีการเชิญไปสอน หรือไม่ ก็มาเรียนที่ศูนย์ทำข้าวเกรียบว่าวที่นี่ สอนโดยให้ลงมือปฏิบัติจริง สำหรับเด็กแนะนำให้เน้นเป็นของกิน ได้เลย อย่างข้าวเกรียบว่าว เด็กเล็กให้ลองปั้น เด็กประถมโตขึ้นมาหน่อยให้ลองปิ้ง ส่วนรสชาติอาหารที่จะสอนจะเป็นอาหารที่ไม่เผ็ด”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 2 เมษายน 2567)

“นำมาถ่ายทอด โดยบอกวิธีการทำ การปรุง ขั้นตอน วัสดุอุปกรณ์ นำมาบูรณาการกับการงานอาชีพ ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ”

(ผู้มีประสบการณ์ด้านอาหารลับแล คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์ , 4 เมษายน 2567)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้าน วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและปัญหา ด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จนครบถ้วนตามกระบวนการ ผู้วิจัยจึงได้นำเอาแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมา กำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ในวัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยตามแนวทางภาพการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 2 จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิง ประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมือง ตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
- 3) เนื้อหา
 - 3.1) ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลับแล
 - 3.2) ข้าวแคบ
 - 3.3) หมี่พัน
 - 3.4) หมี่คลุก
 - 3.5) ลอดช่องเค็ม

3.6) เมื่องหวาน

4) แนวทางการจัดกิจกรรม

5) แนวทางการการวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 จากแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ คือ การบรรยายประกอบการนำเสนอภาพ วิดีโอ เกมส์การศึกษา และลงมือปฏิบัติจริงโดยการลงมือทำอาหารถิ่นลับแลอย่างง่ายโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดความสามัคคีในการทำงานเป็นกลุ่ม

ภาพ 26 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และจัดทำกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็น 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลัปลแล ผลคือนักเรียนจะได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับอาหารลัปลแล เช่น ประเภทอาหารลัปลแล วิธีการทำ วัตถุดิบ เป็นต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินทำกิจกรรมโดยการบรรยายเป็นหลัก พร้อมยกตัวอย่างสื่อต่างๆ มาประกอบในการบรรยายและทำกิจกรรม โดยเฉพาะการนำของอาหารจริงมาได้ทดลองรับประทานเพื่อสัมผัสรส และสังเกตวัตถุดิบในการทำ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ข้าวแคบ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 หมี่พัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 หมี่คลุก

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 ลอดช่องเค็ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 เมี่ยงหวาน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 – 6 จัดกิจกรรมโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มแล้วให้นักเรียนช่วยกันเตรียมจัดวางวัตถุดิบ ครูผู้สอนพูดอธิบายเกี่ยวกับการทำอาหารลัปลแล แล้วให้นักเรียนได้ลงมือทำ หลังจากนั้นนักเรียนนำเสนออาหารลัปลแลที่นักเรียนได้ทำ โดยระหว่างทำครูผู้สอนได้ให้คำแนะนำระหว่างทำกิจกรรม หากนักเรียนเกิดข้อสงสัย รวมทั้งต้องดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม

2.3 แบบประเมินก่อนปฏิบัติกิจกรรม และหลังปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

โดยการให้ข้อมูลก่อนปฏิบัติกิจกรรม หลังปฏิบัติกิจกรรม จากนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนจำนวน 36 คน สรุปได้ดังนี้

ก่อนการปฏิบัติกิจกรรม สรุปได้ว่าความรู้ของนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาหารลัปลแล เช่น ข้าวพันผัก หมี่พัน เป็นต้น แล้วยังรู้เกี่ยวกับวิธีการกินของคนลัปลแลโดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ตบ้าง พบเจอที่ร้านค้าบ้าง ซึ่งนักเรียนมีความรู้สึกว่าอาหารลัปลแลเป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างจากอาหารทั่วไป มีความสุขที่จะรับรู้เกี่ยวกับอาหารลัปลแล

หลังปฏิบัติกิจกรรม สรุปได้ว่า นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นอาหารถิ่นลัปลแล ทั้งขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ และวิธีการทำ รสชาติของอาหาร การดัดแปลงวัตถุดิบ ได้ลงมือทำ เมื่อทำแล้วนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ตื่นเต้น และเป็นอาหารที่ควรอนุรักษ์ไว้

ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้าน
วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ออกเป็น 2 ส่วน คือ ก่อนปฏิบัติกิจกรรม หลังปฏิบัติ
กิจกรรม สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ก่อนปฏิบัติกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มทดลอง โดยแบ่งเป็น ด้านความรู้ ทักษะและ
กระบวนการ และคุณลักษณะ ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความรู้

“มีความรู้ในการทำอาหารลับแล หมี่พัน ข้าวแคบ ข้าวพันผัก ”

(นักเรียน1,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ข้าวพันผัก”

(นักเรียน2,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เรียนรู้ประวัติของอาหารลับแล”

(นักเรียน3,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้เกี่ยวกับอาหารพื้นเมืองของถิ่นลับแลที่สืบกันมายาวนาน”

(นักเรียน4,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้หน้าตาของอาหาร”

(นักเรียน5,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้ว่าอาหารลับแลทำแบบไหน”

(นักเรียน6,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ความรู้ชื่ออาหาร”

(นักเรียน7,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้ว่าเราจะทำเมนูอะไร”

(นักเรียน8,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“สิ่งที่รู้ก่อนปฏิบัติกิจกรรมคืออาหารถิ่นลัปลแล มีข้าวพันผัก หมี่พัน
ลอดช่องเค็ม ความรู้ที่ได้รับคืออาหารถิ่นลัปลแลนั้นเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของ
ไทย”

(นักเรียน9,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้ถึงอาหารถิ่นลัปลแลอย่างเต็มใจ”

(นักเรียน10,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“อาหารถิ่นลัปลแลมีข้าวแคบ ข้าวพัน”

(นักเรียน11,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนลัปลแลการทำอาหารของคนลัปลแล”

(นักเรียน12,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้เกี่ยวกับการทำอาหารลัปลแล”

(นักเรียน13,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้ว่าต้องทำอะไรได้บ้าง”

(นักเรียน14,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“อาหารที่ชาวลัปลแลคิดเอง”

(นักเรียน15,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

1.2 ด้านทักษะและกระบวนการ

“ได้ฝึกปฏิบัติทำหมี่พัน ข้าวแคบ ข้าวพันผัก”

(นักเรียน1,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ยื่นดูแม่ค้าทำ”

(นักเรียน2,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ฟังความรู้เกี่ยวกับอาหารลับแล”

(นักเรียน3,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“มีความอยากเรียนรู้”

(นักเรียน4,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้ขั้นตอนการทำอาหาร”

(นักเรียน5,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“มีความสามัคคีร่วมมือแบ่งปันกัน”

(นักเรียน6,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ไม่ส่งเสียงดัง”

(นักเรียน7,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“เรานึกตอนที่เรารู้ว่าต้องทำหน้าที่อะไร”

(นักเรียน8,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ศึกษาเกี่ยวกับถิ่นลับแลในเตอร์เน็ต”

(นักเรียน9,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ตั้งใจฟังขณะครูที่กำลังอธิบาย”

(นักเรียน10,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ยังไม่มีทักษะในการทำอาหาร”

(นักเรียน11,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“จะได้รู้ขั้นตอนวิธีทำอาหาร”

(นักเรียน12,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เตรียมวัตถุดิบที่ต้องทำ”

(นักเรียน13,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ยังไม่มีทักษะในการทำอาหาร”

(นักเรียน14,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ลองซื้อกิน”

(นักเรียน15,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

1.3 ด้านคุณลักษณะ

“อร่อยเกิดความรู้สึกลึกซึ้งในอาหารถิ่นลัับแลคือข้าวพัน ข้าวแคบ
ข้าวพันผัก”

(นักเรียน1,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ชอบและประทับใจกับข้าวพันมาก”

(นักเรียน1,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกตื่นเต้น”

(นักเรียน3,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“อยากชิมอาหาร อยากเห็นหน้าตาอาหาร”

(นักเรียน4,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“มีความแตกต่างจากอาหารทั่วไป”

(นักเรียน5,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกสนุกสนาน”

(นักเรียน6,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกตื่นเต้น”

(นักเรียน7,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ความตื่นเต้น”

(นักเรียน8,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้ถึงอาหารถิ่นลับลว่ามีอะไรบ้าง เช่นหมี่พัน ลอดช่องเค็ม ข้าวแคบ”

(นักเรียน9,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกประทับใจมากใจมากและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์”

(นักเรียน10,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“อาหารมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ลับล”

(นักเรียน11,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เห็นอาหารที่แปลกใหม่”

(นักเรียน12,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“มีความสุขที่ได้เตรียมอาหารท้องถิ่น และเราจะรักษาวัฒนธรรมนี้”

(นักเรียน13,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกตื่นเต้นและดีใจไปด้วย”

(นักเรียน14,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกว่าการลับลอร่อย”

(นักเรียน15,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับก่อนการปฏิบัติกิจกรรม สามารถสรุปข้อมูลข้างต้นได้ว่า ความรู้ของนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาหารลัปลแล เช่น ข้าวพันผัก หมี่พัน เป็นต้น แล้วยังรู้เกี่ยววิธีการกินของคนลัปลแลโดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ตบ้าง พบเจอที่ร้านค้าบ้าง ซึ่งนักเรียนมีความรู้สีกว่าอาหารลัปลแลเป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างจากอาหารทั่วไป มีความสุขที่จะรับรู้เกี่ยวกับอาหารลัปลแล

2. หลังปฏิบัติกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มทดลอง โดยแบ่งเป็น ด้านความรู้ ทักษะและกระบวนการ และคุณลักษณะ ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านความรู้

“อาหารถิ่นลัปลแล ข้าวแคบมีประโยชน์และสารอาหารต่อร่างกาย”

(นักเรียน1,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้กินข้าวพันผัก”

(นักเรียน2,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ความรู้เกี่ยวกับอาหารลัปลแล”

(นักเรียน3,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้จักอาหารที่แตกต่างถิ่นอาศัยของตัวเอง”

(นักเรียน4,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้รสอาหารของถิ่นลัปลแลทั้ง 3 อย่าง คือ ลอดช่องเค็ม หมี่คลุก หมี่พัน”

(นักเรียน5,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“เราได้รู้ว่าอาหารลัปลแลมีหลากหลาย”

(นักเรียน6,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ความรู้เกี่ยวกับชื่ออาหารและการปรุงอาหาร”

(นักเรียน7,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ว่าเราต้องใส่อะไรเพิ่มขึ้น”

(นักเรียน8,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เรียนรู้การทำอาหารถัณลับแลและได้ชิมรสชาติ”

(นักเรียน9,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เรียนรู้ในการทำอาหาร”

(นักเรียน10,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“อาหารถัณมีรสชาติอร่อยและมีหลายอย่าง”

(นักเรียน11,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เรียนรู้เกี่ยวกับรสชาติอาหารถัณลับแลและวัตถุดิบในการปรุงอาหารถัณ
ลับแล”

(นักเรียน12,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้รสชาติอาหารลับแล”

(นักเรียน13,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้การทำอาหารและวิธีทำ”

(นักเรียน14,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“เป็นอาหารถัณที่ขึ้นชื่อของเมืองลับแลหาซื้อได้ง่ายทำงานเป็นเอกลักษณ์
ของลับแล”

(นักเรียน15,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

3.2 ด้านทักษะและกระบวนการ

“เกิดความรู้ในการทำอาหาร”

(นักเรียน1,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รับรู้รสชาติของข้าวพันผัก”

(นักเรียน2,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ลองกินอาหารลับแลที่ไม่เคยกิน”

(นักเรียน3,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“มีสอบถามเพื่อนๆ ว่าอาหารมีรสชาติอย่างไร”

(นักเรียน4,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ฝึกทำอาหาร”

(นักเรียน5,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ช่วยกันทำ”

(นักเรียน6,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ไม่กินเลอะเทอะ”

(นักเรียน7,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“เราต้องระมัดระวังมากกว่านี้”

(นักเรียน8,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“นำความรู้ที่ได้รับนำมาต่อยอดให้ดีกว่าเดิม”

(นักเรียน9,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ความรู้มากมายในการทำอาหาร”

(นักเรียน10,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“มีทักษะในการทำอาหารลับแลมากขึ้น”

(นักเรียน11,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รับประทานอาหารตามวิธีชาวบ้านลับแล”

(นักเรียน12,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้ชิมอาหารลับแลที่อร่อย”

(นักเรียน13,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ฝึกความเป็นระเบียบในการทำอาหาร”

(นักเรียน14,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“สามารถนำความรู้ที่ได้ไปทำเองที่บ้าน”

(นักเรียน15,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

ภาพ 27 นักเรียนตั้งใจฟังครูผู้สอนอธิบายขั้นตอน

ภาพ 28 นักเรียนตั้งใจดูส่วนประกอบของอาหารถิ่นล้าบแลที่ปฏิบัติในชั่วโมง

ภาพ 29 นักเรียนช่วยกันทำช่วยกันชิม (1)

ภาพ 30 นักเรียนช่วยกันทำช่วยกันชิม (2)

3.3 ด้านคุณลักษณะ

“ตั้งใจที่ทำอาหารถิ่น คือ ข้าวพันผัก ข้าวแคบ เป็นต้น”

(นักเรียน1,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ชอบรสชาติอาหารของข้าวพันผักมาก”

(นักเรียน2,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกสนุก”

(นักเรียน3,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“มีความอยากทานอาหารถิ่นลับแลแบบนี้อีก”

(นักเรียน4,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เรียนรู้การนำวัตถุดิบดัดแปลงเป็นอาหารพื้นบ้านให้รสชาติอร่อยและ
โดดเด่น”

(นักเรียน5,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“สนุกและได้รับประโยชน์”

(นักเรียน6,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ”

(นักเรียน7,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกอึ้งมาก”

(นักเรียน8,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารถิ่นลัปลแล”

(นักเรียน9,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกดีใจที่สำเร็จ”

(นักเรียน10,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“อาหารลัปลแลควรอนุรักษ์ไว้”

(นักเรียน11,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้รู้สึกรักอาหารใหม่และรสชาติที่แปลกใหม่”

(นักเรียน12,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ได้กินลอดช่องเค็มอร่อย”

(นักเรียน13,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“ภูมิใจที่ได้ทำอาหารท้องถิ่น (หมีคลุก)”

(นักเรียน14,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

“รู้สึกตื่นเต้น”

(นักเรียน15,โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์, 16 สิงหาคม 2567)

ภาพ 31 นักเรียนช่วยกันทำอย่างมีความสุข

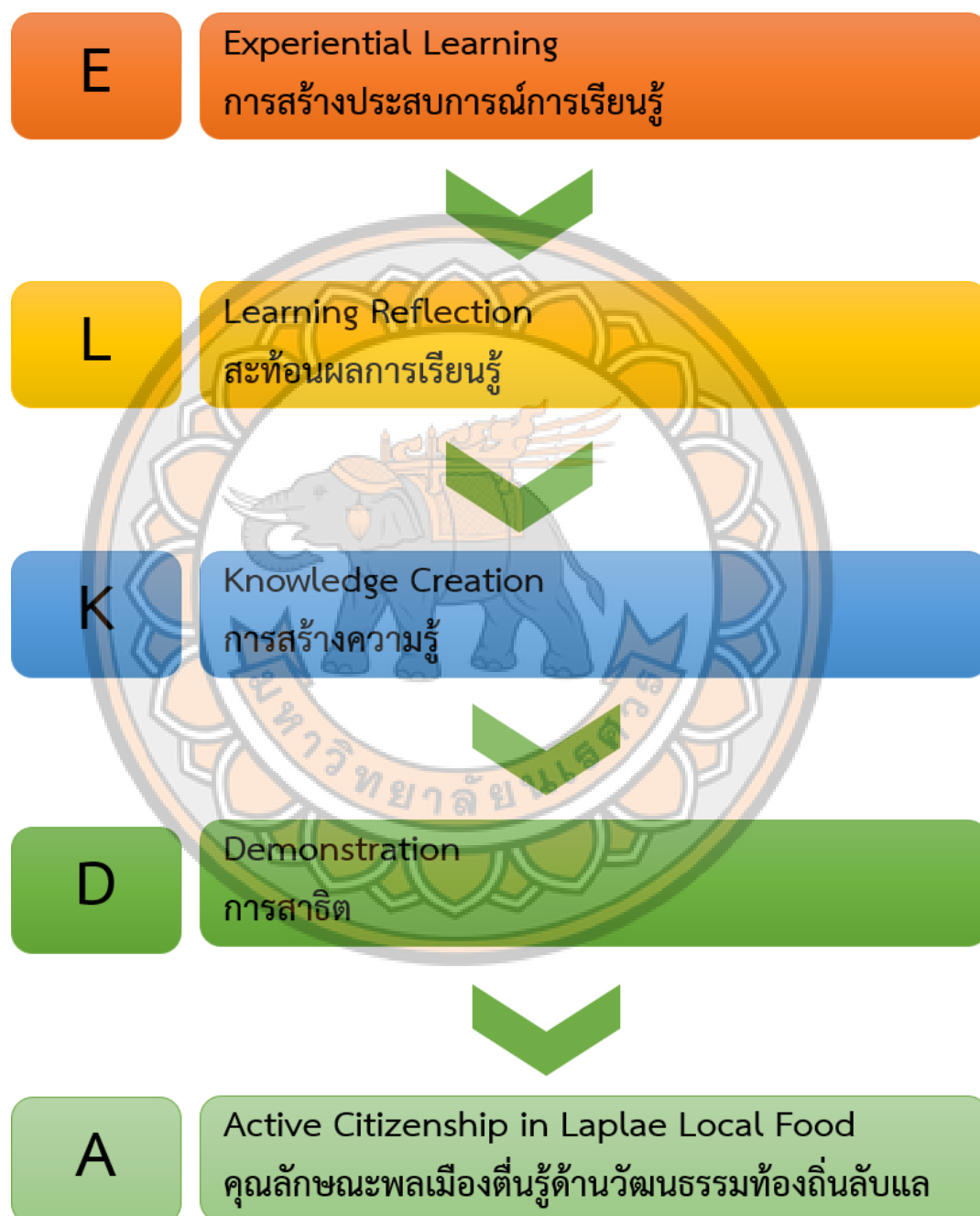

ภาพ 32 ลอดช่องเค็มที่นักเรียนช่วยกันทำ

จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับหลังปฏิบัติการกรม สามารถสรุปข้อมูลข้างต้นได้ว่า นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นอาหารถิ่นลับลแล ทั้งขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ และวิธีการทำ รสชาติของอาหาร การดัดแปลงวัตถุดิบ ได้ลงมือทำ เมื่อทำแล้วนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ตื่นเต้น และเป็นอาหารที่ควรอนุรักษ์ไว้

จากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้านอาหารถิ่นลับลแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จากผลวิจัยข้างต้น เพื่อให้เห็นผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิง

ประสบการณ์บนฐานชุมชนโดยใช้เป็นภาพโมเดลการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ค้นพบแนวทางการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางเกี่ยวกับการศึกษาที่นำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์

ภาพ 33 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ELKDA MOODEL

จากแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นแล เป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นมาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ ส 2.1 ซึ่งเป็นการประยุกต์เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น อาหารท้องถิ่นแลแล เป็นต้น มาบูรณาการในการจัดกิจกรรมเชิงประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศาสนาการณปัจจุบันและสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่ครูผู้สอนจำไปใช้บูรณาการสำหรับรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ ได้ลงมือปฏิบัติจริง และมีแนวทางการปฏิบัติใช้แนวทางในกิจกรรมจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น เนื่องจากในปัจจุบันเนื้อหาเป็นเนื้อหาที่ไม่ค่อยมีการสอดแทรกวัฒนธรรมของท้องถิ่น และวิธีการสอนในปัจจุบันเน้นการสอนแบบเดิมหรือการบรรยาย เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริงตามบริบททางวัฒนธรรม จาก ELKDA Model ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

E (Experiential Learning) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนโดยการนำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหารท้องถิ่นแลมาให้นักเรียนได้เห็น

L (Learning Reflection) การสะท้อนผลการเรียนรู้ ผู้เรียนถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้จากการสัมผัสทดลองรับประทาน การได้ชิมรสชาติ

K (Knowledge Creation) การสร้างความรู้ ที่ได้รับโดยการให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์วัตถุดิบอุปกรณ์ และแสดงออกมาในรูปแบบแผนผังความคิด

D (Demonstration) สาธิต ผู้เรียนนประสบการณ์ที่ได้รับมาทดลองทำอาหารท้องถิ่นแลแลอย่างง่าย

A (Active Citizenship in Laplae Local Food) คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแลแล ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แล้วจะเกิดคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ 3 ประการได้แก่ พลเมืองที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นแลแล พลเมืองที่มีทักษะลงมือปฏิบัติอาหารท้องถิ่นแลแล และ พลเมืองที่มี การส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแพร่ การนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นแลแล ไปใช้ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาการวิจัยทำให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล
2. ครูผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล มาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในคาบเรียนของครูผู้สอนที่สอนในสาระ หน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิต
3. นักเรียน และครูผู้สอน ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล ด้วยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เรื่อง วัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สามารถนำไปเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนและครูผู้สอน
4. สามารถนำผลกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น นำไปเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไปได้และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในสาระหน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิต ที่ใช้เรื่องวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล มาใช้สอดแทรกในเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นการนำไปบูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้ ซึ่งในอนาคตสามารถประยุกต์เอาเนื้อหาอื่นมาใช้ได้

บทที่ 5

บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอาหารลับแล 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังต่อไปนี้

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตของการวิจัยในด้านเนื้อหา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Informants) ซึ่งการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยได้ระบุลักษณะบุคคลกลุ่มที่ต้องการศึกษาไว้ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการเลือกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นการศึกษาในสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อความรู้ ความเข้าใจของการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1 ครูผู้รายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คน ประกอบไปด้วยโรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ โรงเรียนบ้านน้ำอ่าง โรงเรียนนิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน และกลุ่มที่ 2 ผู้มีประสบการณ์ด้านการทำอาหารถิ่นลับแล จำนวน 3 คน โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการทำอาหารท้องถิ่นลับแล ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบล ฝายหลวง พงษ์ยัง และศรีพนมมาศ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การศึกษาเอกสารงานวิจัย บทความวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ตำรา หนังสือ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญ และการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก แล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ขอบเขตด้านเนื้อหา 1. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล โดยใช้แนวคิดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และอาหารถิ่นลับแล ที่สอดคล้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น 2. การออกกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน แบ่งออกเป็น 6 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมที่ 1 ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลับแล กิจกรรมที่ 2 ข้าวแค้น กิจกรรมที่ 3 หมี่พัน กิจกรรมที่ 4 หมี่คลุก กิจกรรมที่ 5 ลอดช่องเค็ม กิจกรรมที่ 6 เมี่ยงหวาน ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัด

อุดรดิตถ์ ที่ศึกษาในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้สัมภาษณ์ การเรียนรู้ การสังเกต แล้วมาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของการวิจัยในครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 พบว่าทั้งด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล และสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ พบว่า หลักสูตรได้นำเอาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มาเป็นมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเอา มาตรฐาน ตัวชี้วัด เนื้อหา เวลาเรียน ที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรมาใช้ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แบ่งออกเป็น 5 สาระ ได้แก่ 1.ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม 2.หน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิต 3.เศรษฐกิจศาสตร์ 4.ประวัติศาสตร์ 5.ภูมิศาสตร์ และได้ให้มีบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ พร้อมทั้งยังให้สถานศึกษานำเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองมาบูรณาการในรายวิชาซึ่งเป็นไปตามความเหมาะสมของบริบทของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การดำรงชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งสถานศึกษาแต่ละที่มีบริบทไม่เหมือนกัน ซึ่งเนื้อหาถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรสู่แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่สำหรับเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ต้องมีการสอดแทรกเนื้อหาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยศึกษาได้จากสื่อต่าง ๆ และการนำนักเรียนเข้าร่วมประเพณีและวัฒนธรรมที่ถูกจัดขึ้นในบริเวณชุมชน การได้ฝึกปฏิบัติจริงโดยมีบุคคลที่มีความรู้มาเป็นวิทยากร เช่น การทำอาหารลับแล ทั้งอาหารคาวและหวาน เป็นต้น ทั้งนี้ยังพบปัญหาด้านเวลา งบประมาณ และทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ เช่น การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ควรขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ขอความร่วมมือจากผู้มีความรู้มาให้ความรู้ที่โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ถูกต้องกำหนดเนื้อหามาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยได้กำหนดหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัดและเนื้อหา และต้องนำเนื้อหาที่

เกี่ยวข้องกับสาระท้องถิ่นมาบูรณาการกับตัวชี้วัด โดยครูผู้สอนต้องออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยต้องกำหนดวิธีการสอนที่ใช้ จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมาย สิ่งที่ได้รับ สื่อและเทคโนโลยี รวมทั้งการวัดประเมินผลซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเข้าร่วมประเพณีและวัฒนธรรม การปฏิบัติลงมือทำจริง เป็นต้น ซึ่ง ในปัจจุบันจะประเมินการตระหนักรู้ หรือ ความกระตือรือร้นนักเรียนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในรับผิดชอบของกิจกรรม โดย การสังเกตผู้เรียนขณะทำกิจกรรม การประเมินผลจากภาระงานที่ได้รับมอบหมาย มีการทำแบบประเมินต่าง ๆ เช่น การประเมินความพึงพอใจในการทำกิจกรรมของนักเรียน เป็นต้นซึ่งปัจจุบัน มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้สู่ผู้เรียน ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและกล้านำเสนอ อีกทั้งยังนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เช่น เรียนการทำหมี่พัน เมื่อนักเรียนหิวนักเรียนก็สามารถทำรับประทานได้ที่บ้าน ยังทำให้คนในครอบครัวได้รับประทานอีกด้วย

2. สรุปผลของการพัฒนางานกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลลับแล

การพัฒนางานกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ต้องการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์โดยการบูรณาการวัฒนธรรมอาหารถิ่นลลับแล เข้ามาสอดคล้องกับมาตรฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ โดยกระบวนการการจัดกิจกรรมจะนำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น มาเป็นแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น มาจัดทำสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับครู ประกอบด้วย แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลลับแล ผู้วิจัยได้ใช้ทั้งการสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) และปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Doing by Learning)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น จากครูสอนรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดการประเมินผล ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ในสาขาที่พลเมือง และการดำเนินชีวิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทั้งด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดการประเมินผล ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในสาระหน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิต ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และเนื้อแกนกลาง ซึ่งเนื้อหาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยคือประเด็นเรื่องของวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างไว้ มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เป็นลักษณะเด่นของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมจะเป็นลักษณะการบูรณาการกับสาระท้องถิ่น หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งด้านการกิน การอยู่ การอาศัย สามารถจัดการเรียนรู้ได้ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเริ่มต้นจากการบรรยาย อธิบายโดยมีสื่อต่างๆ แล้วลงมือปฏิบัติจริงทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ที่ได้จริงที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม เกิดความรักท้องถิ่น เห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เกศินี ครุณาสวัสดิ์ (2548) กล่าวว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านบทบาทครูและด้านเนื้อหาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอ และการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและประเมินผล และยังสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักที่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

2. องค์ความรู้ที่ได้ผู้มีประสบการณ์ทางด้านการทำอาหารถิ่นลัปลแล พบว่า อาหารถิ่นลัปลแลมีลักษณะอาหารที่นำวัตถุดิบมาจากท้องถิ่นโดยเฉพาะนำมาจากกริมรั่ว หรือหาได้ตามฤดูกาล อาหารถิ่นลัปลแลส่วนใหญ่จะเน้นทำง่าย รับประทานได้ตลอดวัน ยังสอดคล้องกับ รัตนา ยะอนัน (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอาหารถิ่นของตำบลนกกก อำเภอลัปลแล จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนนกกกที่เป็นพื้นที่การเกษตรมีผลต่อวิถีชีวิต การรับประทานอาหารของคนในชุมชน โดยเน้นการใช้ผัก ที่ได้จากธรรมชาติเป็นส่วนผสมของอาหาร การปรุงอาหารเน้นความเรียบ

ง่าย ให้เวลารวดเร็วไม่ซับซ้อน องค์ความรู้ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น ได้แก่ตำรับอาหารท้องถิ่นของตำบลนาบกก ส่วนผสมอาหาร วิธีการทำอาหาร

3. การพัฒนาจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยนำกระบวนการการจัดกิจกรรมจากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นมากำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การศึกษาบนฐานชุมชน และวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อเสริมสร้างพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ นำมาจัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแลโดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของกิจกรรม 3) เนื้อหา 4) แนวทางการจัดกิจกรรม 5) แนวทางการการวัดและประเมิน ในส่วนเนื้อหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 กิจกรรมดังนี้ 1) ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลับแล 2) ข้าวแคบ 3) หมี่พัน หมี่คลุก 4) ลอดช่องเค็ม 5) เมี่ยงหวาน สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของ Kolb (1984 : 251) ได้อธิบายว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบผ่านวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และได้นำประสบการณ์จากอดีตและความรู้ที่ได้จากการกระทำแล้วมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดตัวเอง และสอดคล้องกับ กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์ (2565 : บทคัดย่อ) ได้อธิบายไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิด การเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม การศึกษาองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับนักเรียนและยังเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในด้านวิชาการโดยมีส่วนร่วมกับชุมชนใน การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้ สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัว ในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน เน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหา เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมือง
ตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์
 จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนา
 พลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ตามคุณลักษณะ
 ของพลเมืองตื่นรู้ ด้านอาหารถิ่นลับแล 3 ด้าน ดังนี้ 1) คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ด้านองค์ความรู้
 พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแลจากประสบการณ์เดิมทำให้มีความรู้
 เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับอาหารถิ่นลับแลที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน ได้แก่ หมี่พัน หมี่คลุก ลอดช่องเค็ม เมี่ยง
 หวาน ทั้งวัตถุดิบ อุปกรณ์ ขั้นตอนต่าง ๆ และวิธีการทำอาหารถิ่นลับแล 2) คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้
 ด้านการลงมือปฏิบัติ พบว่า นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับอาหารถิ่นลับแล ได้แก่ หมี่พัน หมี่คลุก
 ลอดช่องเค็ม เมี่ยงหวาน โดยแบ่งปฏิบัติเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งนักเรียนช่วยกันทำ ช่วยกันกันปรุงรสชาติ
 ช่วยกันชิมรสชาติ ทำให้ผลการลงมือปฏิบัติได้สำเร็จ และได้นำมาแลกเปลี่ยนกันรับประทาน 3)
 คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนเกิด การวางแผนวัฒนธรรม
 การร่วมอนุรักษ์และสืบสาน การช่วยกันเผยแพร่และการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้อง
 กับ ศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง (2558) ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า 1) นักเรียนมี
 ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ 2)
 นักเรียนมีผลการปฏิบัติด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับดีมาก 3) นักเรียนมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น
 ระดับมาก 4) นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นระดับมาก และจาก
 การถอดบทเรียนที่ได้จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า เป็นกิจกรรมที่หลากหลายและจัด
 ประสบการณ์ภาคสนามให้แก่ผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข สอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถี
 ชีวิตของชาวบ้านในชุมชนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจและความผูกพันกับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เป็น
 องค์ความรู้ของท้องถิ่น เพื่อให้ครูผู้สอนนำองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น มาสอดแทรกใน
 รายวิชาสังคมศึกษา

2) ปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย มีความสอดคล้อง
 กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้ของท้องถิ่นนั้นๆ นำมาบูรณาการกับเนื้อหาจาก
 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการนำองค์ความรู้และ วิธีการจัดการเรียนเรียนรู้ที่
 หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาต่อไป

3) ควรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านต่าง ๆ บนพื้นฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมและชุมชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4) ควรปรับระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ลงลึกในสาระวิชาหน้าที่พลเมือง และการดำเนินชีวิต ได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จำเป็นของผู้เรียนในยุคสมัยใหม่ในอนาคตอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ วัฒนธรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ

2) ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

3) ควรศึกษาและพัฒนาวัตกรรมการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ที่สอนให้เข้าใจง่าย ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ให้มีความรู้รอบด้าน และนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

4) ควรมีการวางแผนหรือเตรียมเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องมาช่วยสอนผู้เรียน เพื่อเป็นการดูแลการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้อย่างทั่วถึง และช่วยในเรื่องของการบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมให้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่ม Thai Civic Education. (2556). *กรอบแนวคิดหลักสูตร การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของไทย*. สืบค้นจาก <http://thaiciviceducation.org/th/>
- กรทักษ์ เม่นวังแดง, และคณะ. (2547). *ข้าวแคบ*. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก <http://www.museumthailand.com/th/3976/storytelling/>
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดอุดรธานี*. กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ และกรมศิลปากร.
- ชัยณรงค์ กลิ่นพงษา. (2554). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชตรัศม์ จันทน์สุคนธ์. (2551). วิชาสังคมศึกษา: ศาสตร์แห่งการบูรณาการ. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(1), 16–23.
- ญาสินี เกิดผลเสรีรัฐ. (2558). การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมือง. *วารสารบริหารการศึกษา*, 5(2), 166–175.
- ดิษยุทธิ์ บัวจุม, อังศินันท์ อินทรกำแหง, พรรณี บุญประกอบ, และคนอื่น ๆ. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา. *Journal of Behavioral Science*, 2(20), 18–36.
- ทิตินา แคมมณี. (2558). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร แสงนิล. (2561). *กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- ประยูร บุญใช้, และ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2558). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหารจังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 12(58), 185–193.

- พรภัสสร ปริญญาญกุล. (2546). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงาน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).*
- รัตนา ยะอนัน. (2552). *กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นตำบลน่านกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.*
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอลับแล. (2556). *ประวัติความเป็นมาของเมืองลับแล.*
สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก <http://laplaedistrict.uttaraditlocal.go.th/>
- เทศบาลศรีพนมมาศ. (2563). *เมืองลับแล.. ที่ฉันรัก ฉบับประวัติศาสตร์และองค์ความรู้บรรพชนคนลับแล.* สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก http://sriphanommas.go.th/page/get_file/fd_ul/tb_files_243_2020-08-21_536890.pdf/files
- ศรีจันทร์ตัน กันทะวัง. (2558). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประสบการณ์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 8(1), 1-14.*
- ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). *กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร).*
- สิมสวัสดิ์, ก. (2022). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. วารสารวิจัยศรีล้านช้าง, 2(6), 47-55. https://ojs.mbuslc.ac.th/index.php/srj/article/view/151*
- เสาวภา วิชาดี. (2554). *การศึกษาในกระบวนการทัศน์ใหม่: การเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน. วารสารนักบริหาร, 31, 26-30.*
- วรกรณ์ สามโกเศศ. (2554, 18 มกราคม). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. มติชน.* สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=22721&Key=news_research
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และ มารุต พัฒนา. (2558). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด (พิมพ์ครั้งที่ 5).*
จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

มูลนิธิเพื่อคนไทย. (2557). รายงาน “คนไทย” มอนิเตอร์ 2557: เสียงเยาวชนไทย (Youth Today).

สืบค้นจาก http://khonthaifoundation.org/wp-content/files/5_Full_version_2557.pdf

Bedri, Z., de Frein, R., & Dowling, G. (2017, December 18). Community-based learning: A primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1). Retrieved June 14, 2018, from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/5>

Cogan, J. J., & Kubow, P. K. (1997). *Multidimensional citizenship: Educational policy for the twenty-first century*.

Dewey, J. O. (1973). *Whole language approach*. Retrieved from <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?=monsawan&month>

Ekman, J., & Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283–300. <https://doi.org/10.2478/s13374-012-0024-1>

Honey, P., & Mumford, A. (1992). *The manual of learning styles*. Maidenhead: Peter Hone.

Kemeney, M. E., Foltz, C., Cavanagh, J. F., Cullen, M., Giese-Davis, J., Jennings, P., & Ekman, P. (2012). Contemplative emotion training reduces negative emotional behavior and promotes prosocial responses. *Emotion*, 12(2), 338–350.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Melaville, A., Berg, A. C., & Blank, M. J. (2015, May 20). Community-based learning: Engaging students for success and citizenship. *Partnerships/Community*, Paper 40. Retrieved June 15, 2018, from

<http://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40>

Pfeiffer, W. J., & Jones, J. E. (1983). *Guide to handbooks and annuals*. San Diego: University Associates.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาผล
เมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลั้แล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน
เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลัปลแล

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

วชิรวิทย์ เดชบุญ

คำนำ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมือง
ต้นรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เป็นแนวทางที่ถูกพัฒนาขึ้นมาด้วยแนวคิด
การเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการศึกษาบนฐานชุมชน โดยการนำวัฒนธรรมอาหารของอำเภอ
ลับแลมาบูรณาการกับรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้าน
วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับแล โดยนำไปบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐานประกอบไปด้วย 6
กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลับแล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ข้าวแดบ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 หมี่พัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 หมี่คลุก

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 ลอดช่องเค็ม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 เมี่ยงหวาน

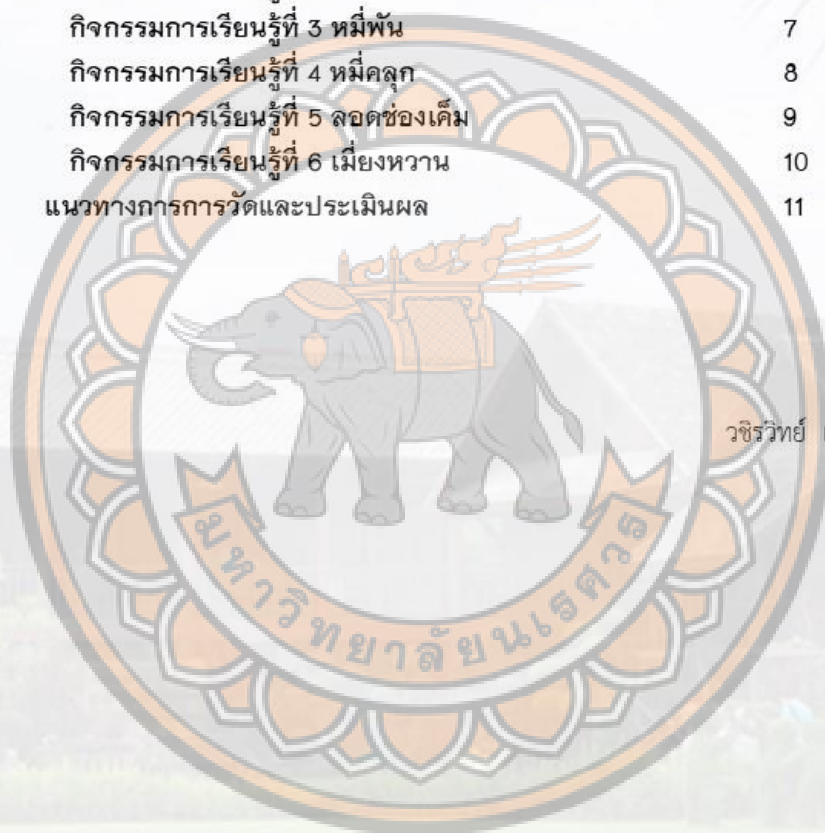
ทั้งนี้ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ครูผู้สอน
ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วชิรวิทย์ เดชบุญ

สารบัญ

	หน้า
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	1
แนวทางการจัดกิจกรรม	2
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลัับแล	3
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ข้าวแคบ	5
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 หมี่พัน	7
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 หมี่คลุก	8
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 ลอดช่องเค็ม	9
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 เมี่ยงหวาน	10
แนวทางการการวัดและประเมินผล	11

วชิรวิทย์ เดชบุญ

หลักการและเหตุผล

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญของงานของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ขั้นพื้นฐานสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

อำเภอลับแล เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นเมืองโบราณมีมาตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เคยเสด็จมาเมื่อปี พ.ศ. 2444 ความเป็นมาของคำว่า "ลับแล" นั้น ตามข้อสันนิษฐานของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ว่า เดิมชาวเมืองแพร่ เมืองน่าน หนีข้าศึกและความเดือดร้อนมาขุดซ่อนตั้งชุมชนอยู่บริเวณนี้ เนื่องจากเป็นป่ารก หลบซ่อนได้ง่าย และภูมิประเทศเป็นเมืองอยู่ในหุบเขามีสถิตลับกับที่ต่ำ คนต่างเมืองถ้าไม่คุ้นเคยกับภูมิประเทศจะหลงทางได้ง่าย อำเภอลับแลนอกจากจะมีโบราณสถานที่น่าสนใจมากมายแล้ว ยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรม เช่น ผ้าตีนจก และไม้กวาด เป็นแหล่งปลูกกลางสาตซึ่งเป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอลับแล, 2556) และลักษณะการดำรงชีวิตของชาวอำเภอลับแล 5 ด้านได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านภาษา ด้านการแต่งกาย ด้านอาชีพ ด้านอาหาร โดยผู้วิจัยได้นำด้านอาหารของอำเภอลับแล มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนสำคัญด้านหนึ่งที่หล่อเลี้ยงผู้คนให้มีแรงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และความโดดเด่นด้านวิถีชีวิต

โรงเรียนเทศบาลอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นอนุบาลประจำจังหวัด ให้ความสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดอุตรดิตถ์ และเป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงของจังหวัด ดังนั้นจึงนำองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล มาพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ใช้สำหรับเป็นกิจกรรมที่ใช้บูรณาการกับรายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยการนำเสนอประสบการณ์และเรื่องราวของในท้องถิ่นมาบูรณาการ ส่งผลให้เป็นการเรียนที่ไม่น่าเบื่อ เป็นการเรียนแบบปฏิบัติลงมือทำ ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์การเรียนรู้บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมดังนี้

1. นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารถิ่นลับแล
2. นักเรียนได้ปฏิบัติและลงมือทำอาหารถิ่นลับแล
3. นักเรียนเกิดสำนึกรักท้องถิ่น และช่วยกันอนุรักษ์ เผยแพร่ นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

แนวจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1
การสร้างประสบการณ์
การเรียนรู้

การสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนโดยการนำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหารท้องถิ่นกลับมาให้นักเรียนได้เห็น

ขั้นที่ 2
การสะท้อนผลการเรียนรู้

ผู้เรียนถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้จากการสัมผัสทดลองรับประทาน การได้ชิมรสชาติ

ขั้นที่ 3
การสร้างความรู้

ที่ได้รับโดยการให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์วัตถุดิบอุปกรณ์ และแสดงออกมาในรูปแบบผังความคิด

ขั้นที่ 4
การสาธิต

ผู้เรียนประสบการณ์ที่ได้รับมาทดลองทำอาหารท้องถิ่นแบบอย่างง่าย

ขั้นที่ 5
คุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ด้าน
วัฒนธรรมท้องถิ่นลับล

ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แล้วจะเกิดคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ 3 ประการได้แก่

1. พลเมืองที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับล
2. พลเมืองที่มีทักษะลงมือปฏิบัติอาหารท้องถิ่นลับล
3. พลเมืองที่มี การส่งเสริมอนุรักษ์เผยแพร่ การนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลับล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลับละ

อาหารของชาวลับละเป็นอาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวันปกติ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด ทั้งที่ปรุงจากพืชผักและเนื้อสัตว์ วิธีการปรุงหลายรูปแบบ ที่นิยมปรุงรับประทานกันเป็นประจำ ได้แก่ อาหารประเภทน้ำพริก และแกงผักต่าง ๆ ชนิดของอาหารจะสัมพันธ์กับฤดูกาลและการเกษตร ซึ่งแหล่งของอาหารและการได้เอามาปรุงรับประทานมีดังนี้

1. แหล่งธรรมชาติ เช่นทุ่งนา หนองน้ำ คอย ป่าโปร่ง โดยการเก็บหา รวมทั้งการล่าสัตว์และแมลง ได้แก่ นก กบ ปลา กุ้ง หอย ปู จิ้งจก เขียด แล่น หรือตัวนิ่ม อาหารประเภทผักเช่นผักอั่วหมู ผักเห็ด ใบบอน ต้นกู หน่อไม้ ผักกัณฑ์ ผักไผ่ ยอดแล้ว ผักกูดแดง ผักกูด เขียว ผักแว่น ผักต้นขน ชิงเถื่อน เห็ดลม ใบเพี้ยพาน ชิงแมงดา ผักสาบ ยอดยาง ผักหนาม ปูย่า ผักชะวอก ใบหัวพาน ใบหูหนา ผักไข่ หรือยอดมะเดื่อ
2. การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ผักที่นิยมปลูกในสวนครัว เช่น ผักชี ยี่ห่วย ผักค้ำสิง (ผักแตบ) หอมยั่ว (หอมแดง) หอมเตี้ยม (กระเทียม) ผักชี (หอมหน้อย) แตงกวา ผักชี้ออ (ใบฮ้อ) ต้นหอม มะเขือ บวบ กระถิน (กันถัน) ถั่วพู ถั่วฝักยาว ตะไคร้ สะระแหน่ หรือผักตาวตอง เป็นต้น ส่วนสัตว์เลี้ยงมีหมู ปลา วัว ควาย และไก่
3. ตลาด ได้แก่ อาหารอ่าวพวก เนื้อสัตว์ และอาหารสำเร็จรูป บรรจุกระป๋อง อาหารทะเล หรืออาหารปรุงสำเร็จ

อาหารท้องถิ่นลับละที่นิยมรับประทาน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทอาหารคาว

แกง ได้แก่ แกงเคนพริก แกงสะแล หลามใบบอน (แกงใบบอน) แกงหน่อไม้ข้าง กับปลาข้าง แกงคูน (คูน) แกงผักอั่วหมู แกงมะต๋อนก้อมปลาช่อน (แกงมะรุม) แกงยอดแล้ว (อั่วมยอดแล้ว) และตัวเห็ดลม

น้ำพริก ได้แก่ น้ำพริกน้ำปู (น้ำชู) น้ำพริกสะเรียม น้ำพริกมะเขือ (นอนองมะเขือแจ้) แจ่วเตย และแจ่วหม้อ

ยำ ส้า ได้แก่ ยำมะหนูน ส้ามะเขือฝอย ส้ามะแตง ยำผักเห็ด ยำกล้วยแค (กล้วยป่าลูกเล็ก) และป่นมะเขือ
2. ประเภทอาหารหวาน (ขนมหวาน) ได้แก่ ขนมแหบ ฮีชะวะ ขนมผัก จะแนบข้าวโพด และลอดช่องหวาน (ลอดช่องน้ำกะทิ)
3. ประเภทอาหารว่าง ได้แก่ ลอดช่องเค็ม หมี่ดลูก และไส้เมี่ยง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลัับแล

กิจกรรมเขียนผังความคิด

เรื่อง ความรู้พื้นฐานอาหารถิ่นลัับแล

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดตามหัวข้อที่กำหนดให้ และตกแต่งให้สวยงาม

ชื่อ - นามสกุล.....ชั้นเลขที่.....

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

ข้าวแคบ

ข้าวแคบเป็นอาหารที่ทำจากแป้งข้าวเจ้าเป็นวัฒนธรรมผู้ภาษาตระกูลไทในอดีตเป็นวิธีการถนอมอาหารอย่างหนึ่งจะเป็นแผ่นสีขาวธรรมดาแล้วมาเพิ่มคุณค่าทางอาหารโดยการใส่สาหร่ายเข้าไปภายหลังมีการพัฒนาการรสชาติใส่พริกใส่น้ำตาล ปูรสให้มีความอร่อยเพิ่มขึ้นใส่สีสังจากธรรมชาติให้ดูน่าทาน

ข้าวแคบนิยมนิยมนำมาทานเกือบทุกตำบลในอำเภอลับแลโดยเฉพาะในเขตเทศบาลศรีพนมมาศ และตำบลฝายหลวง เรียกได้ว่าแทบทุกหลังคาเรือน จนเกิดเป็น "ถนนข้าวแคบ" เส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญอีกจุดหนึ่งของเมืองลับแล ถือได้ว่าข้าวแคบเป็นอาหารพื้นบ้านยอดนิยมของชาวลับแลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นภูมิปัญญาด้านอาหารที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่า ผู้สืบทอดและผู้ต้องหา ซึ่งผู้สืบทอดในที่นี้เป็นภาษาชาวบ้าน หมายถึงผู้ได้ข้าวแคบ ผู้ได้ข้าวแคบ หมายถึง คนที่ละเลงน้ำแป้งลงบนผ้าที่วางบนปากหม้อดินที่มีไอน้ำเดือด ส่วนใหญ่มักจะเป็นการขาย ส่วนผู้ต้องหาหมายถึง สามเณร ที่มีหน้าที่ไปหาฝืนมาทำข้าวแคบ ชาวบ้านในอำเภอลับแลเล่าให้ฟังว่าการทำข้าวแคบนั้นมีมานานแล้ว แต่ไม่รู้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อใด ที่เรียกว่าข้าวแคบนั้นเรียกตามลักษณะของปากหม้อที่ทำข้าวแคบตอนไล่แป้งซึ่งมีลักษณะแคบแต่เดิมนั้นข้าวแคบมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือข้าวแคบธรรมดา และ ข้าวแคบงา มีขนาดใหญ่และหนากว่าในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ชาวลับแลจะเรียกกันว่า "ข้าวแคบหนา" รสชาติออกเค็ม มีส่วนผสมแค่แป้ง เกลือ และงาดำเท่านั้น เวลาจะรับประทานข้าวแคบในสมัยก่อนจะนำไปปิ้งไฟแล้วบดให้แตกเป็นชิ้นเล็กๆ (ภาษาบ้าน เรียกว่า "การเนียงข้าวแคบ") ใส่ถ้วยรับประทานกับข้าวเหนียว เป็นอาหารที่รับประทานในหนึ่งมื้อได้เลย เหมือนกับกับข้าวอย่างอื่น นอกจากนี้ยังสามารถนำข้าวแคบที่เนียงแล้วมาใส่ในยำใบมะม่วง (ชาวลับแล เรียกว่า "ข้าวมะม่วง") และแกงเลียง (ชาวลับแลเรียกว่า "ฮ่อมผัก") ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของชาวลับแลได้อีกด้วย ในสมัยก่อนชาวลับแลจะรับประทานข้าวแคบเป็นอาหารหลัก ต่างจากปัจจุบันที่บริโภคข้าวแคบเป็นอาหารว่างเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะข้าวแคบแห้ง และการรับประทานอีกรูปแบบหนึ่งของคนลับแลสมัยก่อนคือการนำข้าวเหนียวมาคลุกกับข้าวแคบที่เนียงแล้วปั้นให้เป็นแท่งเหมือนข้าวปั้นบางคนเอาข้าวแคบแห้งมาห่อกับข้าวเหนียวร้อน ๆ ร้วนให้เป็นแท่ง ภาษาพื้นบ้านเรียกว่า "ข้าวโอโหล" ในสมัยก่อนมีการทำข้าวแคบแทบทุกหลังคาเรือนโดยเฉพาะในหน้าหนาวซึ่งเป็นหน้าเกี่ยวข้าว มีการทำข้าวแคบจนเป็นประเพณี แต่ทำได้ไม่เยอะจะทำไว้เฉพาะกินในครัวเรือนเท่านั้น และนิยมทำในลักษณะข้าวแคบแห้งเพราะเก็บไว้ได้นานหน้าฝนก็เก็บไว้ได้ทำแล้วจะเก็บใส่ในกะช่า ("กะช่า" เป็นภาษาพื้นบ้านมีความหมายเหมือนกับ "ตะกร้า" แขนงไว้ในที่สูงๆ เพราะกลัวลูกๆ แอบเอาไปกิน เวลาไปหาไร่ทำนา ก็เอาข้าวแคบที่เก็บไว้มาห่อกับข้าวเหนียวประมาณ 2-3 พัน กินไประหว่างทางเพื่อให้มีท้อง ไม่ต้องเสียเวลามานั่งกิน เพราะสมัยก่อนต้องตื่นเช้าเดินไปทำไร่ ทำนา ไม่มีรถมอเตอร์ไซด์เหมือนในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว จึงสามารถพูดได้ว่าการทำข้าวแคบนั้นเป็นวิถีชีวิตของชาวลับแลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

ข้าวแคบ

กิจกรรมสร้างสรรค์ข้าวแคบรสใหม่

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ ไปปรับประยุกต์โดยให้นักเรียนคิดค้นรสชาติของข้าวแคบรสชาติใหม่ โดยให้เขียนอธิบายส่วนประกอบของข้าวแคบสูตรของนักเรียน

ข้าวแคบ

ส่วนประกอบ

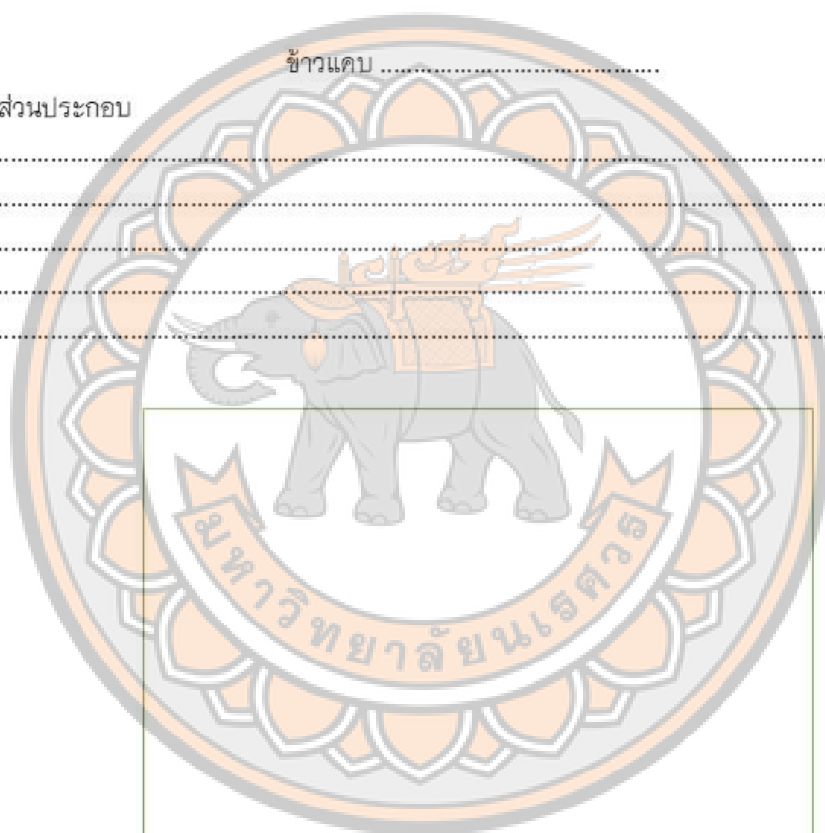
.....

.....

.....

.....

.....

ภาพประกอบข้าวแคบ

ชื่อ - นามสกุล.....ชั้นเลขที่.....

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

หมี่พัน

ส่วนผสมสำคัญ

ข้าวแคบ หรือแผ่นข้าวเกรียบทำจากแป้งข้าว

ไข่ไก่

กะหล่ำปลีซอย

ผักพื้นบ้านตามชอบ

ถั่วงอกยาวซอย

ต้นหอม

ข้าวแคบ

เส้นหมี่แบบไม่พอกสี

ถั่วงอกเด็ดหัว

ส่วนผสมน้ำยำ

1. น้ำตาลมะพร้าวอย่างดี
2. น้ำปลาดี
3. พริกป่น
4. น้ำมะนาวสด

ขั้นตอนการปรุง

1. ลวกเส้นหมี่ด้วยน้ำร้อน และนำขึ้นพักไว้ให้สะเด็ดน้ำ
2. ลวกถั่วงอก ถั่วงอก กะหล่ำปลี แคปซูล จากนั้นน็อกผักด้วยน้ำเย็นเพื่อให้ผักคงความกรอบไว้ และนำขึ้นพักให้สะเด็ดน้ำ
3. เจียวไข่เป็นแผ่นบาง หั่นเป็นเส้นฝอยยาว พักไว้
4. หั่นเต้าหู้แข็งเป็นชิ้นพอดีคำ และทอดจนกรอบนอกนุ่มใน พักไว้
5. ทอดฟองเต้าหู้จนฟูกรอบ พักไว้
6. ปรุงน้ำยำด้วยน้ำตาลมะพร้าว พริกป่น น้ำปลา และมะนาว ให้ได้สามรส ออกรสหวานนำ เค็มตาม ตีคนเปรี้ยวเพียงเล็กน้อย
7. คลุกหมี่กับน้ำยำจนเข้ากันดี จากนั้นใส่เครื่องที่เตรียมไว้ตามลงไปคลุกให้เข้ากัน
8. นำหมี่ยำห่อด้วยแผ่นข้าวแคบ และม้วนเป็นชิ้นยาว จัดใส่จานพักไว้สักครู่
9. นำหมี่พันไปนึ่งให้แบ่งนึ่งราว 5-10 นาที หรือสามารถนำหมี่พันพักไว้ในอุณหภูมิห้องราว 20-30 นาที แบ่งจะค่อยๆ คลายตัวและนิ่มลง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

หมี่คลุก

หมี่คลุก เมืองลี้แล จากคำบอกเล่าของคนลี้แล คำว่า “คลุก” เป็นภาษาพื้นเมือง ไม่มีความหมายสันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจากคำว่า “คลุก” ซึ่งตรงกับวิธีการปรุงของเมนูนี้

ส่วนผสม

เส้นหมี่ไวไวลวก
ถั่วงอกลวก
ผักชีฝรั่งซอย
น้ำมันที่เหลือจากการเจียวกากหมูและ
กระเทียม
น้ำปลา
พริกป่น
กระเทียมเจียวและกากหมูเจียวสำหรับโรยหน้า
แคะหมูสำหรับโรยหน้า
มะนาวผ่าซีก

วิธีทำ

1. คลุกเส้นหมี่กับน้ำมัน ปรุงรสด้วยน้ำปลา พริกป่น และน้ำตาลทราย เคล้าให้เข้ากัน
2. จากนั้นใส่ถั่วงอกและผักชีฝรั่งลงไป คลุกเคล้าอีกครั้ง ตักใส่จาน โรยหน้าด้วยกระเทียมเจียวและกากหมูเจียว แคะหมู วางมะนาวเคียงไว้เพื่อเพิ่มรสเปรี้ยวตามชอบ พร้อมเสิร์ฟ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5

ลอดช่องเค็ม

ส่วนผสม

เส้นลอดช่องสีขาว
ปลาอย่างป่น
ถั่วงอก
พริกป่น
มะนาว
ผักชีฝรั่งซอยละเอียด
น้ำปลา

วิธีทำ

1. นำเส้นลอดช่องมาใส่ซามคลุก อ่านต่อได้ที่
2. ใส่ผักชีฝรั่ง ปลาอย่างป่น พริกป่น มะนาว น้ำปลา ปรงรสเปรี้ยวเค็มตามชอบ จากนั้นใส่ถั่วงอกลงไปคลุกให้เข้ากัน
3. ตักใส่จานเสิร์ฟพร้อมทาน หรือจะดักส่วนผสมทุกอย่างใส่จานและให้ผู้ที่จะทานคลุกปรงรสเองก็ได้ เพราะปกติที่ อ.ลับแล จะให้ผู้มารับประทานจัดการปรงรสเองตามชอบ อ่านต่อได้ที่

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6

เมี่ยงหวาน

"เมี่ยงคำ" หรือ "เมี่ยงหวาน" จัดเป็นของกินเมืองลับแลที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ไล่เมี่ยงที่ทำมาจากเนื้อมะพร้าวและถั่วลิสงหั่นฝอยเติยกับน้ำตาลถูกห่อด้วยใบเมี่ยงหมักรสเปรี้ยวอมหวาน บั๊นเป็นทรงกลมพอดีคำ รสชาติอร่อยหวานมันกลมกล่อม ปัจจุบันนี้เริ่มหารับประทานยากแล้วครับ

แนวทางการการวัดและประเมินผล

แนวทางการวัดประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เมืองต้นรู้ ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล มีแนวทางการวัดและการประเมินผลโดยสอดคล้อง กับคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล 3 ประเด็น ดังนี้

1. พลเมืองที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลัปลแล
2. พลเมืองที่มีทักษะลงมือปฏิบัติอาหารท้องถิ่นลัปลแล
3. พลเมืองที่มีการส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแพร่ การนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เกี่ยวกับ วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นลัปลแล

แบบประเมินคุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ชื่ออาหารถิ่นลัปลแลที่ได้เรียนรู้.....

ชื่อ- นามสกุล นักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม.....

คุณลักษณะพลเมืองต้นรู้ ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่น ลัปลแล	หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนเกิดการเป็นพลเมืองต้นด้าน วัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล หรือไม่	สิ่งที่ได้เรียนรู้/ ความรู้สึก
ด้านพลเมืองที่มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับ วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น ลัปลแล	☐ เกิดขึ้นตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พลเมืองต้นรู้ ☐ ไม่เกิดขึ้นตามคุณลักษณะอันพึง ประสงค์พลเมืองต้นรู้	
ด้านพลเมืองที่มีทักษะลง มือปฏิบัติอาหารท้องถิ่น ลัปลแล	☐ เกิดขึ้นตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พลเมืองต้นรู้ ☐ ไม่เกิดขึ้นตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พลเมืองต้นรู้	
ด้านพลเมืองที่มีการ ส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแพร่ การนำองค์ความรู้และ ประสบการณ์ที่ได้รับ เกี่ยวกับวัฒนธรรมอา หารท้องถิ่นลัปลแล	☐ เกิดขึ้นตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พลเมืองต้นรู้ ☐ ไม่เกิดขึ้นตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พลเมืองต้นรู้	

ภาคผนวก ข แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหาร
ถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ☐ ค.ศ.1 ☐ ค.ศ. 2 ☒ ค.ศ. 3

ประสบการณ์สอน.....ปี โรงเรียน.....

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ เขต

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด : เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหาร
ถิ่นลับแล ของ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร

- โครงสร้างการจัดหลักสูตรในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นอย่างไร
- การกำหนดเวลาเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นอย่างไร
- ลักษณะการบูรณาการในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยทั่วไปเป็นอย่างไร
- ลักษณะการบูรณาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาใช้ในรายวิชาสังคมศึกษาเป็นอย่างไร

2) ด้านเนื้อหา

- ลักษณะของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องที่ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยทั่วไป เป็นอย่างไร
- การนำมาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับ วัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล มีลักษณะอย่างไร
- ปัญหาและอุปสรรคในการนำเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการใน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับเนื้อด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาบูรณาการใน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในปัจจุบัน มีข้อเสนอแนะใดบ้าง

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด : เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารถิ่นลัปลแล ของครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้ (ต่อ)

3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

- วิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นอย่างไร
- วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นอย่างไร
- บทบาทของครูผู้สอนในการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีการนำเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการ มีลักษณะเป็นแบบใดบ้าง
- ปัญหาที่พบจากการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีการนำเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการ มีบ้างหรือไม่

4) ด้านวัดและประเมินผล

- การประเมินความเป็นพลเมืองตื่นรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (ด้านอาหารท้องถิ่นลัปลแล) ควรมีลักษณะอย่างไร
- การส่งเสริมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ ในรายวิชาสังคมศึกษาที่มี การบูรณาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น มีลักษณะอย่างไร

5) ด้านสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

- ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นอย่างไร

แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหาร
ถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ประสบการณ์การทำอาหารถิ่นลับแล.....ปี

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด : เป็นการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารถิ่นลับแล
ของ ผู้มีประสบการณ์ทางด้านการทำอาหารถิ่นลับแล ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

- 1) อาหารท้องถิ่นของชาวลับแลลักษณะเป็นอย่างไร
- 2) ความหลากหลายของอาหารท้องถิ่นของชาวลับแล มีมากน้อยเพียงใด
- 3) อาหารท้องถิ่นลับแลที่ยอดนิยมน และ หาได้กินยาก มีเมนูใดบ้าง มีลักษณะเป็นอย่างไร
- 4) วิธีการนำประสบการณ์ของท่านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นอย่างไร

ภาคผนวก ค แบบตอบรับการตีพิมพ์วารสาร

สำนักงานวารสาร JBER,
วัดธาตุ (พระอารามหลวง) ขอนแก่น,
327 ถนน กลางเมือง ตำบลในเมือง
อำเภอเมืองขอนแก่น ขอนแก่น 40000
โทร: 063-416-6478

เลขที่ กท. 2568. 11/ฉ2/06

วันที่ 24 เมษายน 2568

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความวารสาร Journal of Buddhist Education and Research

เรียน วชิรวิทย์ เดชบุญ, ปริญญา สร้อยทอง

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารถิ่นลับแล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น” เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร Journal of Buddhist Education and Research (JBER) ในสังกัดสถาบันภาษาวิทยาเขตขอนแก่น (Language Institute of Khon Kaen Campus) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นนั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการยินดีแจ้งให้ท่านทราบว่าบทความของท่าน ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาแบบ Anonymous Reviewer/Author โดยกองบรรณาธิการได้ส่งบทความของท่านไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาของบทความ ซึ่งมาจากต่างสถาบันและไม่ได้อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้เขียน มีผลการประเมินในระดับ “ผ่าน” และได้รับการตอบรับตีพิมพ์เผยแพร่ใน วารสาร Journal of Buddhist Education and Research (ISSN: 2586-9434, [link](#)) ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน-มิถุนายน 2568 (Vol.11 No.2 April - June 2025) ซึ่งวารสารนี้อยู่ในกลุ่ม ๒ ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI 2) ตั้งแต่ปี 2568 – 2570

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

Niraj R.

(ผศ.ดร.นิรัช เรืองแสน)

บรรณาธิการวารสาร JBER

Journal of Buddhist Education and Research

สำนักงานวารสาร JBER

[http:// https://soo6.tci-thaijo.org/index.php/jber](http://https://soo6.tci-thaijo.org/index.php/jber)

โทรศัพท์: 063-416-6478

E-mail: Niraj.rua@mcu.ac.th

JBER

Journal of Buddhist Education and Research
ISSN: 2586-9434 (Print)